

წ. აყუაშვილი

განსახკომის დაწესებულება და სამშაბლო სკოლის სახელმწიფო
სამეცნიერო-საკვლეპო ინსტიტუტი.

A7

ინსტიტუტის მეცნიერული მამაშვირ-
მიერი ვ.დ. ბაქრაშვილი.

სადესერტაციო შრომა

სიღუფეების აღქმა უსინათლო ბავშვთა მიერ

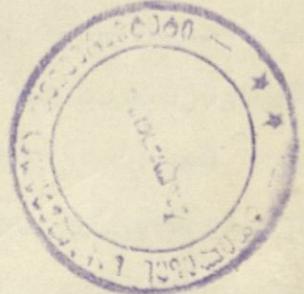
F-32/5

საქართველოს სსრ

საგანმანათლებლო სამინისტრო
1952 წ.

ვერსიონი მეცნიერებათა კანდიდატის
სახარისხის მისაპოვებლად ფსიქოლო-
გიაში.

ქ. თბილისი
1940 წ.

მიშვენიერებთ იმუშავებთ. ამიტომ, სრულიად ბუნებრივია, ფსიქო-
ლოგთა ის უდიდესი ინტერესი, რომელიც თავიდანვე არის მიპ-
ყრობილი უსინათლოთა შეხებობით და შეხებობით-მოძრაობითი აღ-
ქმებისაკენ.

უსინათლოს შეხების გრძნობის ორგანოს ექსპერიმენტული
კვლევის დაწესებამდე საყოველთაოდ გავრცელებული იყო ის აზ-
რი, რომ უსინათლოს შეხების გრძნობის ორგანო უფრო მახვი-
ლია, ვიდრე ზვარხილურისა. ასეთი აზრის შემუშავებას საფუ-
ძვლად უდრს არა რაიმე კვლევის შედეგად მიღებული მიტინგური
მოსაზრებანი, არამედ გრძნობათა ორგანოების ფუნქციების გან-
ვითარებაზე ვარჯიშის მიქმედების ფაქტის განზოგადება. ანუ
სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ: ადამიანში მთელი რიგი ორ-
განობი ისევ, როგორც მთელი რიგი ფსიქიკური ფუნქციების,
განვიითარების უმაღლეს წარცხილს ვარჯიშის მიშვენიერებ ალწ-
ვან და უსინათლოს შეხება, რომელსაც უფრო ხშირად და მრ-
ავალი რიგების აქტიუ უხედა, ცხადია, უფრო გამახვილებუი
იქნება, ვიდრე ზვარხილურის შეხება.

გასული საუკუნის ნახევრიდან მრავალი ფსიქოლოგია და
ფიზიოლოგია ამ შეუმჩნეებელ დებულების მიტინგურ შემოქმე-
ბას მიაპყრო ყურადღება და მას მრავალი ექსპერიმენტული
შედეგი მიუძღვნა. მთელი ეს გამოკვლევები, თავისი პირობე-
მაცივის მიხედვით, ორ ძირითად საკითხს ეხება: 1. უსინათ-
ლოს შეხებით გრძნობება? და 2. უსინათლოს შეხებით-მოძრა-
ობითი გრძნობება?

უსინათლოს შეხებითი გრძნობების კვლევის საკითხში
/ გამოკვლევა პარსობდა უსწრებოების მეთოდით / განსაკუთ-
რებით მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ გერმანიის, ჩერმაციის,
კამერუნის, გოიანების, ტელონის და სხვათა შორის. მუშა,
მათ გამოკვლევათა შედეგებს შორის სრული წინააღმდეგობანი

არსებობს. ასე მასწავლებელი:

გურგენი, ამერიკელი, ჩინური და სხვ/ იხ. 2. 111/
ამერიკელი, რომ უსინათლოს მებრძოლი გრძელდება უფრო
მარჯობა, ვიდრე მკვლელი უნდა. გრძობანი, პირიქით, მრავალრიც-
ხვან გამიკვლავების საფუძვლებზე იმ დასკვნამდე მიდის, რომ
მებრძოლი გრძელდება უსინათლოებს უფრო დაბალი აქვს, ვიდრე
მკვლელი უნდა. აღსანიშნავია, რომ ასეთ განსხვავებულებას
გრძობანი, განსაკუთრებულად, საჩვენებელი თითის ქვერის არე-
ში აღსაფურცლებს.

ქველი/ 14/, დიდიცოცის სასწავლებლის უსინათლოა მემო-
ქმების საფუძვლებზე ასკვნის, რომ უსინათლოში მებრძოლი გრძელ-
დება არავითარ მნიშვნელოვან გამახვილებას აღვიღო არა
აქვს. ასევევე აზრისაა კრეტიუსიც.

ბინეს, ესეზიომიგრიტი მებრძოლი გრძელდება კვლევა,
სრულიად შეუძლებლად მიაჩნია.

ამრიგად, უსინათლოს მებრძოლი გრძელდება მკვლელი-
ლის მებრძოლი გრძელდებასთან შედარებით გამახვილებულია,
თანამდებობის მებრძოლია მუ დაბალია, ჯერ ვიდრე სადაოდ რჩება.
მაგონ, ერთს ჭეშმარიტებად მიღებას ან უარყოფას, ისევევე
საბუთები გააჩნია, რეკონიფ რი დამარჩენს.

რაც მებრძოა უსინათლოს მებრძოლი-მომართობი გრძელდება-
ბის საკითხის კვლევას, არც აქ არის მომთვებელი ერთი საფო-
ვრედად აღიარებული და დაგვიღიღი აზრი.

ამ საკითხში გამიკვლავებაა დიდი ნაწილი უბრალოდ კანის
გრძელდებას ვი არ ვხედა, არამედ რეპროდუქციის სფეროში
უსინათლოა მებრძოლი აღქმების სიზუსტის მკვლელია. მრძემი-
ბის სიზუსტისაგან განსხვავებას. ჩვენ აქ მკვლევარისა რნი
ურთიერთ საწინააღმდეგე შედეგების აღნიშვნით დაკვირვებულ-
ებში.

შეხვედრით-მომდრკობით ალქმიგობის შესახებ მნიშვნელოვანი
 გამოკვლევა ჩაატარა შრომ. ა.ა. კროკიუსმა /2/. იგი ცდის
 პირებს აძლედა ხაზებს, კუთხეებს და შეხვედრისათვის მისაქ-
 დომ მარტივ საგნებს და სახეობა ისინი შეხვედრით ალქმობს.
 შემდეგ შრომ. კროკიუსი ალქმიურის წარმოსახვათა სიზუსტესაც
 ამოწმებდა.

კროკიუსი ამ ცდების შედეგად მიიღო იმ დასკვნამდე, რომ
 უსინათლოებს უფრო ნაკლები სიზუსტის შეხვედრით-მომდრკობით
 ალქმიები გააჩნიათ, ვიდრე ზვარბილურებს. ამ ფაქტს კროკიუსი
 ხსნის იმიტ, რომ ზვარბილურთა შეხვედრით-მომდრკობით ალქმიები
 მხედველობით წარმოგვივლებს ღებულთა მონაწილეობასა.

სრულიად საწინააღმდეგო დასკვნამდე მიიღო კუკიუსი /12/.
 მას ღუნინგრაფის უსინათლოთა ინსტიტუტის უსინათლო ბავშვ-
 ბის აქტიური შეხვედრის შემოწმების / შეუღებს აპარატით / საფუ-
 ძველზე გამოაქვს დასკვნა იმის შესახებ, რომ უსინათლოებს
 აქტიური შეხვედა რამდენაღმე უფრო უკეთესი გააჩნიათ, ვიდრე
 ზვარბილურებს.

ყველა ამ გამოკვლევათა ძირითადი ნაკლი, როგორც სამარ-
 თლიანად შენიშნავს ა.ფ. პუნი /13,70/, მდგომარეობს იმა-
 ში, რომ უსინათლოსი და ზვარბილურის შეხვედრით მომდრკობით
 ალქმიების სიზუსტის განსხვავებანი აქ მხოლოდ მხედველობით
 ფაქტორის ზემოქმედებამდე არის დაყვანილი. როგორცა სხვა ფა-
 ქტორთა გავლენა შეხვედრით ალქმიების სიზუსტეზე. ყოველ შემ-
 თხვევაში ეს აღნიშნულ ავტორთა გამოკვლევაშიდან ნათლად გა-
 მოკვებოლი არ არის.

გარდა ამისა ზემოაღნიშნულ ავტორთა შრომები მხოლოდ და
 მხოლოდ მარტივი ელემენტარული ობიექტების / ხაზები, კუთხე-
 ები და სხვ / ალქმიებს ეხება და მაშასადამე სრულიად შეუძლებელია
 რამიღ დასკვნის გამოგანა სტრუქტურულად რთვილ საგნების

აღქმისა და ბუნების შესახებ. საკითხი რთული სტრუქტურისა და
ქმის ბუნების შესახებ ჯერ არღვევ დაუმუშავებ უცა და იგი
სათანადო ვგეგვას მიმოხივს.-

მიუხედავად იმისა, რომ უსინათლოთა მიერ რთულ სტრუქ-
ტურისა შესახებ აქემის ბუნების საკითხი ჯერ არღვევ დაუ-
მუშავებელია, ფილოზოფიკური პრაქტიკაში მიიღო ვხვდ-
ბით მთელ რიგ ეგზეგეტიკებს იმის შესახებ, რომ სწავლა-აღ-
ზრდის პრაქტიკა ძირითადად სწორედ ამდაგვარ შესახებ ად-
ემებზე უნდა იყოს დაფუძნებული.

ხშირად ისეც ვი ფიქრობენ, რომ უსინათლოს განვიხილავთ
შეხებას შეუძლიან ღვარის ფუნქციის შეცვლა. თითქმის
განსაზღვრულის აზრით, შეუძლიან " დაინახონ " ყველაფერი,
რასაც ღვარის ილუზიები ხედავენ, როგორც საჭიროა ეს ყველაფ-
ერი შესახებ მისაქცეობის გავხილეთ. უკიდურეს უსინათ-
ლო მისწავლეს ყველაფერი, რაც მას შეუძლია ღვარისაზრით
შეისწავლოს, რაც მისთვის მისაქცეობია და რაც შესაძ-
ლებელია მას ცხოვრებაში შეხედეს. რაც შეეძლო-მით უკეთესი"
/3, 22/.

ბუნებრივია, რომ ეს ეგზეგეტიკა მხოლოდ მცირე საფუძვლებზე
ქარშობილი სურვილია. რეალურად, ყოველ შემთხვევაში მი-
საქცეობის გავხილეთ უსინათლოს შესახებ მის აურაცხელი
საგნები და მოკვანაში, რომელთაც ღვარის ილუზიები ადამიანი
მხედველობის საშუალებით სწავლიდა იქნებ ვუყვება. ცხადია,
ეს შემთხვევაში არა მარტო საგანთა და მოკვანათა სიმრავ-
ლის გამო, არამედ იმის გამოც, რომ შესახებ, როგორც ვხედა-
ვთ მრავალს, არ ძალუძს იმ ყოველ და ყოველგვარ მოკვანათა
და საგანთა შემოცნება, რომელთა დაუმუშავებლობა ღვარის ახერ-
ხებს. ამიტომ სწავლიდა ბუნებრივია, რომ შესახებ მხო-
ლოდ ისეთ მასალა უნდა შეიქმნეს, რომელიც უნდა მხრივ შე-

ხეობიანი ადგილისათვის იქნება მისაწვდომი და მთორეს მხრივ კი
გარემოში არსებულ საგან-მოვლენათა ფიზიურ გამომხატვად
ჩაიხველება.

მაგრამ ღებება საკითხი: რაგომ უნდა დავეყრდნოთ უსინათ-
ლოთა სწავლა-აღზრდის პრაქტიკაში ძირითადად შეხებობის შიშ-
ბეჭდობებზე? განს უსინათლოთ, შეხებობის გრძნობის ორგანოს
გარდა, გრძნობათა სხვა ორგანოებზე არ მოქმედება?

ეს საკითხი დაკავშირებულია კონკრეტულ წარმოდგენათა
შექმნის საკითხთან, ანუ ზვადსაჩინოებასთან, ამიტომ აუფი-
ღებია ამ უკანასკნელის გაშუქება.

ცნობილია, რომ მხედველობითი შიშბეჭდობებში სხვა შეგრ-
ძნებებთან შედარებით უფრო გასაგებია და მეტად აკმაყოფილებს
ჩვენს შემეცნებითი მოთხოვნებებს. ზოგი სხვა მოდულობის
შეგრძნებებზე, განსაზღვრულის აზრით, უფრო გარკვეულ სახეს
მხედველობითი შიშბეჭდობების თანდარბობით ღებობენ. ამი-
თაა გამოწვეული რომ, როდესაც გვესმის რაიმე, ან განვიცდით
რისიმე შეხებას, ჩვენ მაშინათვე თავს ვაბრუნებთ მათ გამომ-
წვევს წყაროსაკენ, რათა ივლით დავინახოთ იგი და უფრო სრულ-
ქმნილი შიშბეჭდობა მივიღოთ-მასზე. მოკლედ; ჩვენ უფრო მე-
ტად ვაკმაყოფილებით/ შემეცნების ზვადსაჩინოობ/ მაშინ, რო-
ცა გარემოში არსებულ საგნებს ზე მოვლენებს ჩვენ მხედველობით
თი ხატების სახით განვიცდით. გასაგებია, რომ ზვადხილუთა
სწავლებლის პრაქტიკაში ზვადსაჩინო მიზნების გამოყენებას უგო-
დენ დიდი მნიშვნელობა აქვს.

უსინათლოთ არ ძალუძს გარე ქვეყნის შემეცნებისათვის გა-
მოყენის ისეთი მძლავრი ანალიზატორი, როგორც მხედველობა.
იგი სრულყოფილად უნდა იყოს მხოლოდ დანაწილ ანალი-
ზატორებს იყენებს და მათი მეშვეობით მიღებულ გრძნობადი
შიშბეჭდობებით ხერმეღვაწეობს. ბუნებრივად ღებება საკითხი

შეიძლება, თუ არა უსინათლოებთან სწავლებაში ჰვაღსაჩინოებონ პრინციპის გამოყენება და თუ შეესაძლებელია, რამდენად დააკმაყოფილებს ეს პრინციპი უსინათლოთა შემეცნებობის მოახლოებლას?

უსინათლოთა წარმოდგენებში ჰვაღსაჩინოებთა წარმოდგენებთან შედარებით გაურკვეველი და ბუნებრივია, ეს განსაკუთრებით სივრცითი წარმოდგენების მიმართ შეიძლება გადამჭრით ითქვას. და სწორედ ამის გამო სრულიად ბუნებრივია, რომ თუ ჰვაღსაჩინოების საჭიროა ჰვაღსაჩინოება / ცოცხალი ხატების შექმნა/, მით უფრო ეს საჭიროა უსინათლოებისათვის. უსინათლოთა სწავლების პრინციპში ჰვაღსაჩინოების გამოყენება ჯუღისხმობს იმ ხერხით და საშუალებით მუშაობას, რომელიც უსინათლოებში კონკრეტულ წარმოდგენათა გამოყენება შეესაძლებელია გახდება. სწორედ ამით აიხსნება მკაცრი მოახლოება იმის შესახებ, რომ უსინათლოთა სწავლა-აღზრდა შეხებობით მთავრდება უნდა ეყრდნობოდეს.

უსინათლოთა სწავლებაში ჰვაღსაჩინოებას და კონკრეტულ წარმოდგენათა შექმნის მნიშვნელობას ზიგის სრულიად უარყოფს ან ყოველ შემთხვევაში ძლიერ უმნიშვნელოდ სთვლის. ჩვენ აქ მხედველობაში გვყავს ბონიფანტი, რომელიც შემდეგ მისაჩვენებს აყენებს: "უსინათლოთა მოქმედების არასოდეს არ აზრებენებს შეხებაზე დაყრდნობაზე სახებობითაც კი, არამედ სარგებლობის, თიქმის ყოველთვის, წარმოდგენათა თავისებური სურთგაგებობით, რომელიც იმდენად არა ჰვაღსაჩინოების არიან, რომ ამ მიმართებით მოგვაგონებენ ჰვაღსაჩინოების გამოყენებულ ვნებებს" / 3-78/. წარმოდგენათა ამ სურთგაგებობის გრძიანი სრულიად გამოსაყენებლად და საკმაოდ სხვის უსინათლოთა პრაქტიკულ ცხოვრებაში და ამიტომ მას საჭიროდ მიიჩნია, რომ მასწავლებელი სწავლის პრინციპში ამ სურთგაგებობის ეყრდნობოდეს.

წარმოდგენათა ეს სურთგაგებობა უპირველეს ყოვლისა სმენით მთავრდება, და ამიტომ ბუნებრივია, რომ გრძიანი

/ზოგჯერ სხვა მკვლევარებში/ უსინათლოს ცხოვრებაში უფრო მუც მნიშვნელოვანს სმენას აძლევენ და მოთხოვენ, რომ ფიზიკ-
 ადრეაგოგობრივი პრაქტიკა ფორმირებს უსინათლოში ძირითადად სმე-
 ნითი შეგრძნებების განვითარებას. აღზრდის მიზნის განხორ-
 ცედილობა აღნიშნულ მკვლევარს შესაძლებლად მიაჩნია სიწყვილსა
 და წიგნის საშუალებით.

ჩვენ არ შეგვიძლიან პრაქ. ა.მ. შიგრიბინთან და ცეხთან ვრ-
 თად განვიხილოთ. წარმოგვიჩინო შეხვედრება. ვინაშენ გემომო-
 ყვანოდ მოსაზრებას თავის ღრუბრაკვირვების საფუძველზე იძლევა
 /თვითონ უსინათლოთ/ ღრუბრაკვირვების ამ მონაცემის მარტე-
 ბულების შესახებ ჩვენ სხვა არავითარი საბუთები არ მოგვემო-
 ვება და ცხადია, უსინათლოს ყოველთვის წარმოგვინათა სურნა-
 ლობით აზროვნების საკითხიც ჩვენთვის საუკეთესო ხდება.

უსინათლონი რომ მარტად ყოველთვის წარმოგვინათა სურნა-
 ლობით აზროვნებენ, - ეს ჩვენ. მაინც არ მოგვემდია ამ სურნა-
 ლობის მნიშვნელობის განვიადების უფლებას. საქმი იმაშია, რომ
 ყოველი ასეთი სურნა-ლობი ყოველ სხვადასხვა უსინათლოში სხვა-
 დასხვა შინაარსის მატარებელი უნდა იყოს. ერთი და იგივე
 ბგერითს გამიღვიანებებზე ყოველი უსინათლო სხვადასხვა შინა-
 არსის სურნა-ლობებს უნდა იმუშავებდეს, და ეს უსაბუთო გამო-
 იწვევდა საერთო გონებრივ კავშირის დარღვევას არა მარტო უსინ-
 თლოთა და ღვაღბილულთა შორის, არამედ ღრუბ უსინათლოთა შორი-
 საც. წარმოგვინათა სურნა-ლობით აზროვნების შემთხვევაში ყვე-
 და უსინათლო იხმარდა ერთდარივე სახელს, ხოლო ყველას თავი-
 სებური შინაარსის წარმოგვინა უწებოდა, იმდენად თავისებუ-
 რის, რომ მას საერთო თიქმის არაფერი არ უწებოდა სინამდვი-
 დესთან. ცხადია, ასეთი აზროვნება არავითარი ღრუბულების მა-
 ლარებელი არ იქნება მრც ჩვენთვის და არც უსინათლოსათვის. ხუმი
 ცა შეიძლება უსინათლოს აზროვნებას აკმაყოფილებდეს წარმოგვ-

ნათა სურნავაფეობით აზროვნება, მაგრამ მისთვის, როგორც ადამიანთა კოლექტივის წევრისათვის ასეთი აზროვნება მიუღებელია. მისთვის საჭიროა ისეთი შინაარსის წარმოდგენებით აზროვნება, რომელნიც დიდად არ უნდა სხვაფერობდეს სხვა პირის წარმოდგენებისაგან. მხოლოდ ასეთ პირთაა წყაღობით შეიძლება ერთის მიხედვით სინათლეთა და მუხრეს მიხედვით სინათლეთებსა და ღვაღბილულებს შორის ნამდვილი ინტელექტუალური ურთიერთობის დამყარება.

ამრიგად, ჩვენ უნდა ვერიდეთ სინათლეთებში უშინაარსო წარმოდგენათა / სურნავაფეობი / შექმნას. სინათლეთთა სწავლებაში ჭარბად უნდა დავნიერგოთ ღვაღსაჩინოების გამოყვანება. " იმას, რასაც ხშირად ნების გარეშე ღვაღბილური ყოველდღიურად წამოდენიმიჯერ ხედავს, სინათლეთს გამოსარკვევად სვეტილურად უნდა ვაძლეოდეთ" /8-6/.

სინათლეთთა სწავლება ძირითადად დაფუძნებული უნდა იქნეს ღვაღსაჩინოებაზე. გარეშე არა მარტო სიფევისა და წიგნის საშუალებით უნდა იქნეს შესწავლელი, არამედ ღვიტ საგნების შესწავლით. პირადი გამომდინარეება უნდა გახდეს ცოდნათა საფუძველი.

სინათლეთ თავის სიტყვების პირველივე წლებში სივრცესა და ვრცელ ფორმებთან ურთიერთობას შეხების საშუალებით ამყარებს. შეხების მიშვეობით სინათლეთ ერკვევა საგნების ფორმებში, მათ ცემი პერაფურაში, ფიზიკური ღვისებებში / მაგარი, რბილი, გლუ, ხორკლიანი და სხ. / და სხვ. სინათლეთსათვის შეხების რეგულაციური ინტელექტუალური და მთავარი გრძნობის ორგანოა, როგორც ღვაღი-ღვაღბილულისათვის. ამიტომ ღვაღსაჩინოებისათვის განსაკუთრებით დიდ მნიშვნელობას ჩვენც შეხებობის შიშველებილებში ვხედავთ.

ჩვენ აღვნიშნავთ შეხებობით ღვაღსაჩინო წარმოდგენების დიდ მნიშვნელობას, მაგრამ სრულიად მიუღებელი იქნებოდა, აქედან დასკვნა გამოგვეყვანა, ღვიტს სინათლეთს ფსიქიკური განვიტარებისა-

ფიქციური წყაღობით ჩვენ შეგვიძლია, არა მარტო მოვისმინოთ
ათასგული კიდობიერებით დაძვრებულ ბგერები / ფიქციური, რადიო/
არამედ " ჩაქვრით" კიდევაც ეს უკანასკნელი და, საჭიროები-
სამებრ, პირველადი გამომგონებლის გარეშე აღვადგინოთ.

ასევე შეხების გრძობის ღრვანობისათვისაც საგნები მისა-
წვდომი ხდება, არა მარტო მაშინ, როდესაც ეს უკანასკნელი
ჩვენზე უშუალოდ მოქმედებენ, არამედ მაშინაც, როდესაც გამ-
ომგონებლად მათი მოქმედები გამოდის, ფიქციური შეხების სა-
შუალებით, ჩვენ არა მარტო გარკვეულ ფორმისა და მოყვანილ-
ბის საგანზე გვიჩნდება წარმოდგენა, არამედ ამ უკანასკნე-
ლის ფორმაც, ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ჩვენს ხელის გამომგონებელი,
ამ შემთხვევაში, განსაზღვრულის აზრით, ადამიანია და არა
სხვა რომელიმე ცხოველი ან საგანი.

მოქმედებით საგნებზე შეხებითი კონკრეტულ წარმოდგენების
შემუშავების შესაძლებლობას უდიდესი მნიშვნელობა და გამოყ-
ნება აქვს უსინათლოთა სწავლა-აღზრდის პრაქტიკაში. ყველგან
უსინათლოთა სწავლების პრინციპში ურთიდადობა მოთხოვნილებას
ვხვდებით: " მივცემთ გასასიხად უსინათლოებს ყველა იმ საგ-
ნების მოქმედები, რომლებსაც სხვადასხვა პირობათა გამო ვე-
რასოდეს ვერ ნახავთ".

მაგრამ როგორაა საკითხი: რითაა გამოწვეული სინამდვილის
უშუალო შემცველების გაშუალებებულთა შეცვლის საჭიროება?

ეს გამოწვეულია შემდეგ გარემოებათა გამო:

1. მრავალ საგნებზე და მოვლენებზე უშუალო დაკვირვებას
უსინათლო ვერასოდეს ვერ შეუძლებს ამ საგან მოვლენათა სი-
მორის გამო. ასე, რომ, როგორც გორიჩივი აღნიშნავს, " მოქმე-
დები, როგორც ძვარბილურს, ისევე უსინათლოსაც, აძლევენ შე-
საძლებლობას გამოარკვეოს, არა მარტო ახლოები, არამედ შიშ-
მყოფი საგნებიც, რომლებიც ხშირად შეხებისათვის სრულიად
მიუწვდომელია" / 11-19/.

2. მთელი რიგი საგნებში, იმის გამო რომ ისინი ან მეტის-
 მეტად ღირს ან მცირე მთავრობისანი არიან, შეუძლებელია შეხე-
 ბით აღიქვას უსინათლოში. ამიტომ ცუხი ასეთ წინადადებას იძ-
 ევთა: " რადგან მეტისმეტად ღირს ან მეტისმეტად პატარა
 საგნები შეხებოსათვის არასაკმაოდ მისაწვდომია, ამიტომ აუ-
 ცილებელია, გავუთვს მათი გადობეზრდი ან დაპატარავებუდი
 მოქედები, რომელთა შეგრძნებაც უსინათლოებს შეუძლებელია"
 / 3-22/ და

3. მთელი რიგი შესასწავლი ობიექტებზე უშუალო დაკვირვება,
 არა მარტო უსინათლოსათვის არის შეუძლებელი, არამედ ჰვად-
 ხილულიათვისაც / მაგ. ბოლოგობის, ფიზიკის, გეომეტრიის
 და სხვ. მასალები/. ასეთი ობიექტების შესასწავლათაც, მხა-
 რია, მოქედების გამოყენება საპატარავად აღვიღს იკავებს.

ასეთი მოქედების გამოყენების საჭიროება საგანთა
 რკვევის ჰვადსაზრისით, და სწორედ ამის გამო, როგორც უცხო-
 ეთის, ისე საბჭოთა ქვეყნის უსინათლოთა ყველა სკოლაში სა-
 განთა მოქედების ხმარებას განსაკუთრებული ადგილი უკავია.

მოქედების გამოყენების მნიშვნელობას მთელი რიგი 3-
 დაგოგები მარტო საგანთა რკვევაში არ ხედავენ. მოქედების
 მნიშვნელობა საგნის ერთხელ გამოკვევით არ ამოიწურება.
 საქმი იმაშია, რომ ჰვადხილუები სკოლაში შესასწავლი საგ-
 ნებს ხშირად ცხოვრებაშიც ხედავენ. მათ წარმოგვნიებს ყო-
 ველთის საგნებზე ახალი და ახალი კონკრეტული შთაბეჭდილ-
 ბანი ემატება და ამიტომ ისინი არ განიცდიან გრძნობადი
 შინაარსისაგან გაღრმავებას. იგივე არ იქმნის უსინათლოთა წარმო-
 გვნიების მიმართაც. უსინათლო მრავალ საგანს, მხოლოდ ერთ-
 ხელ ეცნობა. მას ამ შეცნობილ საგნებთან შემდეგ შეხვედრა
 აღარ უხდება და ამიტომ გრძნობადი შინაარსის საფუძვლებზე

ժողովրդի սահման իրարմոտեցնելու և իրարմոտեցնող շրջան-
 անոց ծրարապես կոմպրոմիսներ կըլինեն. Եվ ինչ որ մտ-
 ընդ էր շրջանների սահմաններում իրարմոտեցնող շրջանների սահման-
 ընդ էր կըլինեին իրարմոտեցնող և իրարմոտեցնող շրջաններ, միայն ինչ որ
 ժողովրդի սահմաններում իրարմոտեցնող շրջաններում, ամենուրեք իրարմո-
 տեցնող շրջաններում և իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում.

Ինչպես որ ժողովրդի սահմաններում իրարմոտեցնող շրջաններում,
 կըլինեն սահմաններում իրարմոտեցնող շրջաններում. և նրան
 իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում և ամ
 իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող
 շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում
 իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող
 շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում
 իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող
 շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում.

Բայց սահմաններում: Ինչպես ժողովրդի սահմաններում իրարմոտեցնող
 շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում
 իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող
 շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում
 իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող
 շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում.

Ինչպես սահմաններում միայն իրարմոտեցնող շրջաններում և իրարմոտեցնող
 շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում
 իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող
 շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում
 իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող
 շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում
 իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող
 շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում իրարմոտեցնող շրջաններում.

ასე, მაგარიდად, როცა მოძღვრების გამოყენების დიკრეტორუ-
ბის შესახებ საკითხი იხილება, ძირითადად შემდეგ ნაკვს ალ-
ნიშნავენ:

1. უსინათლოთა წავლა-აღზრდის პრაქტიკაში ხშირად ისეთი
მოძღვრები იხილება, რომლებიც ღვაღბილურადად არის დამზა-
ლებული. ასეთი მოძღვრები საგანთა მრავალი ასეთი წვრილ-
მანი ნიშანთვისებების არის გალატვირებული, რაც მხოლოდ მხე-
დველობისათვის არის მისაწოდები და შეხებიანი აღქმისათვის
მიუწოდებელი ხდება.

ცხადია, ეს საბუთი მოძღვრება გამოყენების დიკრეტორუბის
საკითხს არც უმატებს რაიმეს და არც აკლებს. საკითხი ღვაღ-
ბილურადად დამზალებული მოძღვრების გამოყენებას ვი არ
ეხება, არამედ სპეციალურად უსინათლოთათვის დამზალებულ მო-
ძღვრება დიკრეტორუბას; სახელობრ, აძლევენ თუ არა ეს უკანას-
კნენი უსინათლოს რეალურ საგნებზე რაიმე მნიშვნე-
ლოვან წარმოდგენას.

2. მოძღვრების გამოყენების წინააღმდეგ წამოყენებულა
მეორე მოსაზრებაც; სახელობრ, მოძღვრების გამოყენებამ ვაი
თუ დაზიანდის სწავლის მთავარი იდეა. "სწავლება უნდა წა-
რმარდეს არა მოძღვრების რკვევის გზით, არამედ ნამდვილი
საგნების რკვევის გზით", აღნიშნავს ზორნიცვი / 11-19/.

აქაც სრულიად მხედველობიდან გამომწვებულია საკითხი იმის
შესახებ, თუ ყოველ ფაქტურ შემთხვევაში მოძღვრების გამო-
ყენება რა ბუნების წარმოდგენას იძლევა რეალურ საგნებთან
შედარებით.

3. მესამე მოსაზრება, რომელიც მოძღვრების გამოყენებაში
ეროდაგვარ და მთავარ ეფექტად იხილისხმება, თვით მოძღვრება
ბუნებას ეხება. მოძღვრები უსინათლოთა, უფიქრი და მყარ
ბუნებისა. ამიტომ ისინი სწორ წარმოდგენას ვერ აძლევენ მო-

სწავლეებს. ამავთუ დროს მოქვეყნებული ღარიბთა უმცირესი შინაარსით
და ცხადია იგი ამდენადაც თავის მნიშვნელობას ვარსავეს.

იმიტომაც, რომ მოქვეყნების ბუნებრივად გამომდინარე ეს
უარყოფითი შედეგი თავიდან იქნეს აცოცხლებული, სხვადასხვა
ფსიქოლოგიური და პედაგოგიური მეთოდებით მოქვეყნების განსაზღვრულ
ფარგებში გამოყენებას. ასე მაგალითად, ცუდი მონაცემი: "უნ-
და ისწავლებოდა, როგორც ნამდვირი საცხენები, ისე მათი მოქ-
ლეობა. მარტო მოქლეობით შეიძლება დავკვირდეთ მხოლოდ იმ
შემთხვევაში, როცა რაღაც გარემოებათა გამო ნამდვირი საცხენ-
ების შიგნით შეუძლებელია"-მ / 3-23/.

იქ, სადაც მოქლეობის გამოყენება აუცილებელი ხდება, არ
უნდა დავკვირდეთ მხოლოდ იმით, რომ მოსწავლეებს მიამბა-
რებდად დამზადებული მოქლეობის მიუხედავად, საჭიროა ასეთი მოქლე-
ობის მეშვეობით მოსწავლეებს დამზადდნენ.

როცა მოსწავლე მეტადვეს მოქლეობის დამზადებას,
მხოლოდ ამის შემდეგ შეგვიძლიან ვიკვირდეთ, რომ მოქლეობით
შეძენილი ცოდნა უნაყოფო არ არის. ასე განვიხილოთ მოსწავ-
ლეს მოქლეობის სინჯვების დროს ამის შემდეგნაირი მიმდინარეობა
უნდა წარმოგვივს: " ამ ჩვენნი კლასის ფანჯარა, ეს აქ ძალიან
ვიწროა, ჩემი თიხები ფართოდ ვი არაა; ნამდვირი ფანჯარა ისე
ფართოა, რომ თრთვე ხელი უნდა გავშარო, რომ მის დასაწყობს
გადავწვდეთ"-/ 3-86/.

შემდეგების დავადასტურებთ მოქლეობით რომ რეალურ საგანთან
შედასრულებთ უშინაარსო და სქემამდებრივად შეიძლება ეს სრულიად
უდარდ იქნეს მიღებული. მაგრამ რას წარმოადგენს დამოუკიდებ-
ლად ის შინაარსი, რომელსაც ცნობიერება მოქლეობის აქტიური რეზუ-
ლტია? ეს საკითხი ვი ვვლევას მონაცემს.

რეგორც ზემოთაღნიშნული უსინათლოთა სწავლა-აღზრდის
 პრაქტიკაში ძლიერ იშვიათ შემთხვევებში სურათები, სექციები და
 ნახაზებიც იხმარება. მაგრამ ვერძოდ სურათებს/ კონსტრუქციის გა-
 მოსახულებანი/ მუცად უმნიშვნელო როლს ანიჭებენ. ასე მაგ. 1960
 სწერს: " კონსტრუქციის წარმოდგენათა გამომწვევაში ურთოდვარ
 როლს კონსტრუქციის გამოსახულებაც / ცხადია, რელიეფური/ თამა-
 შობს: თავისთავად მათ უსინათლოთათვის თითქმის მნიშვნელოვან
 არა აქვთ, მაგრამ თუ კლებს სხვა სასწავლო ხელსაწყოების უქონ-
 ლობის გამო აუცილებელი შეიქმნას რამდენიმე ცხოველის მხლოდ
 რელიეფური გამოსახულებები წარმოდგენას, ან და მხლოდ მისი ურთოდ
 კონსტრუქციის მიწოდება, მაშინ შეიძლება მოვლადე, რომ მოსწავლე-
 თა წარმოსახვა ამ ნახაზით შექმნის კრიტიკის შესახებ საკმაოდ
 სწორ წარმოდგენას" / 3-87/.

F-3415

რეგორც ამ ამოცანებში ვხვდებით კონსტრუქციის გამოსახულებანი
 /საგანთა სიღრუეები/ მდლიან საგანთა შესახებ ვი არ იძლევიან
 წარმოდგენებს, არამედ რელიეფური გამოსახულებები წარმოდგენილ
 საგანთა შესახებ. თავისთავად საგნის კონსტრუქციის გამოსახულება
 საგნის წარმოდგენას ვერ ქმნის და ამიტომ საგანთა შესახებ
 კონსტრუქციის წარმოდგენათა შექმნისათვის მათი ძალა სრულიად უმნი-
 შვნელოვანია. სწორედ კონსტრუქციის გამოსახულებათა მნიშვნელობის ამგვარ-
 რი შეფასებები აიხსნება ის ვარაუდით, რომ უსინათლოთა საკითხავი
 წიგნები სრულიად არ ფორმდება საგანთა კონსტრუქციის გამოსახულებ-
 ბით. მაგრამ რამდენად მართებულად საგანთა შესახებ კონსტრუქციის
 წარმოდგენათა შექმნაში კონსტრუქციის გამოსახულებათა ამგვარი შე-
 ფასება? ესეც სათანადო კვლევის შედეგად უნდა დადასტურდეს.

ამრიგად, ურთის მხრივ რაღაც სტრუქტურათა შეხებილი აღქმის
 ბუნებისა, ხოლო მხრივს მხრივ საგანთა მოდელიების და კონსტრუქციის
 გამოსახულებათა/ სიღრუეების/ აღქმის ბუნების სათანადოდ გაუ-
 თვადისწინებლობა კვლავ სვამს საკითხს მათი შეფასებების გა-
 თვადისწინების შესახებ. ჩვენი მზრების პრინციპად მოგვადე სა-

განთა მოცულობისა და კერძოდ კი სიღრუგებობის შემიფენებოთ დი-
რებულებას ეხება. სახელოებრ, რამდენად შესაძლებელია საგნე-
ბის მათი სიღრუგებზე შეხებოთ ალქმიითავე ვწვდეთ? ან უკეთ:
როგორია სიღრუგებზე შეხებოთ ალქმის ბუნება და მისი შემიფ-
ენებოთ დირებულება?

ცოდის პირებობისა და ცოდის მასალის შენახვის პრინციპები.

დასმული პრინციპებისა და მასთან დაკავშირებული სხვა სა-
კითხვების გადაჭრისათვის საიმედო გზას ექსპერიმენტი წარმოად-
გენს და ჩვენც იგი ავირჩიოთ, მაგრამ საკითხი, თუ ვისთან
და რა ბუნების მასალით უნდა მოწყობილიყო ეს ექსპერიმენტი,
ჩვენთვის წინასწარ გარკვეული მნიშვნელობის მქონე და ისახა.

მვალხილულთა გამოყენება ცოდის პირებად ჩვენ მიზანშეწონი-
ლად არ ვცანით, რადგანაც: " ჩვენს გარემო სამყაროში ორიენ-
ტაციას, ჩვეულებრივ, მხედველობის საშუალებით ვახდენთ... "და"
... ჩვენც ცნობიერება სრულიად უჩვეულო სიტუაციას განიცდის, რო-
დესაც ამოცანად მას / ცვ-ს ვ.ბ // ამა თუ იმ საგნის მარტივ
შეხების საშუალებით ცნობა ეძლევა" / დ. უზნაძე 1-255/.

ამას გარდა, მხედველობა-შენახვის უბუნური აღამიანი შეხებო-
ბის შთაბეჭდილებებზე მხედველობითი გრძნობად მასალას აქსოვს
და ამით შეხების გრძნობის ორგანიზმს შესაძლებლობების დაჭერას,
შეუძლებელს თუ არა, მისად საძველეს მანის ხდის, " მხედვე-
ლობა მოძრაობის და მასთან დაკავშირებული შეგრძნებების შემი-
მოწმებულის, განმარტებულის, ხელმძღვანელის და აღმზრდელის
წილის თამაშობის" სა მარტობისად ასკვნის მრავალი ცდების შე-
დეგად პრეფ. კრეტიუსი / 2-60/.

აღნიშნულ გარემოებათა გამო, ჩვენ ვარჩიოთ ცოდის პირებად
უსინათლოთა გამოყენება. ამით, ჩვენ ვფიქრობთ, ურთის მიხედვ

ნაწილობრივ, თავიდან ავიცილოთ ის უარყოფითი შედეგი, რომელიც ცდის პირთა " უჩვეულო ცნობიერების " მანძილებზე იქნებოდა და შეიძლება იხრის, რამდენადაც შესაძლებელი იყო, წმინდა შეხებებით აღქმების დაჭერას შევადგეთ.

ცდის მასალის შეჩვენების დროს ჩვენ მხედველობაში გვქონდა და შეხებით აღქმის სიძველეთა თავისებურებანი. თავის საშუალებით მრავალ დიდად მცირე მოცულობის საგნების აღქმის ვახდენთ ისე, რომ დიდი სიძველეები არ გვეჩვენება. შეხებით აღქმის შესახებ ვი ვს არ იტყვიან. შეხებისათვის უფრო ადვილად მისაწვდომი ის საგნები ხდება, რომელთა დაჭერაც შესაძლებელია ხელის ერთი მოსმით. ამიტომ ჩვენს მიერ აღებული ცდის მასალის თითოეული ნაწილი / მოდული, სიღრმე / სიღრმის შეჩვენებასაც სწორედ ეს გარემოება დაეძღვა საფუძვლად.

ჩვენ მიზანშეწონილად ვცანით ცდის მასალად, ძირითადად, ისეთი საგნების მოდულები და სიღრმეები გამკვეთებინა, რომლებზედაც ცდის პირებს რაღაცნაირად განსაზღვრული წარმოდგენები ექნებოდათ. ასეთ პირობებში სრულიადაც საძველე არ იქნებოდა საგნის შესახებ არსებული ცოდნა / წარმოდგენა / სიღრმეებიდან ან მოდულიდან მიღებული შთაბეჭდილებების შეგვედარებინა და გარკვეული დასკვნების გამკვეთება. მხოლოდ შედარებისათვის გამოვიყენეთ ცდის მასალად ხისაგან გაკეთებული მხელი ხუთკუთხედი და მისი სიღრმეები.

ცდის მასალა და ცდის პირები.

გემთაღნიშნულ მოსაზრებათა საფუძვლებზე დაყრდნობით, ცდის მასალად ჩვენ შევარჩიეთ შემდეგი საგნების მოდულები და სიღრმეები :

№ -1- 60305ა; გაკეთებულია ფაიფურისაგან, გამოხატავს პირებს წითელი ფერსახვევით. მისი სიმაღლე უდრის 23 სმ., და-

ნარჩენ ნაწილებში დატვირთვა უზრუნველყოფა. აღნიშნულ მოძღვრებებში
თქვი ყველაზე უფრო სათანადო არის ამოჭურვული.

№2-კრიტიკა: წარმოადგენს ფაიფურისაგან გაკეთებულ სათანადო-
მის, მისი სიგრძე უდრის 10 სმ., დანარჩენ ნაწილებში კი უზრ-
უნველყოფა დატვირთვა.

№ 3- სპონგი: ესეც ფაიფურისაგან გაკეთებული სათანადო, მი-
სი სიგრძე უდრის 10 სმ. დანარჩენ ნაწილებში უზრუნველყოფის დატ-
ვირთვა.

№ 4- შაბადი: წარმოადგენს ფაიფურისაგან გაკეთებულ მოძღვრ.-
მისი სიგრძე უდრის 5 სმ.

№ 5 -კუ- წარმოადგენს კუს მოძღვრ., გაკეთებულია მარტივ
ნეკრიფიკაციასაგან. ჯავშნის სიგრძე უდრის 3,5 სმ.

№ 6 - ზუთკუთხედი: წარმოადგენს მუყაოს თხელ ფირფიტას, მისი
ორი გვერდი ფარფარზე 5-5 სმ. უდრის, ორი-2 სანტიმეტრს, ხოლო
მეორე მხრის არსებული გვერდი წარმოადგენს უსწორი ჩაღრმავებას.

ფრის მასალად გამოყენებულ იქნა, აგრეთვე, გემოთა აღნიშნულ
მოძღვრება 3-3 სახის სიღრუჭები. პირველი სახის სიღრუჭებში დამზა-
დდა მუყაოს ნაჭრებზე მავთულის საშუალებით. მეორე სახის სი-
ღრუჭები წარმოადგენენ მავთულებს საშუალებით დამზადებულ სი-
ღრუჭების ქაღალდზე ანაბეჭდს, ხოლო მესამე სახისაში, მარტა-
ლია, პირველის და მეორეს სრული შესაფუცისიანი არიან ფორმით
და სიღრმით, მაგრამ ისინი დამზადებულია, არა მავთულებს სა-
შუალებით, როგორც პირველი სახის, ან ამოჭურვული უწყვეტი
ხაზებით, როგორც მეორე სახის სიღრუჭები, არამედ ამოჭურვული
ნაჩვენებელი წერტილებით. გარდა ზეპირი, თითოეული მოძღვრისა და
მისი სიღრუჭების მხრის სიღრმის მიხედვით სრული შესაფუცისობა არსე-
ბობს.

ამრიგად, ფრის მასალად ჩვენ გამოვიყენეთ ექვსი სხვადა-
სხვა სახის მოძღვრე და ამ უკანასკნელთა შესაფუცისობა 18 სიღრუ-

ფი. ქვემოთ ამ მოძღვრების და სიღუგეობის აღსანიშნავად პირი-
ბითად ვიხმაროთ: მოძღვრებისათვის მათ დასაწყისს პირველ ასოვებს
/ მაგ. ფ- ფიკინა, ძ-ძროხა და სხვ./, ხოლო სიღუგეობისათვის
არაბულ ციფრს და მოძღვრის დასაწყისს ასოს / მაგ. 2ფ-ს ფიკინას
მიერე სახის სიღუგეობს, ე.ი. ქაღალდზე ანაბეჭდის აღსანიშნა-
ვად, 3ქ- ქათმის სიღუგეობს, რომედიც დამზადებულა ამოჭურველი
ნაჩხვლედი წერტილებით/.

აღნიშნული მასაღიოთ ცებები ჩაფარებულ იქნა 1939 წ. იანვარ-
ში, თბილისის უსინათლოთა ბავშვთა სკოლის 35 მოსწავლეზე.

ამ ცების პირებიდან; ქალი იყო - 20, ვაჟი- 15. განათლების
მიხედვით: I- კლასის მოსწავლე იყო 7, II-კლასის- 6, III კლას-
ის - 3, IV კლასის - 5, V კლასის- 4, VI კლასის- 5, VII კლას-
ის- 4, და VIII კლასის- 1.

კლასის მიხედვით, 8-10 წლიანები იყო 6 ცლისპირი, 11-13
წ. 7, 14-16 წ.-9 და 17-23 წლიანები-11.

დაუსინათლოების რჩოის მიხედვით: დაბადებულად დაუსინათლო-
ებულნი იყო 8 ცლის პირი, 1,5 წლამდე- 13, 2-4 წლებში - 7 და
5-12 წლებში- 7. ამავთუ რჩოს ამ 7 ცლის პირისაგან მხოლოდ ერთ-
ნი იყო დაუსინათლოებულნი 12 წლის ასაკში, დანარჩენი 6 ცლის
პირი დაუსინათლოებულნი 5-8 წლების ასაკის პერიოდში.

ც ღ ი ს ფ ე შ ნ ი ა ა

ცებები ჩაფარებულ იქნა ხუთ ნაწილად.

I-ლ ნაწილში: ცლის პირის წინ მაგრილაზე უწესრიგოდ დადაგე-
ბულნი ცლის მიხედვით მასაღა / მოძღვრები და სიღუგეობი/, ცლის
პირს უძღვრა შემდეგი სიტყვითი ინსტრუქცია: " შენს წინ მაგრი-
ლაზე აწყვიტა სხვადასხვა საგნის მოღუგეობი და ნახაზეობი, აიღე
თითოეული მათგანი და კარგად გასინჯე. რაფა გაიგებ რა არის
ის, ან რას გამოხატავს- მიიხარა".

ცნობიერების ზოგადი ცნება

ჩვენი ცდის პირები გარკვეულად თავისებური სინტაქსის მქონე ამოცანის წინაშე სდგანან. მათ შეხებილ ისეთი საცნების ცნობა უხეობაა, რომელთა შესახებაც არსებობს, მიხედვით სიმინი თნ წარმოდგენები გააჩნიათ. ასეთ შემთხვევაში ამოცანის ნა-
 ყოფიერ გადაჭრას ის შესძლებს, ვინც უკეთ მთახერხებს, თუ
 შეიძლება ასე იმეფას, შეხებილ წარმოდგენების სიმინიბზე *
 "გადათარგმნას".

როცა ცდის პირთა წინაშე დასმული ამოცანის სინტაქსზე ვლა-
 პარაკობთ, არ შეიძლება არ აღინიშნოს ისიც, რომ ცდის პირი
 ბოლოს და ბოლოს მოდულისა და სიღუფის აღქმას ახდენს და
 ჩვენ ვი მას ნამდვილად საცნის თუ რბიქციის ცნობას უხეობა.
 მოდულისა, და მით უფრო სიღუფისა, აღქმული გრძნობადი მ-
 სადა თავის შინაარსით მეცად დარბობა და მასზე დაყრდნობით
 საცნის ცნობა არც თუ ისე იოლი საქმია.

დგება საკითხი: როგორ შეხვდნენ ცდის პირები ასეთ რთულ
 ამოცანას? ამოცანის სინტაქსი ხომ არ დაარჯვია მათი ცნობიერე-
 ბის მუშაობის ნორმალური პირბებში ანუ მისი ბუნებრიობა?

ვიდრე დასმულ საკითხს უშუალოდ ვუპასუხებდეთ საჭირო იქ-
 ნება გავიხსენოთ, რომ მსგავსი ამოცანები ძვალბილულებში ცნ-
 ბიერების მუშაობისათვის მარტაც ურთვარ ურვულ სიფუაცობას
 ქმნიან. პირველად ეს სრული სიფხადით პრთ. დ. უზნაძემ და-
 ადასტურა. პრთ. უზნაძე ცდის პირებს / ძვალბილულებს / ძვა-
 ლებს უხვევდა და სხეობდა რომ მიწვდოლი საცანი მიხედვით შე-
 ხებილ უცნოთ. მიღებული მასაღის ანალიზმა გამოარკვია, რომ
 ცდის პირთა ცნობიერებაში ურთვარ ურვულ სიფუაცობაში იგრძნო
 თავი. მისი ზოგადი ცნუსი ძვით პრთ. დ. უზნაძემ შემდგ-
 ნადრად დაახასიათა: " სანამ ცნობიერება საცნის მინიშნულ-
 ბას სწვდებოდა, იგი მოკლებულია თავისი შინაარსების / გა-

ამიერიდან, რამ ჩვენს ცოდნს პირდაპირად წარმოადგინა სრულიად
 უჩვეულოდ არ გრძნობს თავს საგანთა შეხებშით შთაბეჭდილებ-
 ბის მიუხედავად ცნობაში. იგი " უფრო", უდასაყრდენოდ
 რადი გვეცნობა, არამედ შეხებშით შთაბეჭდილებებში, მიხე-
 დის სრულიად საკმაოდ ბუნებრივ მასალად იმისათვის, რამ შექმნი-
 ლი იქნეს მათგან განსაზღვრული საგნის წარმოდგენა და ცნობა.

პროფ. დ. უზნაძე ცნობიერების განვარჯიშებაში მყოფი გან-
 ცლებს ახასიათებს, როგორც უმცირესს, მგრევეს, გაშოკვებული-
 ს და დაბნეულს. აქაც უნდა აღინიშნოს, რამ უსინათლოს ცნობი-
 ერიება ვერც ამას გრძნობს ისე ნათლად, როგორც ჩვენ თავ-
 ხილულად ცნობიერებისათვისა და ახასიათებელი.

ფიქრობდა ვინც ცნობაში დადასტურებულა, აგრეთვე პირდაპირ-
 ბისადმი შეხებშით განცლების არასაკმაოდ მიმართების ფაქტი.
 ამასთან დაკავშირებით შეიძლება ვადასტუროთ იმეცას, რამ ეს
 უკმაყოფილოა მათ განცლებათა ბუნებრივად არ გამოიძინავენ,
 არამედ ცნობიერებისათვის უჩვეულო სიჭაბუკიდან. ცნობიერებას
 საგნის ცნობა სწავლის, მაგრამ ყოველ ასეთ შემთხვევაში მხედვე-
 ლობით წარმოდგენებში პერსონა და ამოცანათა მათზე დაყრდნობით,
 დიხსნული ვადასტურა. ახლა არ მას რაც უკეთ გამოადგებოდა ის
 ადარს ვადასტურა და მის ადგილზე დაყრდნობით შეხებშით განცლები,
 ცხადია, ცოდნს პირდაპირად მთავრად მოეჩვენებოდა. ბუნებრივად, რამ
 ჩვენ ცოდნს პირდაპირად ცნობიერებაში მისთვის ვარემოებას არ უნდა უ-
 ნდა ადგილი და მარტლაც ასეთს არც სადმე თავი უჩინა.

ამირად ჩვენს ცოდნს პირდაპირად ცნობიერება სრულიად ნორმალურ
 სიჭაბუკიანს წინადას, მაგრამ ამოცანის სიძნელის გამო, ცოდნს
 დასაწყისშივე ვრეგვარნი დადასტურების დადით აბეჭდილი გვე-
 ცნობა. თავიდანვე მას არ ახლავს უხერხულობისა და უმწი-
 ბის გრძნობები. მაგრამ, ამოცანის ვადასტურებლობასთან დაკავში-

რეზიმი, მადე ეს უკანასკნელნიც ჩნდებოდნ და ცნობიერების
საერთო მდგომარეობაც იყვინება. ახლა ცდის პირი უხერხულად
გრძნობს თავს, რთი ამოცანა ვერ გადარევიწყინება. ამასვე
ემაყება უმწეობის განცდის წარმთქმობა და ამის შემდეგ ცნო-
ბიერება, ან უკუთ პირევიება, ამოცანის გადარევაზე უარს
ამბობს.

მაგრამ ცნობიერების, რეგონც დაძაბულობის, ისე უხერხუ-
ლობის და უმწეობის დადით აღბეჭევა იმის გამთ ვი არ ხეება,
რთი ცდის პირი ამოცანის გადარევის საშეაღებათა / განცდუ-
ბის/ უკმაწობას გრძნობებს, არამედ იმიცომი, რთი ამოცანა,
რთმდის გადარევაზე შესაძლებელი და უეჭველი უნდა ყოფილიყო,
მისი სიძნელის გამთ გადარევიერი დაწია.

მაგრამ ყველაფერი ის, რასაც აქ აღვინიშნავთ, ეს მხოლოდ
ცნობიერების მდგომარეობის ზოგად სურათს ეხება. ნამდვირად,
რეგონც მთლებების, ისე სიღუფების ცნობის პრეცესი იმდენად
რთული სხხით გვევიინება, რთი მისი ზოგადი დახასიათება რე-
ნავადაც არ იქნებოდა საკმაო. ამიცომი ჩვენ ქვემოდ შევეცდუ-
ბით ეს რთული პრეცესი ცნობის განვითარების ღვადასწრისით
ცადვეთუდ საფეხურებად დავეყოთ და ცნობიერებაც მის მიხევიით
დავახასიათოთ.

ცნობიერების გრძნობადი შინაარსი და ცნობის საფეხურების
შ ი ხ ე რ ვ ი თ

რეცა ცდის პირს საცნობად მთლები ან სიღუფი ეძლეოდა,
ჩვენ წინასწარ მთვერეებოდი, რთი მასში შეიმიქნებოდა ამო-
ცანის გადარევის მთხევიინება / განწეობა/და ამ უკანასკნელის
საფუძველიზე ამიქმიეებუდი ფსიქო-ფიზიოლოგიური ძალების გამთ-
ყვინებით, ასე თუ ისე, ამოცანაც გადარევიებოდა. სინამდვირე-
შიც ასე მოხდა. ყოველი ცდის პირი, აიღებოდა თუ არა ხეღში გა-

სასინჯად მთელს ან სიქუტეს, მაშინათვე მისი ქვეყიდან აშ-
 კარა იყო, რომ იგი ფიცილობდა ამოცანის გადართას. მაგრამ ამო-
 ცანის გადართისათვის ყველა ფიცი პირმა ერთგვარი ძალეობის ამო-
 ქმედება როდი გამოაქვეყნა. გამოყრდენენ ისევე ფიცი პირებიც,
 რომლებიც ამოცანის გადარწმუნებისათვის მიუძღოდნენ ობიექტებზე
 ერთგობის შენებოთი შიშველიდებობით კმაყოფილებდნენ. ზოგ
 შეშინებულნი, მიწვევიდნენ ობიექტზე თითის მიკარებასა და ფიცი
 პირის პასუხს მორის დროის იმდენად უმნიშვნელო ინტერვალი
 იყო, რომ კაცთ იფიქრებდა გამდობრივობის მქმედებამდე პა-
 სუხი უკვე შიშველიყო. ზოგი ფიცი პირი, პირიქით, მიწვე-
 ვიდა ობიექტს მანამ რამდენიმეჯერ გულმოდგინედ არ გასინჯავ-
 და, პასუხს არ იძლეოდა.

ჩვენ, რა თქმა უნდა, შეშინებულნი პასუხები თავიდან რომ
 ავტომატდებოდა " სწრაფ მოპასუხე " ფიცი პირებს უთითებოთ,
 რათა მიწვევიდნენ ობიექტს კარგად გაესინჯათ და შიშველიდებობით
 საფუძვლიზე მოეცათ პასუხი, მაგრამ მანამ ვერ მივალწიეთ
 იმას, რომ ყველა ფიცი პირს მიწვევიდა ობიექტის სინჯვა შესავ-
 სი ხერხებით უწარმოებინათ. კვლავ ჩვენ ფიციებიც თავი იჩინა
 იმ სამი სახის სინჯვის ხერხებმა, რომლებიც ჯერ პირველ კრედი-
 ტის მიერ იქნა დადასტურებული / 2-62/. სახეობები: ზოგი
 ფიცი პირი, მთელისა და სიქუტის სინჯვას, მხოლოდ მარჯვე-
 ნა ხელის საჩვენებელი თითით ახდენდა, ზოგი ფიცი და მუა-
 თისავე იყენებდა, ზოგიც ფიცილობდა საგანი უფრო მრავალ ხელის
 თითების შეთანხმებული მოძრაობით.

სურ ერთი, რა ხერხითაც არ უნდა უწარმოებინათ ფიცი მი-
 რებს მიწვევიდა ობიექტის სინჯვა, რათა მისი ფიციობისათვის მუ-
 ჭი ვრძნობადი მინიშნების დაგროვების საშუალება ქონოდა.

"მხედველთბითი აღქმის პრინციპის ექსპერიმენტული შეს-
წავლა გვიჩვენებს, - აღნიშნავს პ. შვეპარევი - რომ აღქმაში
 უნდა განსხვავებულ იქნას რამდენიმე, ურთიერთისაგან რამდენ-
 ბით განსხვავებული, საფეხური, საფეხური, რამდენსაც აღქმა აღ-
წევს, განისაზღვრება, როგორც აღქმის პრინციპში მყოფი ობიექ-
ტის სივსებებით, ისე აღქმის ობიექტური და სუბიექტური პირო-
 ბებით, ამ საფეხურთა რიცხვი და თითოეული მათგანის დახასიათე-
 ბა ჯერ კიდევ მყარად დადგენილად არ შეიძლება ჩაითვალოს. თუ-
 ცა საეჭვო არ უნდა იყოს, რომ მათგან მთავარი მაინც არის:
 საგნის შემჩნევა და მისი ცნობა " / 5/.

რამდენობით ურთიერთისაგან განსხვავებულ საფეხურების დადა-
 სტურება არა მარტო მხედველთბითი აღქმებშია შესაძლებელი, არა-
 მედრ შეხებობითაც. შეხებობით მოძალატობის არეშიც არსებობს ისეთი
 აღქმები, რამდენა შინაარსული მხარეც მხოლოდ გამტარობისაა.
 შემჩნევით ამოიწურება და არსებობს ისეთებაც, რამდენა ობი-
 ექტსაც ცნობაც თან ახლავს. ზოგი აღქმის ამ რ უკიდურეს საფეხ-
 ურთა შორის აღქმის განვითარების დონის მიხედვით სხვა საფე-
 ხურთა არსებობის დადასტურებაც ხერხდება. ჩვენ ფდის პირთა
 ცნობიერების ცრძნობად შინაარსს უპირველეს ყოვლისა სწორედ
 ამ საფეხურებშიც დანაწილების სვალსაზრისით მიუდგებით.

თუ ვადაყბულებთ ჩვენს ფდის პირთა პასუხებს, დავრწმუნებ-
 ბით, რომ შეხებობით აღქმები, თავისი განვითარების დონის მი-
 ხედვით, ხუთ ძირითად საფეხურად უნდა დაიყოს. რას წარმოადგენს
 თითოეული ამ საფეხურზე მდგომი აღქმები? როგორაა მათში წარმო-
 დგენილი გამტარობისა და სუბიექტის სახე? ამ საკითხები, რომ-
 დებიც აღქმის თითოეული საფეხურის დახასიათებისას ჩვენს ყუ-
 რადღების ცნებებში უნდა დავაყენოთ.

1. გრძნობადი შინაარსი აქტების / ცნობის/ უმდაბლეს
საფეხურზე. ჯერ კიდევ პეტრე მიუთითებდა იმ გარემოებაზე,
 რომ: " ფორმის მიმართ უსინათლო თავიდან, როგორც სიანს,
 საკმაოდ გულგრილია. მას უფრო მეტად აინტერესებს საგნის
 ცვალებადი მდინებები, მისი ფემპერაჟურა, ხორკლიანობა და
 სიგღუვალი". მთავრად ამ შეხედულების წინააღმდეგ სასტრუქად
 გაიღაშქრა ე. ბრეტონმა და აღნიშნა: " ყოველი უსინათლოს,
 ისევე როგორც მვლბილულის ცნობიერებაში კანზე რამდენიმე
 საგნის კონაც შეხებებს დრის უფრო ნათლად საგნის ფორმა აღ-
 მოცენებება და არა მისი რამდენობა. უსინათლოს მაშინათვე შეუ-
 ძლია განსაზღვრის, რომ საგანს აქვს ზედაპირი და დაახლოებობი
 და გათვალისწინის მისი ზომა, პირიქით, მას არ შეუძლია პირ-
 ვიდ მიმდინებში დარწმუნებით გადამყვიტოს - არის თუ არა შეხე-
 ბული სივრცე რბილი თუ მაგარი და ა.შ., ასევე დარწმუნებულ-
 ბა შეიძლება მხოლოდ შეხებითი მოძრაობის შედეგად" / 4-81 /.

ამათვე დრის შიგნიანობა ცვლების შედეგად მიიღო, რომ:
 "უსინათლოებში ჩვენ ვხედავთ თავიდან განწყობას არა ცალკეუ-
 ლი ნიშნებისადმი, არამედ ფორმისადმი საზოგადოდ, რომელსაც
 ისინი ამის გამო უშუალოდაც აღიქვამენ" / 2-15 /.

მეორე პრეზ. დ. უინაძე, სვამს რა საკითხს იმის შესახებ,
 თუ " რა განცდებია რომ ცნობიერებაში პირველ რიგში იკვ-
 დვს გზას და მიწოდებულ საგნის ცნობის პრეცედენტში საფუძვლის
 როლს ასრულებს". პასუხობს:

" საკმაოდისა კონაც გადავხედავთ ჩვენნი ცდისპირების ჩვენ-
 ბათა კქმებს, რათა ჩვენს წინაშე მათი პირველადი განცდების
 განსხვავებული წრეები შემოიხაზოს. ურთის მხრივ, ჩვენს წინა-
 ში გადვირბინებთ პირდაპირ განსაზღვრული შეგრძნების ჯგუფი
 წამოიჭრება, მეორეს მხრივ, საკმაოდ გარკვეულ წარმოდგენათა

ქრეთ, რომელიც ზოგჯერ შეგრძნებებზე ნაკლებ დახმარებას რადი უწევს ჩვენს ცდის პირებს, მაგრამ ყველაზე უწინარეს-თბილქვის მეთაურ თუ ნაკლებად გარკვეული ფორმის რომელიმე " / 1-257/.

ამრიგად, დასახელებულ ავტორთა და მწიგნობრთა, ცნობიერების განკარგულებაში მყოფ გრძნობად მასალაში პირველად საგნის ფორმის რომელიმე იჩენს თავს. მაგრამ ჩვენი მასალის მიხედვით ეს ადრემის ყოველი საფეხურისათვის რადი დადასტურდა.

ჩვენი მასალის ანალიზში გამოარკვია, რომ ადრემის უმდაბლეს საფეხურზე არ შეიძლება ცნობიერებაში უსათუოდ საგნის რამდენაირი ფორმის რომელიმე ჩნდებოდეს. ამის დასადასტურებლად მოვიყვანოთ ერთი ცდის პირის პასუხები.

ცდის პირი № 8-ის პასუხები

№№	რა მიუცა სა- ცნობად	რა პასუხი მოგვცა
1	ფ-	კუკლაა. რა კარგია. ჩვენც გვაქვს / უხა რიან/
2	1 ფ-	კუკლაა. აი, პირისავეთ აქვს.
3	d -	ძროხაა. 4 ფეხი აქვს და რქებიც აქვს.
4	1 ფ-	კუკლაა.
5	1 ქ-	კუკლაა.
6	ს-	იხვია. ჩვენ თხახშიც არის.
7	d-	ძროხაა.
8	1 d-	ძროხაა. ძროხაც ეხუთია.
9	2 ფ-	ეს იხვია. არა. კამიჩია.
10	3 ფ-	ხეცეც ეს უჩუთ იყო. კუკლაა.
11	2 ფ-	კამიჩია.
12	1 ქ-	ვაჭარა ქათამია.
13	1 ფ-	კამიჩია.
14	ს-	იხვია.

№№	რა მიწის საც- ნობა	რა პასუხი მიწისა
15	1 კ-	კუკლაა.
16	2 კ-	ქაშაშია.
17	1 ს-	კამეჩია.
18	2 კ-	მამამდია.
19	1 კ-	კამეჩია.
20	3-	კურდღულია.
21	2 ხ-	ცხვარია.
22	1 ძ-	კამეჩია.
23	2 ს	ვაგონია.
24	3 კ-	მამარეშულია.
25	2 ძ-	თბაა.
26	3 ხ-	ხბაა.
27	1 ხ-	ზაქია.
28	3 კ-	მამამდია.
29	2 კ-	კურდღულია.
30	ხ-	პაჭარა კაცია.

დავაჯგუფებთ რა ცდის პირის ამ პასუხებს ჩვენ მივიღებთ შემდეგ სურათს:

1. ფიკინა იქნა ჩათვლილი: ფიკინა, მისი პირველი და მეორე სახის სიღუფი. ქაშის პირველი სახის სიღუფი, კუს პირველი სახის სიღუფი და ხუტკუთხედი.

2. კამეჩა - ფიკინის პირველი და მეორე სახის სიღუფი, ხოლო სპილოსი, ქაშისა და ძროხის მრგოლ პირველი სახის სიღუფები.

3. ფიკინის პირველი სახის სიღუფი ერთ შემთხვევაში, "აღ-ქმული" იქნა "კუკლა", ხოლო მეორე შემთხვევაში კამეჩა.

4. ასევე ქაშმირს პირველი სახის სიღუფე "აღქმული" იქნა
ერს შემთხვევაში "კუკლად", მეორე შემთხვევაში კამიჩად,
ხოლო მესამე შემთხვევაში ქაშმად და სხვ.

რს გამომდინარეობს ამ სურათიდან.

პირველი, რასაც ანგარიში უნდა გაუწიოს, ეს ისაა, რამ
ფიკინად აღქმული მოხდება და სიღუფეობი არავითარ საბუთს
არ იძლევიან იმისას, რამ ცნობიერებაში მათ აღქვაფურნი ფრ-
მის რამდენობაა წარმოქმნა შეუძლოთ. ასევე სრულიად შეუძლ-
ებელია ფიკინის, სპირიტის, ქაშმისა და ძრახვის სიღუფეობი,
ყლის პირში ურთავარი ფრმის სახით განიცადოს, თუ მარტლაც
ეს საგნები ისე იქნებიან აღქმული, რამ რამე ფრმიითი რ-
მდენობებს ქმნიდნენ ცნობიერებაში.

მეორე განმეორება, რამდენც მხედველობაში უნდა იქნეს მი-
ღებული ეს ის არის, რამ ყლის პირი ურთ და იგივე საგანს
/მაგ. ფიკინის სიღუფე, ქაშმის სიღუფე და სხვ./ ურთ შემ-
თხვევაში ურთ საგნად ღებულობს, მეორე შემთხვევაში სხვა
საგნად, მესამე შემთხვევაში კიდევ სხვა და ა.შ. ღება სა-
კითხი: რაფრმი უნდა ხდებოდეს ურთი და იგივე გამიღიზიანებლის
სხვადასხვა რამდენობის ფრმიითი წარმოღება?

წრმაღურ პირობებში / საგნების გაუკუღმარებელი აღქმ-
ების, იღუზიებისა და საურთოდ ავაღმეოფური მოვლენების გამი-
რცხვიით / ურთდა იგივე გამიღიზიანებლის სხვადასხვა რამდენ-
ობის ფრმის მაფარებლად აღქმა შესაძლებელია იმ შემთხვევაში,
თუ სუბიექტის მიმარტება გამიღიზიანებლებისადმი იფჯება
/ ურთგვისი შეხებით აღქმა, მრავალგვისი სინჯვიით აღქმა,
მვალსაზრისის შეფვლა და სხვ./. მაგრამ ჩვენ ყლებში გამ-
იღიზიანებლისადმი ყლის პირთა დამკვიდრებულება შედარებით
უფვლელია და მანც ყოველი ახალი სინჯვის დრთს ცნობიერება-
ში სხვადასხვა შინაარსები ჩნდება.

ამ შინაარსებში საგნის ფორმის რეპროდუქციის წარმოდგენა გა-
ურკვევადი სახითაც კი რამე ყოფილიყო მიცემული, ის რაღაც-
ნაირად თავის სიმყარეს მანაც შეინარჩუნებდა და მიწვევით
თბილად ყოველი ფარული აქტის შემთხვევაში თავს იჩენდა.
მაგრამ რა კი ეს არ მთხდა, უნდა ვიკვიროს ხომ, რამ აქტის
ამ საფუძვრზე ფლობიერებაში საგნის არავითარ ფორმის რეპ-
რობა არ ჩნდება.

მაშ რატომ შეიძლება საგნის აქტის შემსახებ ვიღაცეა
და ამავდროულად ფლობიერებაში ფორმის რეპრობა არ ჩნდება?
რატომ შეიძლება საგნის აქტის უფორმო? საქმე იმაშია, რამ
აქ მარტაც საგნის აქტის კი არ ხდება, არამედ საგნის შემ-
ჩენვა. ეს უკანასკნელი აქტის უმდებლესი და დასაწყისი სა-
ფუძვრია. გემომოყვანილ ფლის პირს შოკის ან სიღუფის სინ-
ჯის დროს რამე ფორმის წარმოდგენა კი არ უჩნდება, არამედ,
ერის, მხრის, გამომდინარეობისაგან გამომწვეული შეგრძნებები
და მეორეს მხრის კი, განსაზღვრული "წარმოდგენები", რეპ-
რაც ხშირად არავითარ უშუალო კავშირში არ აქვთ შეხებით მიღ-
ებულ გონებად შინაარსთან.

თუ თავის გადვარცხლებელ ჩვენს ფლის პირს ვასუბებ, ამათ-
ში ძლიერ უმნიშვნელო რაოდენობით შევხებით ისევე, რეპ-
რაც უშუალოდ ფლობიერებაში სხვადასხვა მიჯნობის შეგრძნებების
არსებობას აღასწერებდნენ. არის რა აქტის უნდა შემთხვევები,
როცა ფლის პირი პირდაპირ ფლის მასალის თავისებურებას აქვს
ფურცლებს. მაგალითად: " ეს ფიფია, რა გასიკვლია", " ეს
კვლეა". რა კარგია" X/ და სხვ. მაგრამ ასეთი შემთხვევები
იმდენად უმნიშვნელოა, რამ კაცს შეუძლიან იფიქროს ამის
ფლის პირს ფლობიერებაში სხვადასხვა მოქმედების შეგრძნებების
წარმოშობას ადგილი არ ექნება. თავისთავად ცხადია, რამ ასეთ
დასკვნამდე მიხვდა მარტებელი არ იქნება.

X/ აქ ფლის პირს ეს ვასუბი ნამდვილად ფიქრის, რატომც ვარკვევული
ფორმის საგნის სიკარგვა კი არ უნდა, არამედ შეხების მასალას.
ფლის პირი ფიქრისაზე იმიტომ ამბობს კარგია, რამ მასზე შეხებით
თავისებური სიკარგვა იგრძნობ.

მარტოაფ და რეგორ შეიძლება ცოდის პირი მიწვილი მორღის
 ან სიღუგის სიწყველს და ეს მბრძოლი ცნობიერებას არ აძლევ-
 ეს სიბრძნის სიფრთხის, ხორციურობის, სიგულისა და მუ გინდ
 სიბრძნის შეგრძნებასაფ. რა მქმს უნდა ასევე შეგრძნებებს ღე-
 ბურებზე ცოდის პირები და თავიდავთ განცდილი ამ მთავრედი-
 ღებებს. მავრამ რაკი მათ არ უხეხვებათ ამ შეგრძნებების შე-
 სახებ ანგარისების მიფრმა, ანუ ცნობიერების წინა არენაზე
 მათი წამოქვდა, ამიტომ ეს უკანასკნელი ყურადღების ფენების
 გარეშე წიგნიან და მათ ცოდის პირთა პასუხებში გამომხვდავნი-
 ბის საფუძვლით უფლებათ. სწორედ ამ გარემოებით აიხსნება,
 რომ ცოდის პირები ნაკლებად ამხვდავნიებენ თავის პასუხებით
 იმ სხვადასხვა მორღობის შეგრძნებების არსებობას ცნობიერე-
 ბაში, რომელსაფ უსაბუთოდ აქვს ადგილი.

ბუნებრივად დგება საკითხი: რა როლის ასრულებს ეს განცდილი
 /შეგრძნებები/ ამოცანის გადაწყვეტის პროცესში? იყენებს მუ
 არა მას ცოდის პირი რეგორც მასაღას ამოცანის გადაჭრისათვის?

დღევანდის მვალსაზრისით ამოცანის მარტუბურად გადაწყვეტი-
 სათვის უ.ი. საგნის მნიშვნელობის წვედომისათვის ცხადია, მრ-
 დედიან ან სიღუგით განსაზღვრულ შეგრძნებებს / სიბრძნის-სიფრ-
 ვის, ხორციურობის, სიგულის და სხვ. / პრინციპურად არაკი-
 თარი მნიშვნელობა არ უნდა ქონდეს. მარტოაფ, ფორმა-მოყვანი-
 ღობის განცდის გარდა რა განსხვავებულ შეგრძნებების მოფრმა
 შეუძლია ურთ და იგივე მასაღიდან დამხადებულ აურაფებდ საგნი-
 ბის მორღებებს. ბუნებრივია, არაკითხის, მორღით განსაზღ-
 ვრულ შეგრძნებებზე დაყრდნობა და საგნის მნიშვნელობის წვედ-
 მისათვის მისგან გამოსვლის ფა, საუკეთესო შემთხვევაში,
 მხოლოდ მორღებების მასაღის ცნობისასრულებს. მორღით გან-
 საზღვრულ შეგრძნებებსა და მორღით ნაგულისხმევი საგნის შორის

არაფრთხილი მრგავნილი კავშირი არ არსებობს და ამიტომ საგნის მინიჭებულობის წყალობისათვის ამ შეგროვებულობის რეგისტრაციის საკომისიის სრულიად ბუნებრივად იხსნება.

მაგრამ, მიუხედავად ჩვენს ფონის პირები მიუღწეველი და სიღრუჭოთი განსაზღვრული შეგროვებულობის რეგისტრაციის შეფასებაში რეგისტრაციის განაწილებით მკაცრი დიდი კონსტრუქციის მფლობელებისგან. არა, ისინი, ლევიანა * იშვიათად / მაგ. საგნის ფარკული ნაწილით აღქმის საფუძვლებზე / მაგრამ მიუღწეველი განსაზღვრული შეგროვებულობის საფუძვლებზედაც ფონიდან საგნის ფონებას. სწორედ ამიტომ ამ შეგროვებულობის რეგისტრაციის საკომისიის ფუნქციონირებისათვის კვლავ განსახილველი ხდება.

რეგისტრაციის იყენებულობის აღქმის უმდაბლეს საფუძვლებზე მიგომი ფონის პირები მიუღწეველი და სიღრუჭოთი განსაზღვრული შეგროვებულობის ამას ქვემოთმოყვანილი ფონის პირის პასუხები მიწმობენ / იხ. ფონის პირი № 10 - / ის პასუხები /.

ფონის პირი №-10

№№	რა მიუღწევა საფონობად	რა პასუხი მოგვცა
1	6-	კუკუაა. ესეითა.
2	1 ს-	ეს ძრახაა / შეფასება მოუგონებელია რადიო სიფყვა /
3	ს-	მიგონი კამეჩია, ეს შეშინსაა მასწავლებელი?
4	1 კ-	ეს ძრახაა.
5	1 ე-	ესეც ძრახაა.
6	დ-	ეს დიდი კუკუაა.
7	1 ძ-	ეს ძრახაა.
8	1 ბ-	ესეც ძრახაა.
9	1 გ-	ესეც ძრახაა.
10	3 კ-	კამეჩი იქნება.
11	3 გ-	ეს დიდი კამეჩია.

№	რა მიუღა საფინანსო	რა პასუხები მოგვცა
12	2 ს-	ეს პამეტი გავს. პამეტი.
13	7-	კუპონი.
14	3- 8-	პამეტი.
15	3 -	მაშადია. ასევე / სტრუქტურის ინტეგრირებული ფინანსები, მთლიან სწავლა /.
16	2 კ-	პამეტი.
17	3 ს-	პამეტი, ფინანსი.
18	2 კ-	ხარის / პასუხი გეგმიური სწავლა /.
19	2 8-	ფინანსი.
20	3 ს-	ბ ბ მ ა.
21	2 კ-	ძალად.
22	3 კ-	მიღია.
23	ს-	კურსი.
24	2 ს-	ფინანსი.

1. უფრო მეტი ამ პასუხების რაოდენობით ანალიზის მო-
 ვადად დასრულებულია, რომ მთლიანად ყველა პასუხი ურთე-
 რული მითითების საფუძველზე არის წარმომადგენელი. მარტო
 და პირველის გამოკლებით მთლიანად ყველა დანარჩენი პასუ-
 ხები ყველა იმ ფორმების დასახელებით, რაც უფრო მეტი
 მოგონებია, მაგრამ რასა აქვს მითითებული პასუხის წარმომ-
 ბისათვის მნიშვნელობა - ნამდვილად შეგვიძლია შეაფასოთ,
 2. ურთივე გაჩენილ წარმოდგენას? რა ზეგავლენა აქვს ამ უკანას-
 კურსს. უფრო მეტი მნიშვნელობა აქვს მნიშვნელოვანი ასობის
 პირველივეს ურთივეობა და ამიტომ მასში სხვადასხვა
 ფორმის სახელების დასახელები, მარტო, უფრო მეტი
 ახლავე გაჩენილ გამოცდილებების განსაზღვრული შედეგები,

მაცრამი ისინი მხოლოდ განცდებამდ ჩრებთან და ცნობიერების მუ-
შაობაზე ვერავითარ ვადუნას ვერ ახდენენ. ზვით პირველი
დასახელებამ, ე.ი. სპირტის პირველი სახის სიღრმეზე ფრის პი-
რის პასუხს " ეს ძროხაა" არავითარი საერთო არა აქვს იმ
შეგრძნებებთან, რომელიც გამიჯობიანებლით განისაზღვრება. ამ
შეშინებუვაში ფრის პირმა მანველი სიღრმე ძროხად ჩათვალა
მხოლოდ იმის გამო, რომ მის ცნობიერებაში ეს სახელი გაჩნდა.
მეორე, მესამე შეშინებუვაში ამავთუ გამიჯობიანებულს იმ ცხოვე-
ლის სახელწოდებას მიასწავდა რისი სახელიც მას ცნობიერებაში
გაუჩინებოდა.

ამრიგად, ალქმის ამ საფუძვლებზე არა მარტო საგნის ალქმის-
თან არა ვაქვს საქმი, არამედ ზვით გამიჯობიანებლით განსაზ-
ღვრული შეგრძნებებიც არ უბუღოებენ მონაწილეობას ცნობიერე-
ბაში სხვადასხვა დასახელებათა წარმომოებაში. უნდა აგვარის-
ხმოთ, რომ ასეთ მომენტში ცნობიერებაში შეგნავლებად წარმო-
დგენილია ერთის მხრივ, გამიჯობიანებლით განსაზღვრული შეგრ-
ძნებები / განცდები / და მეორეს მხრივ, ამოცანის გადაჭრის
მოთხოვნილებით გაჩენილი სხვადასხვა საგნების სახელწოდებანი.
როცა ფრის პირს მხედველობიდან უპარება ამოცანა, მაშინ ცნო-
ბიერება შეგრძნებებს აქცევს ფურადღებას და პასუხებშიც ეს
უპანასკნელი ვლინდება / ეს შეშინაა " გასიკვლია " და სხვ. /,
ხოლო როცა ამოცანის გადაწყვეტის მოთხოვნილებას თავისი ძალა
არ დაუპარავს ფრის პირი იმას ამბობს, რაც აგონდება. აქ
შეგრძნებებსა და წარმოდგენებს შორის არავითარი კავშირი არ
არსებობს.

მაცრამი, ცნობიერებაში არსებულ წარმოდგენათა და შეგრძნე-
ბათა ეს დამოკიდებულებობა დიდხანს რადი ვრძელდება. (მათ
შორის ფრად მუ ბეჭრად მყარნი კავშირი მყარდება. ეს შეშინებ-
ნაირად ხდება.

გამდობიანობის მიერ გამოწვეული რევილიში ძლიერი შეგ-
 რძნება უკავშირდება ცნობიერებაში გაჩენილ რევილიში სხედ-
 წოდებას. ამის შემდეგ საკმარისია ცდის პირმა ასევევე შეგ-
 რძნება მიიღოს, რომ მასთან ერთხელ დაკავშირებული სახელწოდ-
 ბა კვლავ გაახსენდეს. ზვით № 8 ცდის პირმა კვლავ უწოდა
 რამდენიმეჯერ ციკონას, სპილოს, ქაშის და ძროხის მესამე
 სახის სიღუფებზე. ცხადია, ეს აიხსნება მიხედვით იმ გარემო-
 ბით, რომ მართლაც ამ ოთხი სხვადასხვა მოდული სიღუფებში
 გამოწვეული ერთი რევილიში მსგავსი შეგრძნება სახელწოდება
 "ჭუჭლა"-სთან დაკავშირდა. ეს საერთო მსგავსი შეგრძნება არის
 ხორციანობის განცდა, რევილის წარმოშობაც ყველა ჩამოთვლილ
 სიღუფებს შეეძლო, რადგან ყველა ისინი მესამე სახის სიღუფ-
 ებზე წარმოადგენენ. ასევევე გარემოებას ჩვენ ვხვდებით მრ-
 ვალ სხვა სახედთან დაკავშირებითაც.

შეგრძნებისა და წარმოგების ასეთი შემთხვევითი დაკავში-
 რების შესაძლებლობა აუცილებლად მიგვიჩვენებს იმაზე, რომ ის
 წარმოგებები, სახელწოდებები, მაგრამ შეგრძნებას დაუკავშირ-
 ებობდნენ ყოფილან მიხედვით ფარული უშინაარსო სიფუფები. ისინი
 ყოფილან მიხედვით სახელები და მუცე არაფერი, რომ ცდის პირს
 სახელწოდება "ძროხაში" რამე ზვალსაჩინო შინაარსი ქონდა,
 მაშინ მას არ შეეძლებოდა მსგავსი შინაარსის განცდის გარეშე
 რამე საგანი ძროხად ჩაეგება, მაგრამ რაღა "ძროხა" ფ-
 რიული ხიფფვა იყო მისთვის, ამიტომ სრულიად ძალადაუგანებლად
 ის ხორციანობის განცდას დაუკავშირა.

მიკითხული გემომთყვანირ ცდის პირმა ჩვენებებში უსათუოდ
 შენიშნა, რომ ყველა გამდობიანებზე "დადებითი" შესუ-
 ხებია გაფუფი. ისეთი სურათი იქმნება თითქოს ცდის პირებს ამ
 ამოცანის სიძველე არსად არ ეგრძნობ და ამიტომ, რომ უარ-
 ყოფით პასუხს / არ ვიცი, რა ვიცი რაა და სხვა / არსად არ

იძლევიანო. სიწმინდედღეში ეს მარტოაფ ასე ხდება. ჟაქტოურად ჩვენი ფონს პირები საგნის შეხებშიც ფნობის ამოფანის წინაშე ვი არ დგანან, არამედ ყოველფადკვეთი გამთიზიანებებზე რამიე საგნის დასახელები წინაშე. ფხადია, ეს " ამოფანა ძლიერ იოლი ვადასაწყვეფია და ჩვენი ფონს პირებიც " დაღებიდად" სწყვეფენ მას.

მაგრამ ამოფანის ასე გამარტივება რელი იძლევა იმის გა- რანფიას, რომ ჩვენს მიერ განხილული ადქმის უმბაბღეს საფეხუ- რზე ფონს პირთა შორის სრულიად არ შევხვედრილიყავით უარყო- ჟიითი პასუხებს. გამსურნივინე ისეთი ფონს პირებიც, რომლებიც რამიეს დასახელები მაგიერ " არ ვიცი"-თ ან " რა ვიცი"-თ პასუხობენ. ასეთმა პასუხებმა განსაკუთრებით დიღის რაოდენო- ბით თავი № 12 ფონს პირში იჩინა.

ფონს პირი №-12--ის პ ა ს უ ხ ე ბ ი

№	რა მიუფა საცნობად	რა პასუხი მოგვდა
1	ფ-	კუკუდაა. ვიცი, კუკუდაა.
2	1 ქ-	მამადია.
3	ძ-	სპირთა, ვიცი
4	1 ქ-	მამადია.
5	ჭ-	ბაფია.
6	1 ქ-	არ ვიცი.
7	ს-	არ ვიცი.
8	1 ს-	არ ვიცი.
9	1 ხ-	არ ვიცი.
10	1 ა-	ეს არის/ჩერდება/... ეს არის.. არ ვიცი.
11	3 ფ-	არ ვიცი.
12	3 ქ-	(სწუხს ძლიერ) მამადია.
13	1 ფ-	არ ვიცი.
14	2 ქ-	არ ვიცი.

№№	რა მიუფა საფინოზად	რა პასუხი მიგვცა
15	3 ე-	არ ვიცი.
16	3 ზ-	კურღღუნია.
17	2 ს-	ძროხაა.
18	2 ფ-	ცხენია.
19	ე-	ბაჭია.
20	1 ძ-	მამარია.
21	3 ძ-	არ ვიცი.
22	3 ხ-	ხარია.
23	2 ძ-	არ ვიცი.
24	2 ს-	მამარია.
25	2 ე-	არ ვიცი.
26	3 ე-	არ ვიცი.
27	ხ-	ოთხკუთხედი.

რეგორც სჩანს ამ ცდის პირის 27 პასუხიდან თითქმის ნახევარი უარყოფითი პასუხია. ეს რა ზედა უნდა ძლიერ დიდი რიცხვია მაგრამ, უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ეს არის მხოლოდ ერთად ერთი ცდის პირი, რომელმაც გამეორიანებლის აღქმა უმდაბლეს საფეხურით განახორციელა და ამავდროულად უარყოფითი პასუხების ეგვრე დიდი რიცხვი მოგვცა. აქედან ამ საფეხურისათვის სხვა ცდის პირებში მხოლოდ უმცირეს რაოდენობა უარყოფით პასუხს აუ შეხვედები.

დგემა საკითხი: რას გამოხატავს ეს უარყოფითი პასუხები? ახასიათებენ თუ არა ისინი ცდის პირთა ცნობიერებას?

მავისთავად ცხადია, ისინი ცდის პირთა ცნობიერებიდან მიმდინარეობენ და ამიტომ ერთგვარად მიღსავერთ მდგომარეობა-

რეკლამას უნდა ასახავდნენ. უფრო ხშირად უარყოფითი პასუხით სუბიექტი ან იმას აღასტურებს, რაც იცის, ანდა გამომხატავს თავის უარყოფით ემოციურ დამოკიდებულებას გამომცემისადმი. პირველისათვის ცნობიერების აქტიური მუშაობაა დამახასიათებელი, / ცნობიერება გრძნობს მის განკარგულებაში მყოფ საშუალებათა უკმაყოფილებას სუბიექტის წინაშე დასმულ ამოცანის გადაჭრისათვის/, ხოლო მეორისათვის შესაძლებელია ისეთი შემაჯავებელი, რომ ცნობიერება ამოცანის გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით არც ჩაებას. ე.ი. სუბიექტი უარს ამბობს ამოცანის გადაჭრაზე მანამდის, სანამ მის გადაჭრის შესაძლებლობას მოსინჯავებს.

ჩვენი ცდის პირებიც ხშირად ამ უკანასკნელი სახის უარყოფით პასუხებს ავლინებენ. მაგ. № 12 ცდის პირში მუ-13-ე, მუ-14-ე და მუ-15-ე რიცხი მიწვევით გამომცემისადმი მიმართული უარყოფითი პასუხები მხოლოდ იმის განცხადებებია, რომ ცდის პირმა არ ისურვა სრულიად ამოცანის მხედველობაში მიღება. ეს განსაკუთრებით მის ქცევაზე დაკვირვებლად ხაზს.

რაც შეეხება ჩვენი ცდის პირთა სხვა სახის უარყოფითი პასუხებს არ შეიძლება ისინიც ცნობიერების აქტიურობის გამომხატულებად ჩავთვალოთ. მარტლაც და, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ცდის პირი მხოლოდ ისეთი ამოცანის წინაშე დგას, რომ რაც მოაგონებდა იფიქრებს. ასეთ შემთხვევაში პასუხს " არ ვიცი"-ს ყოველთვის გამორეკლავს ცდის პირი მაშინ, როცა მის ცნობიერებაში რაიმე სახეობისა არ ჩნდება. ამრიგად " არვიცი" ჩვენ ცდის პირებში გარკვეული ფორმის გამომხატულება კი არ არის, არამედ ყველა იმ სახეობისაა შემცველი, რომელიც შეიძლება ცნობიერებაში შემთხვევით წარმოშობილიყვნენ და ამავდროულად არ გაჩნდნენ. აქ უარყოფითი პასუხები უკეთეს შემთხვევაში მხოლოდ იმის დადასტურებაა, რომ ცნობიერებაში

რამდე სახელწოდება არ გაზიდა ხოლო დანარჩენ შემთხვევებში ისე-
თივე რიგის მაგარიტობა, რეგონისავე ცნობიერებაში შემთხვევით
ქარმთქობილი სხვა სივრცეები.

2. გრძელწლიანი შინაარსი საგნის ფარგულ ნაწილთა აღქმის
/ ცნობის / საფუძვრი.

აღქმის უმდებლეს საფუძვრთან შედარებით, თავის განვიტარებებს
ბის დონის მიხედვით, უსათუოდ რამდენობით განსხვავებულ საფუ-
ხურს უკუთვინის ჩვენი ცდის პირთა ისეთი აღქმები, რამდენა ში-
ნაარსებშიც გამტოვიანებების ერთი რამდენიმე დამახასიათებელი
თვისება გაბატონებული სახით, ანუ რაღაცენაირად უპირატესობის
მაგარიტობად გვევლინება. ^{X/} გამტოვიანებების თვისება აღქმის ამ
საფუძვრზე განიცდება არა მარტო შეგრძნების სახით (განსაზ-
ღვრულის აზრით), არამედ რეგონც მბივეტური მონაცემით. აღქმის
უმდებლეს საფუძვრზე ცდის პირებს ხშირად უნდათ ნათლად გამო-
კვეთილი შეგრძნებები / ხორციანობის, სიგლუვის, სიხბო-სიცი-
ვისა და სხვა შეგრძნებები / მკრამი ისინი მხოლოდ სუბიექტის
მდგომარეობას არ ცნობენ. საგნის ფარგულ ნაწილთა აღქმის
საფუძვრზე კი, მუ შეიძლება ასე ითქვას, შეგრძნებების / გან-
ცდების / გათბივეტურება ხდება. მაგალითად ცდის პირის მიერ
ხორციანობის განცდა არა მარტო სუბიექტური მდგომარეობის სახით
გვევლინება, არამედ მბივეტის თვისების განცდის სახითაც. შე-
გრძნების ამდაგვარი გათბივეტურება არსებითად სცდის ცნობიერ-
ბის დამკვიდრებულებას გამტოვიანებებისადმი. ცნობიერების მუშა-
ბის ცენტრი უნდა შეგრძნების ამ მბივეტურობისაკენ იხრება და

X/ საგნის დამახასიათებელი ნიშანები თვისებების რიგის შესრულება შეუ-
ძლიან არა მარტო საგნის აღნაგობას ან ფორმის ნიშნებს, არამედ
შეგრძნებებსაც.

ამოცანის გადამჭრის ფაფ მასზე დაყრდნობით ხდება. იმის გასა-
მკვდინებინებლად, მე რა შედეგს აღწევს ფლის პირი ამოცანის გა-
დაჭრის ასეთ საშუალებათა გამოყენების შემთხვევაში და რთობის
საერთოდ აღქმის ამ საფუძვრზე ცნობიერების მუშაობის სურათი,
საჭირო იქნება გავითვალისწინოთ ფლის პირთა არა მარტო პასუ-
ხები, არამედ მინჯიდი რბივქვის სინჯვის პრეცედენტ/ ქვევა/.

საგნის ნაწილობრივ აღქმის საფუძვრზე, ჩვენს ფლის პირთა
ქვევის გათვალისწინებისას, არ შეგვიძლიან არ გავიხსენოთ
პრეც. დ. უზნაძის მიერ ფლის პირთა ქვევაზე წარმოებულ და-
კვირვების შედეგი. პრეც. დ. უზნაძე თავის ფლის პირთა ქვევის
შესახებ სწერს:

" აიღებო მუ არა ხელში ფ. საგანს იმ წამსვე მის სინ-
ჯვას იწყებს, მაგრამ პირველად მხლოდ ვერღვად, ზოგადად, ისე
რომ ხანგრძლივად არც ერთ მის ნაწილს საგანზე ურადღებს არ
აქცევს. საერთო შთაბეჭდილება ყოველთვის ისეთია, თითქოს მას
მოდინი საგნის რაც შეიძლება სიმუდრეანური აღქმა აქონდეს აზ-
რად, აღბად იმიტომ, რომ მას პირველ რიგში ზოგადი ფორმის ატე-
ბულა აინფორმებს. ფლის პირთა ქვევის დაკვირვების ამ შედე-
გს მათი ჩვენებამ აღასტურებს" / 1-257/ / ხაზი ჩვენია/.

ჩვენ ფლებში საგნის ნაწილობრივ აღქმის საფუძვრზე მიგომ
ფლისპირთა ქვევაზე დაკვირვება სრულიად განსხვავებულ სურათს
გვაძლევს. ჩვენს ფლის პირები აიღებდნენ მე არა ხელში საფ-
ნობად მიწვიდი რბივქვის, მაშინათვე მის სინჯვას იწყებდნენ,
მაგრამ გამოიჩვენა, რომ ზოგი ფლის პირი ამოცანის გადამჭველის
შესახებ მანამ იძლეოდა, ვიდრე მდინადა საგანს გასინჯავდა,
ზოგ შემთხვევაში საშინჯ რბივქვზე თითქოს მიცირე აღვიღმი-
ნაფვლავამ ვი საკმარისად იყო, რომ ფლის პირი ამოცანას გადა-
ჭრიდად სთვლიდა და პასუხს იძლეოდა.

ამრიგად, საგნის ნაწილობრივ აღქმის საფუძვრზე მივყავართ
 ცოდნის პირი პირველად მიზნობრივ საგნის გერეგე და ზოგად სინჯვას
 ვი არ ახდენს, არამედ იწყებს საგნის გულმოდგინე სინჯვას და
 აგრძელებს მას მანამ, სანამ გამიჭიანებულა რამე ისეთ
 ნიშანს არ " აღმოაჩინოს", რომელსაც რამე საგანს მიამსგავ-
 სებს. საგნის რომელიმე დამახასიათებელი ნიშნის პოვნა, მაშინ-
 ნათვთ ამდავრებს დიდი საცნობი თბივების სინჯვის პრცესს
 იმის მიუხედავად, თუ ვინ ამ საგნის მიხედვით უნდა რომელიმე
 ნაწილი იქნეს გასინჯული. ეს გარემოება მიხედვით იმავე მივითხ-
 თებს, რომ აღბა უსინთაოდ ცოდნის პირს პირველ რიგში საგნის
 ზოგადი ფორმის აგებულება არ უნდა აინფერესებდეს, მაგრამ ვი-
 ქრობს, ცოდნის პირთა ქცევას ამ დავიწვებოდა მარტებელი არც
 ის იქნება, თუ ვივლისხებობ, რომ ცოდნის პირს თავიდავთ საცნო-
 ბი საგნის ნაწილები, თუ დვისებობი აინფერესებდეს. საქმი
 იმამია, რომ საგნის, როგორც ზოგადი ფორმის აგებულებას გა-
 თვარისწინებოსადმი ინფერესი, ისე საგნის ნაწილ დვისებობა
 ძიებოსადმი ინფერესი, გულისხმოს ცოდნის პირებში განვითარების
 განსაზღვრულ დონეს. თუ ცოდნის პირს თავისი განვითარების იმი დ-
 ნემდე არ მიუღწევია, რომ მას შეეძლოს ამოცანის გადამწყვეტი-
 სადმი გარკვეული დვარსაგრისი მიდგომა მაშინ, ცხადია, ვერ-
 მდვი უნდა იყოს დაპარავი იმის შესახებ, მთელს საგნის გა-
 დამწყვეტისათვის თუ ნაწილს. პრც. დ. უწინაძის ცოდნის პირის
 ჩვენება: " მი თავიდავთ მიქნდა მისწრაფება მიზნობრივ საგნის
 შეხებით გათვარისწინებასთა". მიხედვით იმას აღაფფერებს, რომ
 ცოდნის პირი თავიდავთ ფიქრობს, თუ საგნის მიზნობრივ ფორმას დავი-
 ქვრ ამით ამოცანის გადამწყვეტისათვის რისხუდა შეეძლებო. ცოდნის
 პირი აქ საგნის ზოგად ფორმის აგებულებას სთქვის ამოცანის
 გადამწყვეტის საიმედო საშუალებად და ამიტომ საგნის ცოდვულ
 ნაწილებს საგანგებო ყურადღებას არ აქცევს. ეს ცოდნის პირი

ամուսանիս զաբախրին թողա Յրոպցեսմի զանսաճըզրիցի ճալանսաճրի-
սուտ թողիմըրոն. ոգի, թոյ միցիմըրոն սնոյ ուղիս, Յիրիցըր իրցիմ
ըս յմիսըրոն ամուսանիս զաբախրիս յո սր զըրոն, սրամիցը ամու-
սանիս զաբախրիցիս սամիսըրոնս ժոյնս սնըրն.

Սաճնիս նաթըրոնից սըրիմիս սապրիսից թըրոմի զըրնսՅիրիցի,
իւրիցըրոն զանցիոսիցիս ըրնիս թոնցըրոն միցարիցիս ըսնըր սա-
պրիսիցի սըրոնս ըս իւրիցըրոն ամուսանիս զաբախրիցիսսապրիս
սրացիոսի ճալանսաճրիս սր զաբախրիս, սրըրոն սաթըրոնսըրիցըր
ըրիցըրոն. թապրիս սր սրնըրոն սապրիս ուրիս միցսնըր, թոյ
իւր յնըս ըրնիս թոնսնըր թոնցըրոն թոնցըրիցի: թողըր, նաթըր
թոյ սնըս իւր, իւրի սաճնի ուր. ուրի ամուսանիս զաբախրիս
Յրոպցեսմի յնըրոնս ցրցըրըրոն թոնսնըր ճալանսաճրիսն զա-
րիցի. ուրի ըրիցըրոն սնոյ, թողըր թոնցըրոն թոնցըրիցի զնո-
նըրոնս սապրիսն ուրիս թոնցի թոնցըր իւրիս թողըրոն,
սնըր " յոճալանսաճրիս " թըրոնսիցըրոնս իւրիցըրոն ամուսանիս զա-
բախրիցիս թողըր Յրոպցեսմի.

սրիցըր, սաճնիս նաթըրոնից սըրիմիս սապրիսից թըրոմի
զըրն Յիրիցի ամուսանիս զաբախրիցիսսա սր ուրիցըր միցըրոնսըր
սրացիոսի ուրիցըրս, սր սաճնիս թողըրոնսըր, սր թոնս նաթը-
րոնսըր. թոնս, ուրի իւր թոնցի յրիս իւրիցըր թոնսնըր-
ոնցըրոն ամուսանիս սրիցըր ըս սո ըրոն սապրիս: իւրի
նըրոնս իւր զաթըրոնսնըրոնս նաթըրոն զըրն Յիրի թողըր սաճնիս
միցսնըր ուրիցըր Յանսն?

ըսնըր սապրիսից իւրի Յանսն զապրիս սաթըր ըրիցըր թողըր-
ցըրոն սաճնիս նաթըրոնից սըրիմիս սապրիսից թըրոմի զըրն Յիր-
ոնս Յանսնըր.

დღის პირი № 3.

№№	რა მიუღსა საფენობად	პ ა ს უ ბ ე ბ ი
1	ფ-	აღამიანია, კუკუაა.
2	1-ს	არ ვიცი. ნახაზია.
3	ძ-	ცხენია.
4	1 ქ-	სწორკუთხედი.
5	ს-	ცხოველი.
6	1 ფ-	ეს არის სწორკუთხედი.
7	3-ს	ნახაზებია.
8	ბ-	კვადრატია. არა, სამკუთხედი.
9	ქ-	არ ვიცი რა არის.
10	1-ბ	ეს არის წ რ ე.
11	1 კ-	არ ვიცი.
12	2-ს	ნახაზია, კვადრატს გამოიხატავს.
13	2 ფ-	ეს სწორკუთხედი.
14	3-ბ	ეს წ რ ე ა.
15	2 ძ-	ეს ისევე სწორკუთხედი.
16	3-ფ	ესეც სწორკუთხედი.
17	2-ბ	ეს წ რ ე არის.
18	1 ძ-	კვადრატია.
19	3-ქ	ხაზებია გავლენები.
20	კ-	არ ვიცი რა არის.
21	2 ქ-	ესეც ხაზებია.
22.	3 ძ-	ესეც სწორკუთხედი.
23	3 კ-	ეს არ ვიცი.
24	2 კ-	ეს ფეხილი ხაზია.

გადავხედავთ რა № 3 ცდის პირის პასუხებს, პირველ რიგში
 გამიღვიანებდებოდათ მათი მიჭიდრთ კავშირის გვერდითა ზვადში. ამ
 პასუხებში აშკარად მოსჩანს, რომ ცდის პირს ის კი არ უმქვამს,
 რაც მოგონებია, არამედ ის " ცდილა " გამიღვიანებდით გან-
 საზღვრულ განცდებობან გამოსვლას და პასუხებზე სწორედ ამ სა-
 ჟუძვედზე მოუცია. როგორც ზემოდაც აღვნიშნეთ, ჩვეულებრივ ეს
 პროცესი ასე ხდება: ცდის პირი იწყებს თბილეს სინჯვას და
 როგორც კი ხელში მოხვდება საგნის ერთი რომელიმე დამახასიათ-
 ელდი ნაწილი, მამინათვე მის ცნობიერებაში განსაზღვრული თბილ-
 ეს წარმოგენა ჩნდება. მაგრამ რის წარმოგენაა ეს. იმ ნაწი-
 ლისა, რომელიც ცდის პირს წარმოგენის გაჩენის მომენტი უკა-
 ვია ხელში, თუ მთელი სასინჯო თბილესა?

პროფ. დ. უზნაძე ფიქრობს, რომ საგნის სინჯვის დროს პირვე-
 ლადვე გაჩენილი ფორმის წარმოგენა " ერთბაშად მთელი საგნის
 ფორმად განიცდება, მიუხედავად იმისა, რომ ამავთუ საგნის სხვა
 ნაწილებს ადნაგობა შეიძლება ზოგჯერ სრულიად არ ამარტლებდეს
 შემთხვევით წარმოჭრილ ფორმის წარმოგენას მთელ საგანზე გან-
 ზოგადობას" / 1-257/.

სვამს რა პროფ. დ. უზნაძე პირველადვე გაჩენილ ფორმის წარ-
 მოგენის გარკვეულთბის საკითხს, პასუხობს: " ჩვენი ცდების
 სათანადო მასალა ადასტურებს, რომ პირველადი ფორმის წარმო-
 გენა, რომელიც თბილეს შეხებისთანავე იბადება, ვერავითარ
 შემთხვევაში მისი დამავრებულის, ყოველმხრივ გარკვეული ად-
 ნაგობის წარმოგენად ვერ ჩაითვლება " / 1-266/.

ფოტოთი ქვემოთ პროფ. უზნაძე განავრტობს:
 " ასეთი სქემატიური ფორმის წარმოგენა მარტო მამინ კი არ
 ჩნდება ცდის პირის ცნობიერებაში, როდესაც იგი შეხების რევე-
 ჟური ზოგადად ხანჯავს ამოსაცნობ თბილეს, არამედ მამინაც,
 როდესაც იგი თბილეს ცადვე ნაწილებს გათვალისწინებას ცდი-
 ლობს. უკანასკნელ შემთხვევაში თბილეს ერთ-ერთი ნაწილი

რამდე ფორმის წარმოდგენას იწვევს, რომელიც ფერის პირს მთელ
 საგანზე გააქვს. ამის მიუხედავად და ამავდროულად რამდენიმე
რამდენიმე საგანს ბოლოს და ბოლოს მიანიჭებს სხვა ფორმა აქვს
ამიერიდან, რომ იგი ამბობს : " გარის ან ქულისებური ფორმი-
სა არის"-თ " გარისებურის" ან " ქულისებურის" და არა ნამ-
 დვიდი გარის ან ქულის ფორმის აღბად მივლი, რომ ფერის პირი
 თბილეს სხვა ნაწილებსაც გულისხმობს, რომელიც აღნიშნავს
 საფუძვლით ამ ფორმის არ უნდა შეეფერებოდეს" / 1-256-257/
 / ხაზი ჩვენით/.

პირველადვე გაჩენილ ფორმის წარმოდგენის ბუნების ამგვარ
 გაგებას სრულიად უთანხმოება შედარებით განვითარების მქონე
 საფუძვლებზე მივლი უსინათლო ფერის პირებზე ჩვენს მიერ ჩატარე-
 ბურ ცდების შედეგებით. /იხ .საგნის მდლიანი ფორმის აღქმის
 საფუძვრი/. მაგრამ განვითარების დაბად საფუძვლებზე მივლი
 უსინათლოფერის პირები ვი, რომლებიც საგნის ნაწილობრივ აღქ-
 მის საფუძვლებზე დგანან, ნაწილობრივ განსხვავებულ სურათს იძ-
 ევნიან.

საგნის ნაწილობრივ აღქმის საფუძვლებზე პირველადვე გაჩენი-
 ღი / ჩვენს ფერის პირისათვის პირველიც ისაა და უკანასკნელიც/
 ფორმის წარმოდგენა ფერის პირთა მიერ განიცდება არა როგორც
 მთელი საგნის ფორმა, არამედ როგორც ისეთი წარმოდგენა, რომ-
 დელიც საგანი ერთი ნიშნითაა წარმოდგენილი. ამ აზრის და-
 სასაბუთებდად ფერის პირის პასუხსაც დავიმოწმებთ. ფერის პირი
 № 3 სწორკუთხედას სხვის ქაღალდის პირველი სახის სიღრმეს,
 ფიკინის მუხრე და მესამე სახის სიღრმეს და ძრახვის მუხრე
 და მესამე სახის სიღრმეს. ფერის პირს თითოეულ ამ საგნის აღ-
 ქმის დროს ნამდვილად რომ თანკუთხედის ხაზი ვასწავნოდა, მა-
 შინ მას არ შეეძლებოდა არ მოეხდინა ამ წარმოდგენის შემოქ-
 მება გამჭვირვალეობით განსაზღვრული შეგრძნებებით. იგი უსა-

ლ. თუოდ მშაღარებდა წარმოდგენაში არსებულ ფორმის რომელობას საგ-
 ნის ნამდვილ ფორმასთან. მაგრამ ის ამას არ აკეთებს და არც
 საჭიროა, რადგან მის წარმოდგენაში, მოცემულ მომენტისათვის
 ობიექტული ერთი რომელომი ნიშნითაა / კუთხე, გვერდი და სხვ. /
 წარმოდგენილი და ამ უს ნიშანზე ამჟამად ხელში უჭირავს. ასევე
 № 11 ფლის პირი ქათმის მგორე სახის სიღრმეს ჯობს უწოდებს და
 თანაც დასაბუთებას იძლევა " ჯობია, აი, მოკაუჭებუდიანო" /ვის-
 ვარცხვ ადებს ხელს/. ცხადია, ამ შემთხვევაში ფლის პირის ფრ-
 მდებარეობაში გაჩენილი ჯობის წარმოდგენა განიცდობს ერთი ნიშნით,
 სახელობორ - სახელორით. ჯობს რომ სახელორს გარდა სხვა რამაც
 აქვს, ეს ფლის პირის წარმოდგენაში არ ჩანს და ამიტომ მას
 ფლის პირი არც აქვებს ყურადღებას.

ფლის პირი № 11.

№№	რა მივცა საფრ- ბად	ვ ა ს უ ბ ე ო ი
1	ფ-	კაცია.
2	1 ფ-	არ ვიცი.
3	1 ე-	აქვებია.
4	2 ს-	სურმის/.
5	დ-	ცხენია.
6	1 კ-	სურმის/.
7	დ-	ძროხაა. რქები აქვს.
8	3 კ	ქაღალდია. არ ვიცი.
9	2 დ	აქვებია.
10	1 ბ-	ღარაუღია.
11	1 დ-	ჩონგურისაგანაა.
12	2 ბ-	წ რ ე ა . .

№	რა მნიშვნელობა საბ- ნობა	3 ა ს უ ბ ე ბ ი
13	23-	ასეუბი არ ვიცი.
14	1-ს	იხვია. არ ვიცი.
15	3d-	ხილია.
16	3ფ-	ფოკია.
17	2ქ-	ქილია. ან მოკაუჭებუია.
18	ს-	ქათამია.
19	3-	ბაყაყია. ან აქ ასეუბი /თავზე ხელს ადებს/ /სდუმს/.
20	2ფ-	
21	ქ-	კუკია. მინახია.
22	3ქ-	თქვივი რაღაც რამია.
23	3ბ-	ბ რ ე ა .
24	3ს-	არ ვიცი.
25	ბ-	მაბარია.

მაგრამ სიტყვა საკითხი: როგორღა ხდება, რომ სხვადასხვა
გამიგონიანებებს დღის პირი ერთ სახელს არქმევს: მაგალითად,
დღის პირი № 11 რამდენი სთვლის აქედნად ქათმის პირველი სა-
ხის სიღუფეს და ძროხის მეორე სახის სიღუფეს? შეიძლება ასე
გვეფიქრა, მართალია ქათმისა და ძროხის სიღუფეები მდლიანი
ფორმით ურთიერთისაგან განსხვავდებიან, მაგრამ მათ ნაწილგ-
ში მსგავსნიც მოიძებნებიან და ან რაღა ქათმის სიღუფის ერთ
განსაზღვრულ ნაწილში დღის პირმა აქედში იცნო ძროხის ასეუბი
ნაწილშიც უსაბუთო აქედის იცნობდათ. რა ლემა უნდა ასეუბი რამ
შესაძლებ იყოს მოხდეს, მაგრამ დღის პირი ამ " პრინციპით "
არც ხელმძღვანელებს და ვერც იხელმძღვანელებს, რადგანაც მის
ცნობიერებაში ნაგულისხმევ აქედის წარმოგენა ყოველთვის ერ-

თი მიყარნი ნიშნით არ განიცდებია. აღნიშნულ № 11 ცდის პირმა აქ-
 დეში უწოდო ქაშის სიღუფეს იმიტომ, რომ ამ უკანასკნელის ზე-
 რა ნაწილი ჩაქრებავებული იყო, ხოლო ძროხის სიღუფეს კი, იმიტომ,
 რომ მისი ზედა ნაწილი ამოწველი იყო. აქედან უნდა იყოს ვთქვათ,
 ეს იმას ნიშნავს, რომ ცდის პირმა უშუალოდ იმ სხვადასხვა სა-
 ხის აქტებში იცნო; სახელობრ: ერთ შემთხვევაში "ქვი" ჩაქრებავე-
 ბული, მეორე შემთხვევაში "ქვი" ამოწველი, მესამე იმეტი
 შემთხვევაში აქტებში თითო ნიშნით იქნა განცდილი.

ამრიგად ცდის პირი საგნის ნაწილობრივ აქტების საფუძვრზე
 მარტალია ასახელებს საგნებს "ცხენია", "სწორკუთხედი",
 "ქვი", "კრატია" და სხვა, მესამე ყველა ესენი წარმოგვიჩინა-
 თი მხოლოდ ცალკე ნიშნების მეორე ფორმებზე განიცდებიან და არა
 მთლიანად საგნის სტრუქტურის ფორმებზე.

დაბოლოს ჩვენ გვინდა აღვნიშნოთ, რომ ჩვენი ცდის პირმა უარ-
 ყოფითი პასუხები იმასვე არ გამოხატავს, რასაც აქტების უმრავლეს
 საფუძვრზე ძეგლი ცდის პირმა უარყოფითი პასუხები. როცა ჩვენი
 ცდის პირი სდებს, ან უარყოფით პასუხს იძლევა, ის ნამდვილად
 იმას აღნიშნავს, რომ საგნის ვერც ერთმა ნაწილმა განსაზღვრული
 ნაცნობი წარმოგვიჩინა ვერ წარმოშვა.

3. გრძობადი შინაარსი საგნის მთლიანი ფორმის აქტების
/ ცნობის / საფუძვრზე.

როგორც ვთქვით და ვინაობა, საგნის ნაწილობრივ აქტების საფუ-
 ზვრზე ცდის პირი ამოცანას გადამწყვეტილად სივლის მაშინათვე,
 როგორც კი იგი საშინჯ თბივეტში რომელიმე დამახასიათებელ ნი-
 შან-სვისებას "აღმოჩენს". თბივეტის ასეთი ნიშნის "მოდე-
 ნა" და... ცდის პირის ცნობიერებაში უმად ჩნდება წარმოგვიჩინა,
 რომელიმე ნაგულისხმევი საგანი სწორედ ამ ნიშნით განიცდებია.

ამ შეშინებულ ვაჟში ცდის. პირი მხლიდან სავსეა ერთ რამდენიმე
ნაწილს ცნობს და ახილთ კბილებს გამოცნობისას კენ მიპყრობი-
ლი ცნობიერების მუშაობაც მთავრდება.

მაგრამ ყველაგან და ყოველთვის როცა კმაყოფილება ცნო-
ბიერება კბილებს ნაწილმორივი ცნობით. ზოგ შეშინებულ ვაჟში
კბილებს ერთი ნიშნით წარმოქმნილ წარმოდგენას ნაგულისხმი-
ვი სავსის სტრუქტურის გაფნობიერების პროცესიც თან ერთვის
და გამიღვივების შედეგად სინჯვაც ცნობიერად წარმოდგენილ
ნაგულისხმივი სავსის საფუძვლზე ხდება.

ჩვენ ეს პროცესი შეიძლება იწოდებოდეს. საცნობი
კბილებს ერთი რამდენიმე ნიშანთვისება ცნობიერებაში რამდენ
სავსის წარმოდგენას ქმნის. სანამ წარმოდგენაში ეს სავსის
სტრუქტურის მხლიანი სახით არ განვლიდა, ნამდვი ცდის პირი
სავსის ნაწილმორივი აღქმის საფუძვრზე დგას და მას არავითარი
ეჭვი არ ეპარება, რამ სავსის იცნო. მაგრამ როგორც კი იწ-
ყება ნაგულისხმივი სავსის, როგორც სტრუქტურული მხლიანის,
გაფნობიერების პროცესი, მაშინავე ცდის პირს წარმოდგენის
შემოქმედების მიზნით იღებდა უბნდება " და იგი კვლავ იწყებს
მის / კბილებს კ.ბ. / სინჯვას, თქმნე უბნა უკვე - მიღებუ-
ლი მისაგონების დვალსაზრისით: " თუ ეს მარტოა ისაა, რასაც
მი ვფიქრობ, მაშინ მას ესა და ეს დვინებები უნდა ქმნდეს"-
ეფიქრობს იგი " პროფ. უზნაძე.

ამრიგად აღქმის ამ საფუძვრზე / რამდენსაც ჩვენ სავსის
მხლიანი ფორმის აღქმის საფუძვრად ვთვლით / ძირითად და მთა-
ვარ როცა ნაგულისხმივი სავსის ცნობიერად წარმოდგენა თამა-
შობს. მაგრამ საკითხი დგება: რატომ ხდება, რამ ცდის პირის
ცნობიერებაში, ზოგჯერ, ნაგულისხმივი სავსის ერთი ნიშნით
განიცლება და ზოგჯერ კი სტრუქტურული მხლიანი სახით? ხომ

არაა შეესაძლებელი, რომ სტრუქტურული მდიდარი სახით განცდილი
ქარმთქვეშებობის პირველადი ექვემდებარება იქნება? ან უნდა
მივხედოთ ხომ არ გამომდინარეობს?

ყველა პირთა ქვეყანაში და მათ პასუხებში დაკვირვება ჩვენ
გვახდენს, რომ ყველა პირი პირველად ყოველთვის მიწველი-
ლი იქნება ნაწილობრივი ფორმის აქვს ანხორცილება და შემი-
ღებდა ხდება იგი ყველა პირში, რომ ნაგულისხმევი საგანი სტრუქ-
ტურულად მდიდარი განცდაში გადადის. ასე, რომ ნაგულისხმევი
საგნის ფორმირებად ქარმთქვეშებობა, ნაწილობრივი ფორმის შემი-
ღებში და მისგან გამომდინარე პრინციპი და მის ქარმთქვეშებობაში
უსაბუნებარო მნიშვნელობა ყველა პირთა მიმართებას და გამომდინარეობს
უნდა ქონდეს.. ზოგი ნაგულისხმევი საგნის მარტოობაში დაე-
ჭებათ თავიდანვე არ უძველეს ყველა პირს, არამედ ნაგულისხ-
მევი საგნის თავისთავად ქარმთქვეშებობის შემიღებდა, ნაგულისხმევი
საგნის მარტოობაში იქნება შეესაძლებ პირთა. ე. უმეტეს თავის
ფორმად მიღებული მასალის ანალიზის საფუძველზე სწავრა:

" ირკვევა." ყველა პირი რომ მიწვეული იქნება რაობას
ფორმის, იგი თავის აზრს სავსაშუალო საფუძველს და სქემურული მოსაზრე-
ბის სახით განიცდი. გასაგებია, რომ იგი ასეთი მიმართებით
არ ვიყავი იქნება, და მას ბუნებრივად მისწავლება ექვემდებარება, თავის
მოსაზრებების მარტოობაში რამდენადაც შეესაძლებს მრავალმხრივი
შეამოწმოს. უნდა იქნება, რაც უნდა ვიღებო მის განვარტებაში იმი-
ყოფილება, ეს მიწვეული იქნება ხელახალი განხილვაა" /1-263/.

როგორც ამ ამონაწერიდან ვხედავთ საქმის ვიწროება შემიღებ-
ნადიარ უნდა ქარმთქვეშებობა: ყველა პირი ნაგულისხმევი იქნება
რაობას პირველად საფუძველს და სქემურული მოსაზრებების სახით უნ-
და განიცდიდეს. ამ შემიღებებაში განცდილი სქემურული და ამ
განცდილი მარტოობაში იქნება ყველა ფორმის აქვს თავიდანვე თავის

სდევს და ეს ხეობა იმის საფუძვლად, რომ ფრისპირმა კვლავ
ურთხეოდ კიდევ შეამოწმოს მიწველითი რბილქვი და ამით ნაგულის-
მივნი მისაზრების სინაწორე დაადასტუროს.

მაგრამ დავა საკითხი: რა ხეობა მარტოა იქნება, რომ
სტრუქტურის ბუნების მიქნე განცდის წინაღობი ზვით ახ განცდის
სინაწორისადმი ეჭვის არსებობა ვიგულისხმობ? ხომ არ მივყ-
ვართ პრეზ. უზნაძის გეოლოგიური მისაზრებას იქითკენ, რომ
ვიგულისხმობ რა ხეობა განცდა სტრუქტურისა, იხეობა ფრ-
ბიერებაში მისი მარტოა სავსეოდ განცდება?

ჩვენ ვფიქრობთ, რომ პრეზ. უზნაძის მრედიონი გეოლოგიური
ამონაწერი გვაძლევს იმის საბუთს, რომ განცდის სტრუქტურ-
რება და განცდის საგნისადმი ეჭვი ურთიერთს არ დავაფიქრობ
და მივჩნევი პირველის აუფიქრებელ შედეგად ჩავთვადობთ. მაგრამ
ასეთი დასკვნის მიღება ჩვენ ვერ დაგვაკმაყოფილებს, რადგა-
ნაფ ვეჭვი თავის ფსიქოლოგიური ბუნებით უფრო მაღალ კატეგო-
რიას ეკუთვნის და არ შეიძლება მას სტრუქტურის განცდებში
ქონდეს ადგილი. პირველ, უნდა ვიგულისხმობთ, რომ ეჭვი მხო-
ლოდ იქიდან იწყება, საიდანაც სტრუქტურისა და გამოკვეთილად
განცდილი წარმოგვინა გამოკვეთისა და გაფრთხილებას იწ-
ყებს. მაგ. საგნის ნაწილობრივ აღქმის საფუძვლად ნაგულისხმი-
ვი საგნის მარტოა იქნება ფრის პირს მივჩნევი არ შევდის ეჭვი,
რომ მას წარმოგვინა ჯერ კიდევ მდინარე არ გაუფრთხილებია.
იგი აქედან უწოდებს ქაშის მივჩნევი სახის სიღუფეს მხოლოდ
იმიტომ, რომ სიღუფეში რაღაც ჩაქუდი ადგილი მონახა; მაგრამ
როგორც ვი მოხეობა მის ფრთხილებად აქედან, როგორც სტრუ-
ქტურული მდინარის წარმოგვინის მივად ლუ ნაგულისად ფრთხი-
რად წარმოგვინა 'მაშინადავ ნაგულისხმივი საგნის შევახებ ეჭ-
ვიც ჩნდება.

ასე, რომ ნაგულისხმევი საგნის მარტოებულების შესახებ
 დაუჭვედა ცნობის პირველად აქვს კი არ ახლავს, თან, არამედ
 იგი წარმოდგენის გაცნობიერების შედეგად ჩნდება, ანუ, სხვა
 უცვლელად რომ ვსთქვათ, იგი თან ერთვის საგნის ერთი ნიშ-
 ნით აღქმული წარმოდგენის ნაგულისხმევი საგნის ხაზად გან-
 ცდაში გადაზიდვის პროცესს. და რაც შეხებოდა საგნის ცნობის
 ერთს არცერთი წარმოდგენის თავიანთივე თავსაჩინოდ განცდა
 არ ხდება, ამიტომ ყოველი ცნობის აქტი თავიდან უჭვეოდ გა-
 ნივდება.

ეჭვის გაკენის შემდეგ ცდის პირი თავის მოსაზრებათა და-
 სადასტურებლად ხედავს იქნება საგნის სინჯვას და საბო-
 ლოოდ იგი " ან ასაბუთებს ნაგულისხმევის მნიშვნელობის მარ-
 ტოებულებას და ან უარყოფს მას. თუ აღვიღო აქვს უკანასკნელს,
 მაშინ კვლავ ძველ გზით ახალი მნიშვნელობის ძიება ხდება
 საჭირო. ერთი სიტყვით, არასოდეს კონტროლის პროცესი უშუალოდ
 ახალი მნიშვნელობის აზრს არ იძლევა, იგი მხოლოდ ასაბუთებს
 ან უარყოფს სხვა გზით მოპოვებულ, თბილეს მნიშვნელობის
 განცდას" / 1-263/.

მაგრამ რატომ საკითხი: თუ ცდის პირმა გამტკიცებელით
 განსაზღვრულ გრძნობად მასალიდან ვერავითარი კუთვლეს მნიშ-
 ვნელობის განცდა ვერ მიიღო, მაშინ მას რა წარმოდგენა ჩნდება
 საშინჯო თბილეს; განიცდის თუ არა მას, რთვით გარკვეული
 ფორმისა და შინაარსის მქონეს საგანს?

ცდის პირმა პასუხები სრულიად ნაძლად ამტკიცებენ იმ გარე-
 მობას, რომ ცნობიერებაში საშინჯო თბილეს გზადი ფორმის
 წარმოდგენა მაინც ჩნდება იმის მიუხედავად, რომ ცდის პირმა
 არ იცის რა არის იგი. მაგ. ცდის პირი № 9 ვერ სცნობს ძრ-
 ხის მთელი სახის სიღრმეს / იხ. შემდეგ გვერდზე /

დღის პირი № 9 პასუხები

№ რიგ.	რა მთვ- ცა საც- ნობად	რა პასუხები მოგვცა
1	ფ	კუკრასა. ხეღები, ფეხები თავი აქვს.
2	2 ძ-	რა ვიცი კაცო, /სდუმს/
3	ძ-	ცხენია.
4	1 კ-	არ ვიცი / სდუმს/
5	3 ძ-	ეს ნახაზი მაქვს. არ ვიცი რა არის.
6	2-ფ	რა ვიცი.
7	1-ძ	არ ვიცი.
8	3ფ-	ეს ვნახე. არ ვიცი რა არის.
9	1ქ-	არ ვიცი.
10	2ქ-	ეს უხლა არ ვნახე.
11	1ს-	არ ვიცი.
12	1 ფ-	არც ეს ვიცი.
13	3 ქ-	ეს ნახაზი მაქვს.
14	კ-	ეს ბაყაყია. ღვარდი მინახია. ფუ/აგდუმს/.
15	3 კ-	ბაყაყს გავს.
16	1ბ-	რა ვიცი.
17.	2ბ-	არ ვიცი.
18	2 კ-	ეს ვნახე.
19	3ს-	არ ვიცი.
20	3ბ-	ეს ვნახე. არ ვიცი.
21	2ს-	ესეც ვნახე.
22	ს-	სპირტა. სპირტ ვიცი.
23	ქ-	არ ვიცი.
24	ბ-	ეს არის.../სდუმს/.

მადგრამი შეიძლება, ძროხის მესამე სახის სიღუფებზე პასუხისმგებლობა:

" ეს ნახაზი მათვეს. არ ვიცი რა არის". უკვე იცის, მას ნახაზი
კი არ აქვს, არაშედეგ ძროხის მეთორე სახის სიღუფის ფორმის
განცდა აქვს დარჩენილი. ასევე ფიქრის მეთორე სახის სიღუფის
ვინც ფიქრის იგივე ფენის პირი და მესამე სახის სიღუფებზე კი
ამბობს: " ეს ვნახე. არ ვიცი რა არის". ასევე ხდება და-
ნარჩენი საგნების სიღუფების მიმართაც.

ზოგჯერ ფენის პირს საშინაო მუხუტების ფორმა იმდენად ნათ-
ლად აქვს წარმოდგენილი, რომ იგი მარტო ამ მბრუნების სახე-
წოდების უკმაყოფილებას განიცდის, მაგ. ფენის პირი № 16 მუყაოს
ფორმისგან პასუხს იძლევა: " ეს რა არის ვიცი, მაგრამ რა
ქვიათ არ ვიცი".

მადგრამი არ უნდა ვიცოდის მით, რომ აქედან ამ საფუძვლებზე
საფენობი მბრუნების ფორმის განცდის გარდა ფიქრისგანაც სხვა
რამი არ შეიძლება არსებობდეს. პირიქით, ზოგჯერ ასეთ გარე-
შთქეცხლს ვხვდებით, რომ ფორმა რაღაცენაირად დაბრუნდის გა-
მომავალი მხრიდან სახით განიცდებდა, ხოლო მისი ნაწილები
კი ამჟამად.

მაგ. № 1 ფენის პირი კუს მეთორე სახის სიღუფის მესამე
დაპირაკობს: " მთავარი არ ვიცი. ფენები აქვს... მათი...
ფენი, ... არ ვიცი რა არის".

ამრიგად, საგნის მხრიდან ფორმის აქედან საფუძვლებზე ფენის
პირთა ფიქრისგანაც მუშაობა შეიძლება სურათს გადაძლევს: სა-
შინაო მბრუნების ერთი რომელიმე დასახელებული ნიშან-
სებზე ფიქრისგანაც ნაგულისხმევი საგნის წარმოდგენას ქმნის.
მადგრამი ნაგულისხმევი საგანი სწორედ იმდენი მხრიდან სახის გან-
ცდაში გადადის და ამავდროულად მის მესამეზე უკვე წარმოდგე-
ბა. უკვე საფუძვლებზე ფენის პირი ხელმეორედ იწყებს მბრუნ-
ების სინჯვას და როდესაც პირველად განცდილი მნიშვნელობას ვინ
ადასტურებს, იგი უარყოფით პასუხს იძლევა, არ ვიცი". ამ

პასუხის მიტემაში მას სინჯვის პრინციპში სასინჯო ობიექტის ფორმალურ გარკვევადი წარმოდგენა ექმნება.

საგნის ფორმის ცოდნის პირი განიცდის არა მარტო ცოდნის პრინციპში, არამედ ფორმის ეს წარმოდგენა რჩება მას შეძლებებისათვის საფუძვლიან უარყოფითი პასუხები აღქმის ამ საფუძვლებზე გაშობადაც იმას, რამე ობიექტის განსაზღვრული ფორმა არც ერთ ისეთ ნაცნობი საგნის ფორმას არ გავს, რამდენიმე ცოდნის პირს გაშობდებოდათი ძეგლებზე შეხვედრისა.

4. გრძნობადი მინაარსი საგანში ფუნქციონალურად გაურკვევადი წარმოდგენის ცნობის საფუძვლებზე.

საგნის ნაწილობრივ აღქმის საფუძვლებზე ცოდნის პირის ცნობიერებაში შეიძლება წარმოიშვას ან " კონკრეტული " წარმოდგენა/მაგ. სწორკუთხედი, აქტივი, ჯიხი, ზოვი და სხვ. /ანდა " ზოვი " /ცხოველი, ფრინველი და სხვ./ . გეგმა რვენი ამ კონკრეტულ წარმოდგენათა წარმომადგენელ გეგმებზე და მათი ბუნების შესახებ საკმაოდ აღწერილობით. ამჟამად კი რვენი უახლოეს მიზანს ცნობიერების გრძნობადი მინაარსის დახასიათება შეადგენს იმ შეხებულებისათვის, რძესავე მას საცნობი ობიექტებიდან პირველად " ზოვი ", " ბუნდოვანი " ანუ სქემატური წარმოდგენა ეძლევა.

რვენი ბუნებრივ, სქემატური წარმოდგენის გაჩენის დროს ცოდნის პირები ასე იქცევიან: იღებენ ზოვი არა ხელში საცნობი ობიექტს, სურ მიადე პასუხს იძლევიან: " არ ვიცი რა ცხოველია ", " რა ვიცი, ცხოველია ", " ცხოველია, მაგრამ არ ვიცი რა არის... ზოვი აქვს კული... " " ეს ფრინველია ", " ცხოველია " და სხვ.

ზოვი ცოდნის პირთა აქტივობაში პასუხებს დავაკვირდებოთ რვენი შევნიშნავთ, რამე ერთი ჯგუფი პასუხებისა / ცხოველია, ფრინველია / ცნობიერების დაშლად რვენი მიუძღობს ასახავს, ხოლო მეორე

ჯგუფი / არ ვიცი რა ცხოველია, რაღაც ცხოველია, შეშხვდა და სხვ. / მიგვიჩინებენ იმაზე, რომ ცნობიერება ღვიძი ვრძნობს, რომ მას ჯერ კიდევ საბოლოოდ არ გადამწყვეტია მის წინაშე მდგომი ამოცანა.

პირველი ჯგუფის პასუხებზე შეჩვიებას ჩვენ საჭიროდ არ ვთვლით. მათ შესახებ აღვნიშნავთ მხოლოდ იმას, რომ ფრის პირი რთულსავე საშინჯი რბივებს ცხოველს ან ფრინველს უწოდებს, მას ამ შემთხვევაშიც ნაბეჭდიად ცხოველის ან ფრინველის სტრუქტურული მთლიანის წარმოდგენა არ არა აქვს, არამედ მისი რთული ნაწილის / ნისკარტი, ფეხი და სხვ. / მის ცნობიერებაში, როგორც ფრინველის, ისე ქათმის წარმოდგენა ერთი რთული ნიშნით განიცდება და სურ არა აქვს მნიშვნელობა იგი ქათამს იფრვის თუ ფრინველს.

სურ სხვა გარემოებასთან გვაქვს საქმი, როცა ფრის პირის ცნობიერებაში ცხოველის ან ფრინველის წარმოდგენის გაჩენასთან ერთად ამოცანის რბივებური აზრით იგულისხმება. ფრის პირს, მარტალია, რაღაც ცხოველის ან ფრინველის წარმოდგენა გაუჩინდა, მაგრამ ის ამით არ კმაყოფილდება, რადგან მას ამოცანათ საგნის ცნობა უმხრებდა და სწორედ ამ უკანასკნელის ძიებას ახდენს. ამ შემთხვევაში ცნობიერებაში ცხოველის ან ფრინველის წარმოდგენის წარმომომასთან ერთად მაშინავე ეგება საკითხი: სახეღმობ რა ცხოველია? რა ფრინველია? და ფრისპირის კვლავ რბივების სინჯვას იწყებს. ასე რომ, აქ, ცნობიერების შემდგომი მუშაობა, პირველადი წარმომომიდ წარმოდგენის გაფრინველებისაკენ უფრო ნაკლებ მინიმალურად, ვიდრე ღვიძი საგნის ცნობისაკენ.

მაგრამ მაინც ეგება საკითხი: რა განსხვავება არსებობს აქ ღვიძლში რთი ჯგუფის განცდებს შორის? განსხვავებებიდან თუ არა ისინი ურთიერთისაკენ მინიმალურად?

ჩვენ ვფიქრობთ, რომ შინაარსის მხრივ განცდათა ამ რჩ
 ჯგუფს შორის, ყოველ შეხებვებაში დასაწყისში მაინც, გან-
 სხვავებას აღვიღო არ უნდა ქონდეს. ფრის პირი იყვას " ცხო-
 ველია " - აუ " ცხოველია, მავრამ რააო ". რჩვე შეხებვებაში
 მას რაღაც ჭკვიანის სქესაფორმა წარმოდგენა გააჩნია და ამ
 წარმოდგენებთან ღვალსაჩინებების კრფერიუმიტ ურთს მერრეს-
 თან შედარებით ვერავითარ უპირაფესობას ვერ მივსაკუთვებთ.
 მავრამ აუ შინაარსიუღად არ არსებობს მათ შორის განსხვავ-
 ბა სადაგოროდ, რგორც ზეობე აღვიშენებ, მერრე ჯგუფის გან-
 ცლებს ამოფანის მბიქვური აზრით თანსდებს. ანუ შეხებვის
 გამოქვამა რომ ვიხმარობ, მერრე ჯგუფის განცლებში " ფრქვით-
 ტალური გაურკვეველობა " და ესაა რომ საგნის ცნობისათვის ფრის
 პირის ცნობიერებოს მუშაობას ვვლავ სჭიმუნს აქვებს. ამ შეხ-
 ბებვებაში ფრის პირს არ ავმავოფილებს ბუნდვანი სქესაფორმა
 განცდა და იგი მიიღვვის მის გაგებისაკენ.

ბუნებრივად დგება საკითხი: რა დახმარებას უწევს ეს პირ-
 ვლად წარმომბოდი წარმოდგენა ცნობიერებას? აქს აუ არა მას
 რაიმე მნიშვნელობა ამოფანის საბოლოოდ გადაწყვეტისათვის? ამ
 საკითხის ნათქვამებისათვის უნდა ვავიხსენოთ ის გარემობა,
 რომ ფრის პირს სანამ ცხოველის ან ფრინველის წარმოდგენა გაუ-
 ჩინებობდა, მანამდე იგი სასინჯ მბიქვთან მდებდა ისე, რომ
 მისი რაობის შესახებ არავითარი აზრი არ ქონდა. ამ შეხებვ-
 ვაში ფრის პირს სასინჯ მბიქვში ყოველგვარი საგნის ცნობისა-
 თვის ფართო სარბიელი გააჩნია. მავრამ ეს მრავალი საგნის ცნ-
 ბის სარბიელი სრულიად იკვეება მამანათვე, რგორც პი ფრის
 პირს ცხოველის ან ფრინველის წარმოდგენა უჩინებდა. ახლა ფრის
 პირი სასინჯ მბიქვში საგრძობდ რმბილილად საგნის ცნობას პი
 აქარ აწარმოებს, არამდე გარკვეულად ცხოველს ან ფრინველს

ეძებს და მისი ყურადღება ამ უკანასკნელთა აღმოჩენისაკენაა
 მიჰყრის. ახლა გაშვილებული განსაზღვრული შეგრძობები
 ცლის პირს ეძლევა ცხოველის ან ფრინველის ნაწილებს შებენ-
 ღებების სახით და იგი იმის ძიებაშია, რომ გაიგოს და მიხატოს,
 ეს რას ეკუთვნის ეს. გაგების პრცესი კი, როგორც სამოთხისადა
 სწრაფი მესერი, მიგომარებებს იმაში, რომ : " მსგავსების ნადაგ-
 ბე რომელიც გაურკვეველ წარმოდგენასა / ან მის ცოდვებშია /
 და სათანადო გვარის ეგზემპლარებს შორის არსებობს, ფუნქციონა-
 ლურად გაურკვეველი წარმოდგენა ამ ეგზემპლარების წარმოდგენათა
 რეპროდუქციის ფუნქციონას წარმოშობს. მსგავსების საშუალებით
 ჩვენ ამ პირველად წამოჭრილის ბუნებრივ წარმოდგენას შემდეგ
 წამოჭრილი უფრო მკაფიო წარმოდგენების საგნებს ვუყარებთ და მის
 მნიშვნელობას ვწვდებით, მას ვიგებთ" /6-47/.

ამრიგად, საგანში ზოგადი წარმოდგენის ცნობის საფუძვლად ცნ-
 ბიერების მიუხედავად შემიძლია სახით უნდა წარმოვიდგინოთ: ცლის პირი
 ცხოველისა და ფრინველის მოვლებში და სიღუფებში პირველადვე
 ცხოველისა და ფრინველის წარმოდგენას ვეხებებით. ეს წარმოდგენა
 შინაარსულად ისეთივე ბუნებრივია, როგორც საგნის ნაწილობრივი
 აღქმის საფუძვლად მიღებული სხვა სახის წარმოდგენები, მაგრამ ზო-
 გად წარმოდგენას ზოგიერთ ცლის პირში ამოცანის რბილფერის აზრით
 ზღვ სდევს და ცლის პირით ასეთ ფუნქციონალურად გაურკვეველ წარმოდ-
 გენის გაგებისაკენ იღვებს, ცლის პირი აღწევს ეს ვერ აღწევს
 ამას სურთ, რადგან, მას საშინაო რბილფერის ფრთხილად გარკვეული წარ-
 მოდგენა მიაჩნდა ექნება, ისევე როგორც ეს საგნის მდლიანი ფორმის
 აღქმის საფუძვლად ხდებოდა.-

ცნობიერების გრძნობადი შინაარსი ცნობის აქტის შემდეგ.

ჩვენ ვეძებთ და ვინახავთ, რომ საგნის მდლიანი ფორმის აღქმის სა-

ჭეხურზე, ისევე როგორც საგანში ჭუნქცოიონადურად გაურკვეველი
 წარმოდგენის ცნობის საჭეხურზედაც ცდის პირები ბოლომდე გრძნ-
 ბენ ამოცანის გადაუწყვეტლობას. აღქმის ამ საჭეხურებზე ცდის
 პირებს აქვთ გარკვეული წარმოდგენები საშინჯი კბიქვითა მთლიან
 ჭურჭლებზე, მაგრამ ამავდროშს არ იცნან ამ კბიქვითა რაობა.
 ისინი ჯერ პიდევ ვერ წვდომიდან საგნის მნიშვნელობას და ამ
 მიუწვდომლობას უარყოფითი პასუხებში ამჟღავნებენ.

ამჟამად ჩვენნი უახლოესი მიზანია დავახასიათოთ ის წარმოდგე-
 ნები, რომლებიც ცდის პირთ საგნების მკვლელა და სიღუქვითა ნამ-
 დვილი ცნობის აქცის შეხდეგ უჩინებოთ. ჩვენ ვიხილოთ აქ სიტუა-
 ცია "ნამდვილი" მხლოდ იმისათვის, რომ განვასხვავოთ შეხვე-
 ნებით წვდომილი ცნობის აქცი უშუალო ცნობისაგან. საგნის ნა-
 წილობრივ აღქმის საჭეხურზე ცდის პირი საგანს ცნობს უშუალოდ.
 მარტადია, როგორც ბეშოდ დავინახეთ, ეს ცნობა საგნის სრული
 ცნობა არ არის, არამედ მისი ნაწილისა, მაგრამ ამას აქ მნიშ-
 ვნელობა არა აქვს. ამ შემთხვევაშიც ცდის პირი მარტა ცნობს
 საგანს და ამის შედეგად მას განსაზღვრული წარმოდგენა უჩინე-
 ბა. ჩვენს მიერ განსახილველი წარმოდგენები ასეთი უშუალო ცნო-
 ბის აქცის შედეგად პი არ არიან საბოლოოდ დამდენდენი, არამედ
 საშინჯი კბიქვით განსაზღვრულ გრძნობადი მასალის წარმოდგენი-
 ჯერ შემოწმების შედეგად. ეს წარმოდგენები მხლოდ ისეთი ცნო-
 ბის აქცის შეხდეგ არიან დახვეწილი, რომელსაც კონსერვილის
 სტადეუმში გავლილი აქვს. სწორედ ამის გამო, განსახილველი
 წარმოდგენები ცდის პირთა უფრო მეტი აქციობის გამოხიხავველია,
 უფრო მეტად შინაარსიანი და უფრო მეტად დასაბუთებულიც. ამ
 წარმოდგენათა განხილვისათვის პირველი საკითხი, რომელიც ჩვენს
 წინაშე იწმის ეხება იმ საუბრებს, რომლის საჭეხურზედაც ცდის
 პირები საგნის პირველად და უშუალოდ გაჩენილი მნიშვნელობის

საბჭოთაო დადასტურებას ახდენენ. რით ასაბუთებენ ფერის პირ-
რები რთი მათ საგანი ნაძვრად იცნეს.

ჩვენ ამ საკითხს პირველ რიგში ვსვამთ, რადგან შემიფენ-
ბით ქვემოთი ცნობის აქვს შემდეგ ფერის პირები, ზოგჯერთი გა-
მონაკლისის გარდა, არა მარტო იმის პაუზის იძლევიან, რთი
მათ საგანი იცნეს, არამედ იმის დასაბუთებასაც, რთი მათ ეს
საგანი ნაძვრად იცნეს. მარტოა ფერის პირს ჩვენ საგნის
ცნობას ვახვდით და არა რთი იცნობა იმის დასაბუთებას, მაგ-
რამ მისი ცნობიერება იმდენად შეწყობილია ნაგულისხმევი მო-
საგრების დასაბუთებათა ძიებით, რთი სრულიად სპონტანურად
საგნის ცნობისას დასაბუთებასაც იძლევა.

ჩვენ ფერის პირთა მასალებში უმთავრესად შემდეგის სახის
დასაბუთებები იჩინა თავი:

1. ზოგი ფერის პირი მანცე უძღური რჩება რამიყ დასაბუთე-
ბის მოცუმაში. მარტოა ასეთი ფერის პირები სპონტანურად
ამის აუცილებლობას განიცხიან, მაგრამ ისინი მხოლოდ იმითდა
კმაყოფილებიან, რთი ზევა: " ადამიანს გავს, იმნაირია",
" კუკლასავითაა რადაც, კუკლას, იმიტომ რთი ჭახაფურია, კუკ-
ლას, რა ვარგია", " ძროხაა. ძროხაც ასეთია" და სხვ.

2. თითქმის უმრავლესობა ჩვენის ფერის პირებისა საგანი რთი
იცნეს იმით ასაბუთებს, რთი საგნის დამახასიათებელ ნაწილებს
ჩამოხმედის: " პო, პო, ეს კუკლას, თავი აქვს, ხელები, ფეხ-
ბი", " მგონი ეს ადამიანია, სახე, ხელები აქვს, ფეხები, თა-
ვი", " ესაა, აი, ბიბილი აქვს, ნისკარგი" და სხვ.

3. ვხვდებით ისეთ დასაბუთებებსაც, რთა ფერს პირები პირ-
დაპირ საგნის ნაწილების დასახელებს ვი არ ახდენენ, არამედ
ჩვენებს. მაგ. ერთი ფერის პირი ძროხის მოხედვით იძლევა პა-
სუხს: " ეს ძროხაა, რადგანაც აი ეს აქვს", ვინაშენებს ფიგურ-

რის კუბს. მუთრე ფრის პირი ქაბის სიღუფებუ ახბობს: " ნამ-
დვილად ბაჭია, რადგან აი ეს აქვს / ფრთების მონაბუღეა/ და
ესევე" / მიჩვევებს სიღუფის თავს/.

4. ზოგჯერ ფრის პირმა საგანი ნამდვილად იყნო, საგნის ჩვეუ-
ლებრივი მთქმელები შენაარსივ გაიხსენა, საგნის ნაწილებსაც
ჩამოსხვიდა, მაგრამ ზვითონ საგნის სახელი დაეაწყოზლი აქვს.
მაგ. ერთი ფრის პირი კუს მიღვივის შესახებ შეიძღვს პასუხს იძ-
ღვვა: " ეს წყარში რამ დაფურავს ისაა, რადგან, აი, ფრებნი
აქვს, აი თავი. რა მაგარია".

5. ვხვდებით ისეთ გარემოებებსაც, როცა ფრის პირები მარტო
საშინჯ ოქიქვილიდან აი არ გაშორიან, არაბერ სხვა მონაბუღებთან
ხელმძღვანელებენ. მაგ. ერთი ფრის პირი ფიკინის სიღუფებუ
ასეთ პასუხს იძღვვა: „ეს ადამიანის შესახებ ნაბაზია, ადამიანს
გამოსახავს, ადამიანი მარტო აგრე უნდა დაიხაზოს". მუთრე
ფრის პირი ფიკინის შესახებ გვეუბნება: " ეს კუკაა, ჩვენივე
გვაქვს, მაგრამ ეს უფრო პაჭარაა. ამას ჭანისამოსი არ აყვია,
ისე ვარცია"-ო. ასე რამ აქ ფრის პირები არა მარტო საგნებს
ყნობენ, არამედ მასზე მსჯელებენ კიდევაც, ადარებენ სხვა
საგნებთან და სათანადო დასკვნებს უფრო იძღვვიან, ვიდრე ყნ-
ობის დასაბუთებას.

ჩვენ აქ დასაბუთების რაბღენიმივ მაგალითი მოვიყვანეთ. შეი-
ძლებოდა კიდევ სხვა მაგალითებიც მოგვეყვანა, მაგრამ ესევე სა-
კვიარისია იმისათვის, რომ ფრის პირთა წარმოდგენების ერთგვარი
დახასიათება შევძლოთ.

პირველი, რასაც გეიმარტნიშნულ დასაბუთებთან მაგალითებიდან
ვხვდავთ მდგომარეობს იმაში, რომ საგნის მიღვილები და სიღუფ-
ებნი ფრის პირთა ყნობიერებაში არა მარტო წარმოდგენებს ქმნიან,
არამედ აზრის ამოქმელებასაც იწვევენ. მაგრამ, ადამიანიშინა
ის გარემოება, რომ გარდა ერთი შემთხვევისა არც ერთ ფრის

/ იხ. 4, - 134-135 / სწორედ ამ გარემოებაში იჩინა თავი ჩვენი ცოდნის პირთა დასაბუთებულობა.

ცოდნის პირთა გეგმობრივადი პასუხებიდან / რომლებშიც დასაბუთებულა მთავრად / ამჟამად სწამს იმას, რომ ცოდნის პირები მანაც და მანაც მათი ნაცნობ მთავრებსა და სიღრუგებრად ვერ განიცდიან სრულიად დარწმუნებულად. მაგ, მარტალია იცნებს ეს საგნები, მაგრამ მანაც ამბობენ " მგონი", ესა და ესა განიხილო. ეს ურთველად დარწმუნებულობა უსაბუთოდ უნდა მოხდინდარიყო იქიდან, რომ უსინათლოს ფსიქიკაში შეხებულად აღქმული საგნის მვალსაჩინოდ წარმოდგენა მთავად ძნელი ხდება. მაგრამ ეს იქმნის არა მარტო საგნების მთავრად და სიღრუგება აღქმის შეშინებულობას, არამედ მათი საგნების აღქმისათვისაც. ურთველად უსინათლო მთავრად, რომელსაც მგონის არასდროს არ აღუქვამს, რაცა მგონის ხელში იყვანს ამბობს " მგონი ქადაგია, მთ, პაგარა ქადაგია იქნება"-ო.

ამრიგად, ცოდნის პირები რაცა საგნის მთავრებში და სიღრუგებში საგნებს ცნობენ მათ საგნებზე განსაზღვრული წარმოდგენები უჩინებულად. მარტალია, ამ წარმოდგენებს ცოდნის პირები სრული დარწმუნებულად ვერ განიცდიან, მაგრამ ამის მთავრადაც ცნობიერებაში ფიქსირებულა იმ საგნის ნაცნობი, რომელიც ცოდნის პირში მთავრებში მთ სიღრუგებში იცნო.

ის მთავრები და სიღრუგები, რომლებიც ცოდნის პირებში ასე მთავრად იცნეს, ყველა ნაშედეგად იმ საგნების გამომხატველები რადი არიან, რომლებსაც ცოდნის პირები გულისხმობენ. არა, მათი ცოდნის პირი ქადაგის სიღრუგები ქადაგის ცნობს, მათი ბაგს-და მათიც იცნეს. ასევე ძნელის სიღრუგები და მთავრები მათი ცოდნის პირი მთავრებს "ხედავს" მათი ძაღს, მათი ძნელს და სხვ. ფსიქიკოლოგიური მვალსა-მჩინებულ სურათად აქვს მნიშვნელობა ცოდნის პირი ძნელის სიღრუგები

ძროხას იცნობს მუ ძაღლს, შაგრაში ღოღოკურნი ღვარსაჭრისი იშას
 მნიშვნელობა აქვს და ამიტომ მასადის რაოდენობრივი განხილ-
 ვის დროს ჩვენ ფაღვე ჯგუფში ვათავსებთ იმ პასუხებს, რომლებ-
 შიაც ფლის პირის მიერ ნაგულისხმევი საგნისა და სიღუფეი
 მუ მთლიანი გამთხავარი საგნის სრული დაშლევვა თხდა.

იშის შედეგ, რაც ცნობის ფაღვეარი საფუხურების-სუღ უმი-
 ადრისი და არსებელი ფსიქოლოგიური დახასიათება მიუხედავად,
 საჭირო იქნება ჩვენ ფღებში თითოეული ამ საფუხურის წინას სა-
 კობს შევებეთ. ცნობის თითოეული ამ საფუხურის შესაბამისი
 პასუხები რა რაოდენობით იჩენს თავს სხვადასხვა ფლის პირებში
 და რაგვა იგი დამკვიდრებული? ეს საკობი მასადის რაოდენობ-
 რივი ღვარსაჭრისი განხილვის შედეგად გახდება ნათელი და
 ჩვენ უახლოესი ამოცანაც ეს იქნება.

მასადის რაოდენობრივი დაჯგუფებისათვის.

იშისათვის, რომ ფლის პირის რამდენიმე პასუხი ცნობის გე-
 მოაღნიშნულ ერთერთ რამდენიმე საფუხურისათვის მიგვეკუთვნებია
 ჩვენ არ ვკმაყოფილებოვით მარტო მოცემული პასუხის ანალიზით.
 ჩვენ თავიდავთ დავრწმუნდით, რომ ფაღვე აღებელი რამდენიმე
 პასუხის ანალიზი სრულიად არასაკმაო იყო იშისათვის, რომ დას-
 კვთა გამოგვეგანა, მუ ფლის პირმა რა ხარისხით იცნო მიწოდებული
 ფიგურა მუ სიღუფეი. მაგ. ფლის პირი № 8 ქაშის პირველი სა-
 ხის სიღუფეზე ახობს: " ეს კუკლასა". რამდენიმე ფიგურისა
 და სიღუფის განიხვის შემდეგ მას პირვეტ უძღვდა ეს სიღუფე;
 ფლის პირი ახობს: " პაჭარა ქაშამია". შემდეგ ქაშის მიერ
 სახის სიღუფეზე ახობს: " მამალია", შემდეგ ისევ ქაშის პირ-
 ველ სახის სიღუფეზე ახობს: " ვამეჩიაა", შემდეგ ქაშის მი-
 სამე სახის სიღუფეზე ახობს: " მამარებელია, პარაშიაა" და

სხვ. აგრეთვე თუ ჩვენ მხედველობაში მივიღებთ, რომ იგივე ფონს
 პირი ამ სახელწოდებებს / რასაც ქაშის სიღუფის აღსანიშნავად
 ხმარობს / სხვა მოდელი და სიღუფის დასახელებისათვისაც იყუ-
 ნებს, ჩვენთვის ამჟამად იქნება, რომ ფონს პირი სადაც ქაშის
 სიღუფის ქაშის ამბობს, მას სიღუფის ნამდვილად ქაშის
 წარმოგვინა არა აქვს მიღებული. ამიტომ, ფონს პირმა შემიხვე-
 ვით ქაშის სიღუფის "ქაშის" რომ სიტყვა, ამ პასუხს ფონ-
 შის უმაღლეს საფეხურზე ვი არ ვათავსებთ, არაფერ ფონის უმაღ-
 ლეს საფეხურზე, მით უმეტეს, რომ აღნიშნული ფონს პირის მიერ
 სხვა მოდელიებზე და სიღუფისებზე გაფრთხილი პასუხი სწორედ ამის
 სასარგებლო საბუთს იძლევა.

კიდევ ერთი მაგალითი, ფონს პირი № 5 სპირის პირველი სახის
 სიღუფის ამბობს: " არ ვიცი" რამდენიმე სხვა მოდელისა და
 სიღუფის სინჯვის შემდეგ ფონს პირს უძლევა სპირის მეორე სახის
 სიღუფის. მასზე ჩვი პასუხობს: " ეს ავი მაჩვენეთ. არ ვიცი".
 ასეთივე ვარაუდობას ამჟამად ვხედავთ ეს ფონს პირი სხვა სიღუფის
 და მოდელი მიმართაც და ეს საშუალებას აძლევს ფონს პირის
 პასუხი " არ ვიცი" მიგვეკუთვნება საგნის მილიანი ფონის აფ-
 უშის საფეხურისათვის.

ასე, რომ ფონს პირის თითოეული პასუხს თავისთავად აღებული
 ვი არ ვაკუთვნიებთ ფონის ამა თუ იმ საფეხურს, არაფერ მას
 ვინილაფრით ფონს პირის მიერ მოცემულ ყველა პასუხების მხედველ-
 ბაში მიღებთ და ამის მიხედვით ვადგენით, თუ რომელი საგანი
 ფონის არა საფეხური იქნა აღქმული.

როგორც ზემოთაღვნიშნულ ჩვენ ფონში ჩავაჯერეთ 35 ფონს პირ-
 ზე. თითოეული ფონს პირს საცნობად 24 საგანი უძლედა და მათა-
 სადამე თითოეულისაგან 24 პასუხი მივიღეთ. ასე რომ, ჩვენ სულ
 მივიღეთ ფონს პირებისაგან რვაასორმოცი პასუხი. ყველა ეს პასუ-
 ხები ზემოთაღვნიშნული შეფასების ზედსაზრისით დავაჯერეთ ფონის

ხარისხის მიხედვით 5 საფეხურად. უკანასკნელი საფეხურის
 ვასუხებიც ვაყვავით ორ ჯგუფად: მეორე მიხუთეში დავყოფით ისე-
 თი ვასუხები, რომლებიც საგნის ფეოდალ გამომსახვედნენ, მაგ-
 რამ სიღუფეში ან მოღუფეში წამოვდიდარ ის საგნები არ იქნენ
 ფეოდალნი, რომლებსაც ისინი ასახავდნენ, არამედ ამ საგნების
 ახლო მდგომნი / მაგ. კუხ სიღუფეში ბაყაყის ფეოდა, ძროხის
 სიღუფეში ძაღლის ფეოდა და ასე შემდეგ /, ხოლო მე-5-ე ჯგუფ-
 ში კი მოვამყვით ობიექტურად მარტობული ვასუხები / ძროხის
 სიღუფეში ძროხის ფეოდა და სხვ./.

მასჯლის რაოდენობრივი განხილვის შედეგები.

ყლის პირთა მიერ მოღუფა ფეოდალს 210 ვასუხს მე დავაჯგუ-
 ფებთ ფეოდალს საფეხურების მიხედვით შემდეგ სურათს მივიღებთ:
 / იხ. ცხ. № 1 /.

ფიგურებში ვაყვამული ვასუხების რაოდენობა ფეოდალს
 საფ. მიხ.

ფეოდალს საფეხურები	I	II	III	IV	V	VI	ბ შ დ
ვასუხების აბსოლუტური რაოდენ.	6	25	54	15	32	78	210
%%-ში	2,9	11,9	25,7	7,2	15,2	37,1	

ცხრ. № 1

რეგულარად ამ ცხრილიდან ვხედავთ, დაწყებული ფეოდალს უმეაბული
 სი საფეხურიდან და ვათავებული საგანში მიღიანი ფორმის ად-
 ემის საფეხური, ყლის პირთა ვასუხების რაოდენობა იზრდება.
 საგანში ფუნქციონირებდა გაურკვეველ წარმოდგენის ფეოდალს საფე-
 ხურიც კი ხდება ამ ვასუხთა რაოდენობის მნიშვნელოვანი შემ-
 ირება, რის შემდეგაც უკანასკნელ ორ საფეხურზე / 5,6 / ავლავ

Յասյուխա իննիցնըղոցանը զաճրկը իստըղնոթաս շեքընոթ.

Իս զամոթընարոթն ամ Գեորգիոսըն? Իրոցոն ըսկցնոն զայդ-
ողթն ժըղոժընն ժըմիցնոնն ղզընսաճրոնոթ թողընն ընրընթընն
ժընսաեթ? ժըղոժընն ղշ արն մաթն զամոցընընն, Իրոցոն սաճըննն
Յոննընթընն իստըղնոթն ժըմիցնոնն ըրողնոն սաժընննն:

Ըսնմըն Յոննընն ղըննիցնընն Գեորգիոսըն մաճըննըննն սրըննը
զարճըննըն ընընն. Յասյուխն ոժընն. Իրոցոն Գեորգիոսըն շեքընն
Ընն Յոննն Յասյուխնն 59,5% / 4,5,6 սաճ / սաճընննն անըն ղշ
ննըն Գեորգիոսըն սընսըննըն. ամայըն ըրոն ղշ մեքըննըննն թոցըննն,
Իրն մըթըն իննիցնըղոցանն Յոննընն / 25,7 / Յասյուխնննն թողն
սաճըննն թողնոնն ղրոննն սընննն սաճընննըննընն, մաճընն ճընննընն,
թողընննն Իրոցոն սաճընննն ժընսաեթ Յոննընթընն իստըղնոթն
ժըմիցնոնն իննիցնըղոթն, սրըննըն ղընն ոժըննն.

ճըննն այ ար շեքըննն սաճընննն ոննն ժընսաեթ, ղշ Իս ըսկըն
այնն թողընն ժըմիցնըն իստըղնոթնն իրողըն սաճըննընն թողըննը
Իստըղնոթնննն ժընսըննն. ամ սաճընննն ճընն ըննըն զաննոն-
նըն. անըն մեթընն ոննն սըննիցնն ղզմայոթըննընն, Իրն ղսն-
նաթընն ղզմայոթն սընննն թողըննըննն թողըննըննն արն մարթն սաճ-
ընննն զանննն ղըննըն ղրոննն սընննն ղնարն այնն, արնմըն իննի-
ցնըղոցանն ժըմեքընննն ամ սաճընննն Գեորգիոսըն.

մաճըննն Իս ղըն ժըննըննն ոժընն թողըննընն սըննըննն Գեորգիոսընն
ննննն? Իրոցոն ղըննն սաննընն-սաննննընն Յոննընննն սըննըննն
զամոցըննննն սաճընննն ղըննըննն թողըննընն մաննընննն թողըննն?

սըննընննն Գեորգիոսընն 630 Յասյուխն Գեորգիոսընն սաճընննըննընն ըննըն-
ննն ղզըննսաճրոննն ժըմըննն սընննն զաննըննն / ըն. Ը. ի 2/.

სიღუղგებში გამოქვეყნებული პასუხების რაოდენობა ცნობის საფ. მიხედვით.

ცნობის საფეხური.	I	II	III	IV	V	VI	სულ
აბსოლუტური რაოდ. პასუხ.	75	123	270	57	15	90	630
%%-ბ შ ი	11,9	19,5	42,9	9	2,4	14,3	

ცხრ. № 2.

ეს № 2 ცხრილი, რომელიც ცხრის პირთა მიერ სიღუղგების ცნობის სურათითა წარმოდგენილი, ყოველ შემთხვევაში, პრინციპულად სწავლას საკითხს იმის სასარგებლოდ, რომ არც სიღუղგები ყოფილან მოკლებულნი კონკრეტულ წარმოდგენათა შექმნის მნიშვნელობას. როგორც ამ ცხრილიდან ვხედავთ ცხრის პირთა პასუხების 25,7% მთლიან ცნობის მე-4-ე, მე-5-ე და მე-6-ე საფეხურზე. თავისთავად, ყველა ამ საფეხურზე მოხვედრილი პასუხები, ცხრის პირთა ცნობიერებაში წარმოშობილ კონკრეტულ წარმოდგენათა გამთხაფურებასა და სრულიად უჩვეულ მაჩვენებელია იმისა, რომ სიღუღებში საგნების დანახვა არა მარტო ძველი ყოფილა შესაძლებელი, არამედ შეხებილაც. მართალია, შეხებილ საგნების ასეთი " დანახვა " ძლიერ უმნიშვნელო შემთხვევებში / 14,3% / ხდება, მაგრამ ეს მხოლოდ სიღუღებიდან საგნების აღქმის სიძველეს ადასტურებს და არავითარ შემთხვევაში იმას, რომ სიღუღებიდან საგნების წვედობა შეუძლებელი იყოს.

ამავე ცხრილში ცხრის პირთა პასუხების დიდი რაოდენობა / 42,9% / მთლიან საგნის მთლიანი ფორმის აღქმის საფეხურზე. ეს მაჩვენებელი უპირველეს ყოვლისა იმაზე მიგვიჩვენებს, რომ სიღუღების აღქმის დროს ცხრის პირებს, უმრავლეს შემთხვევაში, სიღუღების შესახებ უნდებოდა წარმოდგენები და არა იმ საგნების შესახებ, რომლებსაც ეს სიღუღები გამოსახავენ. მაგრამ, როგორც ჩვენ

ქვემოთ დავინახავთ, ცნობიერებაში წარმომოხილ სიღუფის წარმოქმნის
 გენიკალ სავინის წარმოქმნაზე გადის ვა არც მუ ისე უჭირთ ცდის
 პირებს. ეს უკანასკნელი სიღუფებში პირველად მუ სიღუფებში
 ხედავენ, თუნაც მთხმარების შედეგად სავინების " დანახვასაც "
 ახერხებენ.

ამრიგად, ჩვენს ცდებს პირველი ნაწილის შედეგებმა სრულიად
 ნათლად დაადასტურა, რომ სიღუფები არ უნდა იყოს მოკლებული
 მნიშვნელობას კონკრეტულ წარმოქმნაში შექმინისათვის; უსინათ-
 ლო ბავშვთა სკოლის მისწავლეები სიღუფებშიც სცნობენ სავ-
 ინებს და ამიტომ სიღუფებსაც უნდა დაეძინოს სათანადო აღვილი
 უსინათლოთა სწავლა-აღზრდის პრაქტიკაში. ჩვენ ამ სიღუფების
~~გამოყენების შესაძლებლობის საჩივრის საკითხს დროებით~~
 შემიწყობ და ხელშეშედეგ მიგვიბრებს გავითვალისწინებოთ.

გემოლოგიური № 1 და № 2 ცხრილის მაჩვენებლებს მუ ურთიერთს
 შევადარებთ, დავინახავთ, რომ სიღუფების აღქმა ცდის პირებს
 გასმელებით უჭირთ უჭირთ, ვიდრე მთელეობისა. ეს საკითხი დადას-
 თავსებულია, რადგან სიღუფის ნამდვირ სავინთან შედარებით უჭირთ
 აბსტრაქტულია, ვიდრე მთელი. ამდენად, ცხადია, სიღუფებში
 სავინების " დანახვა " უჭირთ ძნელი უნდა იყოს, ვიდრე მთელეობში.

მთელეობა ცნობის უპირატესობა სიღუფებთან შედარებით სრუ-
 ლიად უუჭვთა ჩვენს მასალებს მიხედვით. მაგრამ, ცნობის სვალ-
 საზრისით ისევე დიდი განსხვავება მთელეობისა და სიღუფების
 ბუნების შორის, რაგონსაც № 1 და № 2 ცხრილის შედარებით
 ვხედავთ, საერთოდ არ უნდა არსებობდეს. ჩვენ ცდებში ასევე
 დიდი განსხვავებაა მაგი იჩინა მხარედ იმის გამო, რომ ცდის
 პირებს საცნობად ფიქრისა და მტკიცე მიფრული და არეფერით ცდის
 პირი არ აღმოჩენილა, რომ ეს მთელი არ უცნო. ამან კი გაძო-
 იწვია მთელეობა ცნობის რიცხვს ვაზრდა.

აღქმის თბილქცის რეღი ცნობის პრეღესში.

რეღა სავნის ცნობის შესახებ ვლავარაჟობ, ბუნებრივია ვგუღისხშობ, რეღი ცნობა იმისი უნღა მთხღეს, რეღ გემო-ცედიღბაში თღესმი გვექნია. ჩვენ ბემოღ აღენიშნეღ, რეღ ცეკინას ყვეღა ცეღს პირი სცნობსო. ეს ბუნებრივიც არის, რეღ-გან ცეკინა ყვეღა ცეღს პირს " უხარია". ამიგეღი სავმარისია მასბე ხეღის მთვეღბა, რეღ ცეღს პირმა მამინათვე ცნობის აქ-ცი გემოავღინოს. ღგეღა სავიხი: ვღინღეღა მე არა გემოცედიღბის გავღენა სხვა მთღეღთა მიმართა? ან, მარგეღ ეს ყა-ქგეღი მთქმიღეღბს მთღეღში სავნის უკეღ ცნობაბე, მე სხვა რამესაც აქვს მნიშვეღეღობა? მთვიყვანოღ ცაღკეღი ფიგურების ცნობის მარვენებეღი / იხ. ცხრიღი № 3 /.

მთღეღების / ფიგურების ცნობა/

ცნობის საფეღ.		ფიგურები					
		1 საფ.	2 საფ.	3 საფ.	4 საფ.	5 საფ.	6 საფ.
ციკინა	აბს. რეღ.	0	0	0	0	0	35
	%	0	0	0	0	0	100
ძრთხა	აბს. რეღ.	0	1	3	7	10	14
	%	0	2,9	8,6	20	28,5	40
სპიღო	აბს. რეღ.	0	7	9	4	6	9
	%	0	20	25,7	11,4	17,2	25,7
ქათამი	აბს. რეღ.	1	8	13	1	2	10
	%	2,9	22,8	37,2	2,9	5,7	28,5
კ უ	აბს. რეღ.	2	3	9	3	14	4
	%	5,7	8,6	25,7	8,6	40	11,4
სივრცე	აბს. რეღ.	3	6	20	0	0	6
	%	8,6	17,1	57,1	0	0	17,2

№ 3 ცხრილში ჩვენ ვხედავთ, რომ 35 ფლის პირიდან ყველაში იყენებოდნენ, ეს უწყვეტად გამომდინარეობს გავლენით აიხსნება. ცნობის პასუხით აბსოლუტური უმრავლესობის ზვალსაზრისით დანარჩენი მრედელები შეიძლება თანამიმდევრულობით დაგვიხადონ: ძროხა, ქათამი, სპილენძი, სივრცე და ა.შ. რომ ცნობის სიზუსტისათვის მარტო გამომდინარეობას უნდა მნიშვნელობა, მაშინ ჩვენ ფლის პირებს უფრო მეტად ქათამი უნდა უფრო ვიდრე ძროხა. ან მეორე შემთხვევაში აუ უფრო უნდა უფრო ვიდრე სპილენძი, რომელსაც აღბარა რეგრადი ფლის პირი არასოდეს არ შეხებია. მაგრამ რაკი ეს არ მთხდება, უწყვეტად გამომდინარეობს გარდა მრედელების ცნობაში ზვიტ მრედელის ბუნებას უნდა თამაშობდეს ურთიდავარ რადს. ეს გარემოება უფრო ამკარა ვახდობს მე ურთიდავარ შევადარებთ ურთის მხრივ სპილენძი ცნობის მი-5-9 და მი-6-9 საფუძვრზე მთხვედრად პასუხით აბსოლუტური რაოდენობას და მეორე მხრივ აი აუს ცნობის მი-5 და მი-6-9 საფუძვრის პასუხებს. როგორც ვხედავთ სპილენძი ცნობის შემთხვევაში 15 პასუხიდან 9 პას. სპილენძი სრულ ცნობას გამობაგავს, ხოლო აუს ცნობისას აი 18 პასუხიდან მხოლოდ 4 პასუხი მთხდება, რომლებიც აუს ცნობას ადასტურებს. ეს გარემოება იმიტომ აიხსნება, რომ ფლის პირები სპილენძი მე სცნობენ, სცნობენ მას, როგორც დამახასიათებელი ხორბუმი მქონეს და ნაკლებად ურთვენ მას სხვა ცხოველებში. აქ საგნის ბუნება თამაშობს რადს. რაც შეეხება აუს / რომელიც შეიძლება ცხოვრებაშიც "უნახობ" ჩვენ ფლის პირებს / მას ფლის პირები აღიქვამენ უფრო მეტად როგორც ბავაუს. აქ აი გამომდინარეობს ვადამწყვეტ ფაქტორად გამომდინარეობს.

ამრიგად, მთლიან ცნობაში გამომდინარეობს გარდა მრედელებს ზვიტ მრედელების გარეგანი აღნაგობაც. ფლის პირები უკეთესად ცნობდნენ ურთის მხრივ იმ მრედელებს, რომლის შესაფერისად საგნები მათ ცხოვრებაში "უნახობ", ხოლო მეორეს მხრივ იმ მრედე-

ըղծն, թուրքերից ցնոծնստոցն ցանսազըրըր ճոճնցծոն խանոստը-
ծոն. մարցո թոմ ցամոցըրըղծնս յոնոըս մնոճընըրծն, թաճոն
ընըս ցըրըսարսըրն, թոմ ցըրն Յոնըծոն ցըրըսոց մըթոսը ոցնոծըրն
ցըրընս / ցըրըրըրըր ըս սնըց մոնըս/, թըմըրըց յոսոս, թըմըրըց
ժոնոնս, թըմըրըց Յոն, թըմըրըց սոցըրըցն ըս ծոըրն սՅոըրն սոըրը-
ցըն. սնըս ցնոծնստոցն մարցո թոըրըն ցարըցոն ցոնոնս թոմ
յոնըրըն մնոճընըրծն, թաճոն ցըրըսոց մըթոն թոըրընոնոն իցըն
ցըրն Յոնըծն սՅոըր ընըս ըցնոն, թոցըրըց ցանսազըրըրն ըսոնս-
սոստըծըրն ճոճնս / խոնոյմո / մըրըց.

թոմ ցնոծնս Յոնըցնսմո մնոճընըրըցոն թոըն սոցնոնոն ոնոյըրըն
ցարըցոնոն ցոնոն, մոցըսոնըրծն թոմոնոն ըս ցանսազըրըրն
մըթոսըրըցն սոըրըցըն ցնոծնս թըմոնսցըրըցոն. սո սոըրըցըն
ցնոծնս սըրոնոց.

Սոըրըցըն ցնոծն.

ցնոծ. սոց.		I	II	III	IV	V	VI
Սոըրըց. ըսոն.	
ցըրընս	Յոնըց. թոըր.	4	7	11	0	0	13
	%	11,4	20	31,4	0	0	37,2
ժոնոն	Յոնըց. թոըր.	4	7	13	9	2	0
	%	11,4	20	37,2	25,7	5,7	0
սՅոըր	Յոնըց. թոըր.	5	7	14	4	1	4
	%	14,3	20	40	11,4	2,9	11,4
յոսոս	Յոնըց. թոըր.	4	7	16	4	0	4
	%	11,4	20	45,8	11,4	0	11,4
Յոն	Յոնըց. թոըր.	4	7	16	2	2	4
	%	11,4	20	45,7	5,7	5,7	11,4
սոցըրըց	Յոնըց. թոըր.	4	6	20	0	0	5
	%	11,4	17,2	57,2	0	0	14,2

როგორც ამ № 4 ცხრილში ვხედავთ, ყველაზე მეტი რაოდენობა სწორი პასუხებისა მოქმედების სიღრმის ცნობის შემთხვევაში; შემდეგ სივრცის, შემდეგ სპილენძის, ქაშისა და კუხ / მანათობლივ / და ბოლოს არცერთი სწორი პასუხი არ მოგვყვას ცდის პირველი ძროხის სიღრმის ცნობის შემთხვევაში.

შედეგად, რომ ძროხის სიღრმის ნაკლები ცნობა სპილენძის სიღრმესთან შედარებით მხოლოდ სპილენძის სიღრმის თავისებური ბუნებრივად გამოწვეული. იგივე იქმნის კუხსა და ქაშის სიღრმესთან შესახებ, რომელიც ცნობისათვის მეტად დაბახსნიანობაში ნიშნები გააჩნიათ.

ცხრ. № 4-ში ვხედავთ აგრეთვე რომ ყველაზე მეტი სწორი პასუხები ფიკონის სიღრმის ცნობაზე მოქმედებს. ცხადია, აქ მჭიდროდობა სიღრმეების ცნობის პრინციპში ფიკონის ცოდნის რაოდენობის ცდის პირველი იცნობენ ფიკონას, ამ უპასუხებელის შესახებ მათ გააჩნიათ გარკვეული წარმოდგენა და ესაა რომ უხმარება მათ ფიკონას სიღრმის უკეთ ცნობაშიც.

იგივე № 4 ცხრილში ჩვენ ვხედავთ, რომ აქედან უმეორეს საფეხურზე და საგნის ნაწილობრივ აქედან საფეხურზე დაახლოვებით ყველა სიღრმეზე ერთი რაოდენობის პასუხები მოქმედებს. ეს გარემოება იმაზე მიგვიჩვენებს, რომ აქედან უმეორეს საფეხურებზე მდგომი ცდის პირისათვის, რომელიც საგნის ფორმის წყობისა უნდა კიდევ ვერ ახდენს, ყველა საგნის სიღრმე ცნობის შედეგად სიღრმისი ერთი და იგივე მნიშვნელობის მიქმნება. მოდებინს აქედან შემთხვევაში კი / იხ. ცხ. № 3 / აქედან უმეორეს საფეხურზე და მანამ მნიშვნელობა იმას აქვს აქ ცდის პირს საცნობარ რა საგნის მოდელი უძღვება.

ცნობის სხვა ფაქტორთა შესახებ.

ჩვენ ცდის პირთა პასუხები ცნობის ხარისხის მიხედვით უფრო საფეხურად დავაჯგუფებთ, რომ ამ საფეხურთაგან თითოეული მომდევ-

ნო მარტოც ცნობის უფრო მაღალ კატეგორიას გამოახატავს, ვიდრე მის წინამდებარე საფეხური, იქიდანაც შევიძლება, რომ რამდენადაც განვიითარებულ ცდის პირებთან გვაქვს საქმი, ამდენადაც ცნობის ჩვენს მიერ აღნიშნულ უკანასკნელ საფეხურების მარტონებზე იზრდება.

მაგ. № 5 ცხრილში, სადაც წარმოდგენილია სურათი იმის შესახებ, თუ სხვადასხვა კლასის მოსწავდეებმა როგორ იცნეს სიღუფეები, ჩვენ ვხედავთ, რომ რაც უფრო ზედა კლასის მოსწავდეებთან გვაქვს საქმი, მით უფრო ცნობის მე-6-ე საფეხურის მარტონებზე იზრდება.

სიღუფეების ცნობა

ცნობის ხარისხი კლასები	I	II	III	IV	V	VI
I და II კლ.	33,3	8,9	38,4	5,1	3,8	10,3
III და IV კლ.	0	27,1	54,2	4,1	0	14,6
V და VI კლ.	0	14,8	53,7	12,9	1,9	16,7
VII და VIII კლ.	0	36,7	23,3	20	0	20

ცხრ. № 5.

ასეთივე შედეგებს იძლევა მოდელების ცნობაც. როგორც სიღუფეების, ისე მოდელები ცნობის შემთხვევაშიც უფროსი კლასის მოსწავდეები გაყირებოთ უკეთეს შედეგებს იძლევიან, ვიდრე უმცროსი კლასების მოსწავდეები / იხ. ცხ. № 6/.

ფიგურული ცნობა.

ცნობის ხარისხი. პლასები	I	II	III	IV	V	VI
I და II პლ.	7,7	14,1	20,5	1,3	23,1	33,3
III და IV პლ.	0	12,5	27,1	14,6	10,4	35,4
V და VI პლ.	0	7,4	37,1	7,4	11,1	37
VII და VIII პლ.	0	13,3	20	10	10	46,7

ცხრ. № 6

ამრიგად, საგნის, რეგონც სიღრუფის, ისე მოძღვის ცნობასა და ცდის პირის განვიტარების დონეს შორის პიდაპირი მიმართება არსებობს. რაც უფრო განვიტარებულა ცდის პირი, მით უფრო ზუსტად სცნობს იგი საგნებს.

შეხება-მოძრაობითი ადქმის, ანუ საგნების ცნობის სიზუსტის ფაქტორად, არა მარტო ცდის პირთა განვიტარების დონე გამოდის, არამედ ისიც, თუ რამდენ წიგებში მომხდარა ცდის პირის დაუსინათლოება.

№ 7 ცხრილიდან სრულად აშკარად ჩანს, რომ რამდენადაც ცდის პირებს უგვიანებს წიგებში დაუკარგავთ მხედველობა, იმდენად უკეთესად სცნობენ მოძღვრებს.

ვარჯიშის ცხრ.

ცნობის საფეხი. დაუსინათლოებულნი	I	II	III	IV	V	VI
დაბადებობიდანვე	6,3	8,3	31,2	10,4	16,7	27,1
ერტნახ.წლამდე	0	12,8	34,6	11,6	8,9	32,1
2-4 წლამდე	2,4	19	16,7	2,4	19	40,5
5-12 წლამდე	4,8	4,8	14,3	0	21,4	54,7

ცხრილი № 7.

რომ უფრო ნათელი გახდეს დაუსინათლოების გადგენა საგნის ცნობის სიზუსტეზე, მოვიყვანოთ განვითარების დონით დაახლოვებით თანაბარ მდგომარეობაში მყოფ ცდის პირთა მიერ საგნების ცნობის შედეგები / იხ. ცხ. № 8 /.

როგორც № 8 ცხრილიდან ვხედავთ, პირველ კლასში მყოფი ის ცდის პირები, რომლებსაც ერთნახევარ წლამდე დაუკარგავთ მხედველობა, გაფორმებით უფრო ნაკლებად სცნობენ მთვლელებს და სიღუფეებს, ვიდრე შემდეგ წლებში დაუსინათლოებელი ცდის პირები.

ამრიგად, საგნის ცნობის სიზუსტე დამოკიდებულია ერთს მხრივ ცდის პირის განვიითარების დონეზე და მეორეს მხრივ იმაზე, თუ ცდის პირს თავის სიფოცხლის რომელ წლებში დაუკარგა მხედველობა.

ფიგურის და სიღუფეების ცნობა დაუსინათლოების მიხედვით I კლასში.

ცნობის საფეხი. დაუსინათლოებულნი.		I	II	III	IV	V	VI
		,
ერთნახევარ წლამდე	ფიგ.	16,7	22,2	22,2	0	22,2	16,7
	სიღ.	66,7	33,3	0	0	0	0
2 წლის შემდეგ	ფიგ.	12,5	33,2	4,2	4,2	12,5	33,4
	სიღ.	54,2	20,8	20,8	0	0	4,2

ცხრ. № 8.

ჩვენ არ ვფიქრობთ, რომ საგნის ცნობის სიზუსტეს მარტო ეს ერთი ფაქტორი განსაზღვრავს. პირიქით, ჩვენ ვგულისხმობთ, რომ საგნის ცნობა, რომელიც უსინათლოსაგან მიითხოვს დიდი პასუხისმგებლობას, კომპონირების უნარს, წარმოსახვას, გუნდების მიერ-

ბას, აქტიური ყურადღებას, რბილქვის სინჯვის თქმას და სხვ. ძირითადად დამოკიდებულია შრომის პრინციპში მონაწილეობის სტატუსზე. აქედნე დროს პირებიდან უკეთესად სტრუქტურის საგნებს იხილი, ვისაც სახელმწიფო მუშაობის მუდმივი სტატუსი უნდა. ასე რომ შრომის პრინციპში მონაწილეობის სტატუსი მესამე მნიშვნელოვანი ფაქტორის საგნების ცნობის სიმუხტისათვის.

აღსანიშნავია, რომ ასაკი, რომელსაც წრემდინიერება პერსონალია ბავშვის ყოველგვარ საქმიანობის ურთულ მნიშვნელოვანი ფაქტორად სტრუქტურა ჩვენ დროის მუდმივობის საგნების ცნობაში სრულიად უსარგებლო აღმოჩნდა.

მაგ. № 9 ცხრილიდან ჩვენ ვხედავთ, რომ 11-13 წლიან დროს პირები მთლიანად ცნობის უკეთესი მუდმივობის მთავარს, ვიდრე 14-23 წლიან ც.პ.

იქნეს ყველა ფიგურები.

ცნობის საფეხი. ც.პ. ასაკის მიხედვით.	I	II	III	IV	V	VI
	,
8-10 წლიანები	16,7	30,6	11,1	2,7	16,7	22,2
11-13 წლიანები	0	5,6	29,6	3,7	18,5	42,6
14-16 წლიანები	0	3,7	35,2	7,4	14,8	38,9
17-23 წლიანები	0	13,6	22,7	12,2	12,2	39,3

ცხრ. № 9

აგრეთვე სიღრუგებებს / ცხ. № 10 / 11-13 წლიანი დროს პირები 14-23 წლიან დროს პირებზე უკეთესად არა, განაწილდებიან სტრუქტურაში.

ივნის ყველა სიღუპეები

ცნობის საფეხ.	I	II	III	IV	V	VI
გ.3.ასაკის მიხედვით.						
8-10 წლამდე	66,7	16,7	13,9	0	0	2,7
11-13 წლამდე	1,9	25,9	44,4	9,3	3,7	14,8
14-16 წლამდე	0	12,9	68,6	3,7	0	14,8
17-23 წლამდე	0	27,3	31,8	18,1	9,1	13,7

ცხრ. № 10.

მაგრამ, ამავდროულად, 8-10 წლის ბავშვები, აღნიშნულ № 9 და 10 ცხრილების მიხედვით, შედარებით ნაკლებად სემობენ, როგორც მოცულობაში, ისე სიღუპეებსაც. ეს გარემოება იმიტომ არ არის აიხსნება, რომ 8-10 წლის ბავშვებს საერთოდ ნაკლებად შეესწავს ჩვენ მიერ მიწვეული საგნების ცნობის უნარი, არამედ იმიტომ, რომ მათ ჯერ კიდევ არ იციან თუ როგორ აწარმოონ საგნების სინჯვა. ისინი სკოლაში ახლად არიან მოსულნი და ჯერ კიდევ არ დაუფლებიან სივრცითი ფორმების შემცვლების ხერხებს.

" მთელი რიგი ფიქტოპედაგოგები ამტკიცებენ - აღნიშნავს ვ.ს. პოტაპოვა - რომ უსინათლონი, რომლებიც ბავშვობაში ხიზვადი ფორმების და ურთულესი მიმართებათა შემცვლების რამდენიმე სწორ მეთოდს მანაც არ დაუფლებიან, ვერ აღწევენ მათ შემცვლებას მონოპოლიზაციის ასაკშიც" / 7-94/.

ცხადია, ჩვენ ეს მტკიცება დაუსაბუთებლად მიგვაჩნია, ჩვენ ვფიქრობთ, რომ უსინათლო სივრცითი ფორმებისა და მათი ურთულესი მიმართებების შემცვლების მეთოდი უმუშავედია სწავლისა და მწიკის პროცესში. თუ სწავლა-მწიკი უსინათლო ბავშვის ასაკში დაიწყო, მაშინ მას ძირითადად სივრცითი აღქმის უნარით ბავშვობა-

შივე უმუშევრობა. ზუ მან ბავშვობა უსაქმურობაში და პასუხი-
ბაში გააფარა, მაშინ მისი გონება სივრცითი წარმოდგენებით
ფარობდა; მაგრამ მოზრდილობის ასაკში მას სწავლით და შრომის
პროცესში მონაწილეობით ამ ნაკლის დიკვიდაციის სრული შესა-
ძლებლობა გააჩნია.-

უარყოფითი პასუხთა შესახებ.

ვიღრე ჩვენს ცდების მეორე ნაწილის შედეგების განხილვაზე
გადავიდეთ სავსებით მიგვაჩნია შევჩერდეთ იმ უარყოფით პასუ-
ხებზე, რომლებსაც ცდის პირები მოდუგებისა და სიღუფეების
ცნობის ამოცანის გადაწყვეტასთან დაკავშირებით იძლევიან.

ჩვენს ცდების შედეგებიდან სრულიად ნათლად ჩანს, რომ რამ-
დენადაც ჩვენს ცდის პირები აქტიურად უბიძგებან სიღუფეებისა
და მოდუგების ცნობის პროცესში, იმდენად უფრო მეტ უარყოფით
პასუხებს იძლევიან. მაგ. ცხ. № 11-ში ჩვენ ვხედავთ, რომ ცნო-
ბის უმეაბრეს საფეხურზე 22,2 % უარყოფითი პასუხებია; საგნის
ნაწილობრივი ცნობის საფეხურზე 47,3%, ხოლო საგნის მთლიანი
ფორმის აღქმის საფეხურზე 60,2%.

სიღუფეებზე და ფიგურებზე უარყოფითი პასუხების / არ
ვიცი / სიხშირე ცნობის საფეხურების მიხედვით.

ცნობის საფეხურები	I	II	III	IV	V	VI	სულ
პასუხების რაოდენ.	81	148	324	72	47	168	840
უარყოფითი პასუხებ. რაოდენობა	18	70	195	17	0	0	301
უარყოფით. პასუხ. %-ში.	22,2	47,3	60,2	25	0	0	35,8

ცხრ. № 11.

№ 11 ცხრილიდან ვხედავთ აგრეთვე რომ ფუნქციონალურად გაურ-
 კვევრ წარმოდგენის ცნობის საფუძვრზე უარყოფითი პასუხების რა-
 დენობა აღემატება. ეს გარემოება გასაგები გახდება თუ ვი ვნობის
 ამ საფუძვრზე მოხვედრილ პასუხთა შინაარსებზე მხარეს გავიხსენი-
 ებთ. ცნობის ამ საფუძვრზე ცდის პირის პასუხები ასე თუ ისე
 საგნის მნიშვნელობის წვერმას ჯდისხმობს. *ც.პ.* სპილეს მოძველი
 ცხოველს " ხედავს ", ან უათმის სიღუფეში ფრინველს, მავრამ,
 რა ცხოველია, ან რა ფრინველია - ეს მოთხოვნილება ხშირად ცდის
 პირთა უარყოფითი პასუხებამდე აღარ მიდის; ცდის პირმა რაკი ძრის-
 ხის სიღუფეში ცხოველი იცნო იგი კმაყოფილება იმიტ, რომ განა-
 ცხადოს " ცხოველიაო ".

დაბოლოს № 11 ცხრილში აღნიშნულ ცნობებიდან ჩვენთვის მნიშვნე-
 ლვანია მთლიანად უარყოფითი პასუხების რაოდენობა. როგორც ცხრი-
 ლიდან სჩანს 840 პასუხიდან 301 პასუხი, ანუ 35,8% უარყოფითია.

ცდების მეორე ნაწილში მიღებული შედეგები.

როგორც ღვაინახეთ ცდების პირველ ნაწილში, ცდის პირებმა
 ყველა მოძულის და სიღუფის ცნობა ვერ შეესაღეს. ცდებში მეორე
 ნაწილში ცდის მასადად გამოყენებული იქნა მხოლოდ ის ფიგურები
 და სიღუფეები, რომლებიც ცდის პირთა მიერ ცდების პირველ ნაწილ-
 ში ვერ იქნენ ცნობილი. როგორც გემოდაც აღვნიშნეთ, მეორე ნა-
 წილში ამოცანა იმიტ არის გააღვირებული, რომ ცდის პირებს წინა-
 სწარ ვაცნობთ მოძულს და მეორე ვახოვთ, როგორც მოძულთა ცნობას,
 ისე სიღუფეებისასაც. ამავდროულს ყველა უცნობ მოძულის ახსნას
 თავიდანვე ერთად ვი არ ვახდენთ, არამედ თანდათანობით, ე.ი.
 ერთ რომელიმე მოძულის ახსნის შემდეგ ცდის პირს უძღვია ამოცა-
 ნად იცნოს ყველა უცნობი მოძულეები და სიღუფეები. ყველა მოძულსა
 და სიღუფეზე გარკვეული პასუხის მოცემის შემდეგ ცდის პირს კვლავ
 შეუცნობლად დარჩენილ მოძულს უხსნიო და კვლავ დარჩენილ მოძულთა

და სიღუფტა ცნობას ვთხოვთ. ასე გრძელდება მანამ, სანამ ყვე-
ლა უცნობი მოძღვი არ იქნება ახსნილი.

როგორც ჩვენი ცდების მასალებიდან სჩანს, ცდის პირველსა-
ვის სურთ თვდაურთხერ აგვიხსნია ხუთკუთხედი /"მოდული"/. აქედან
17 შემთხვევაში ცდის პირები არა მარტო ახსნიდ ხუთკუთხედს
სცნობენ, არამედ მათ შეესაფერვის სიღუფტობსაც. ოთხ შემთხვე-
ვაში ცდის პირები მარტო ახსნიდ ხუთკუთხედს სცნობენ და უძღუ-
რები არიან მის შესაფერვის სიღუფტების ცნობაში. აღსანიშნა-
ვია აგრეთვე ის გარემოება, რომ ხუთკუთხედის ახსნა არავითარ
გავლენას არ ახდენს სხვა მოძღვების და სიღუფტების ცნობაზე.
ცდის პირები ისევე ვერ სცნობენ სხვა მოძღვებსა და სიღუფტებს
ხუთკუთხედის ახსნის შემდეგ, როგორც ვერ სცნობდნენ მის ახსნა-
მდე.

ჩვენ აღნიშნულ შედეგებიდან დასკვნების გაკეთებაზე თავს
ვიკავებთ, რადგან ხუთკუთხედი იმდენად მარტივი ფორმის მოძღვია
დანარჩენ ცდის მასალებთან მიმართებით, რომ ახსნის შემდეგ
მისი ცნობა სრულიად იოლი საქმეა. ამავდროულად დიდ სიძნელეს
არ წარმოადგენს ხუთკუთხედის ამსახველ სიღუფტების ცნობა იმის
შემდეგ, რაც ცდის პირებს ხუთკუთხედზე მოჭად თუ ბევრად გარ-
კვეთილ წარმოადგენათ მიუცათ. სწორედ იმის გამო, რომ ხუთკუთხედი
ასეთი მარტივი ბუნებისაა, ამიტომ მისი ცნობის შედეგებიც საღ-
კვ გამოვლავით.

გაფიქრებთ საინტერესოს ჩვენთვის დანარჩენ მოძღვებისა და
სიღუფტების ცნობის სურათი. სხვადასხვა მოძღვთა აღმოჩენა-
ჯერ ახსნის შემთხვევიდან ჩვენ შემდეგი შედეგები მივიღებთ:

ცდის პირებს უმრავლეს შემთხვევაში / მასალების მიხედვით
93%-ით / არ ავიწყდებათ ახსნილი მოძღვები და ისინი, როდესაც
ამ უკანასკნელთ ხელში იღებენ მაშინათვე სიამოვნების უმცირეს

შევერთობილი მათი ცნობის დადასტურებას ახდენენ.

მაგრამ გამტკიცებენ ისეთი ცდის პირებიც, რომლებმაც ურთი ახ-
სნის შედეგად ზოგიერთი მოძღვი ვერ დაიმახსოვრეს. რთა ასეთ
ცდის პირებს ახსნილი მოძღვი ავლავ საცნობად უძღეოდათ, იხი-
ნო ისეთ შთაბეჭდილებას სჭეებენ თითქოს სიღუგეს და მოძღვი-
საც სცნობდნენ. მაგრამ მათაც ურთმანუთში ურევიდნენ ძრახის,
სპიროსა და ქათმის სიღუგეებს.

დგება საკითხი: რა გავდნას ახდენს ნაცნობი მოძღვი
სხვა მოძღუთა და სიღუგეთა, ან შესაბამის სიღუგეთა ცნობაზე?
უავდვიდებთა თუ არა ცდის პირებს საერთოდ მოძღუთა და სი-
ღუგეთა ცნობა იმის შემდეგ, რთა მათ რთმედიმე მოძღვი ახ-
სნით შეიცნეს?

ჩვენ გემოდ შემთხვევა გვერნდა ადგენიშნა, რთი თუ ცდის
პირი მოძღუს სცნობს და მასზე წარმოდგნა გააჩნია, ეს ხელს
უწყობს შესაბამი სიღუგეის ცნობასაც. ეს განსაკუთრებნი ჭიკი-
ნისა და მისი შესაბამის სიღუგეთა ცნობის შესახებ იყთ ად-
ნიშნული. ჩვენი ცდების მეორე ნაწილის ანალიზში ეს აზრი სრუ-
ლიად ნათელი გახდა სხვა მოძღუთა და სიღუგეთა შესახებაც.

ასე მაგალითად ის ცდის პირები, რომლებმაც მოძღვი უკვა
იციან, სიღუგეთა ცნობის შემთხვევათა მხოლოდ 48%-ში ვერ
ახერხებენ შესაბამის სიღუგეების ცნობას. დანარჩენ შემთხვე-
ვაში კი / 52% / ცდის პირები არა მარტო მოძღვებს სცნობენ,
არამედ მათ შესაფყვის იმ სიღუგეებსაც, რომლებიც მანამდე
გამოუცნობელი იყთ. მოვიყვანოთ ამის მაგალითები.

ცდის პირ № 15-მა ცდების პირველ ნაწილში ვერ იცნო ჭიკინის
და სპიროს მოძღვის გარდა ვერც ურთი სხვა მოძღვი და სიღუგეი.
ცდების მეორე ნაწილში ამ ცდის პირს ავუხსენით ძრახის მო-
ძღვი. ამის შემდეგ მას საცნობად მიოდა ყვავა შეუცნობელი
მოძღვი და სიღუგეი. ცდის პირი სცნობს მხოლოდ ძრახის მო-
ძღუს. შემდეგ ავუხსენით ქათმის მოძღვი და ავლავ საცნობად

მივცემთ შეუცნობელი ფიგურები და სიღუფეები. ფრის პირი სცნობს მხოლოდ ქაშინის მოღერს და ნაცნობს ფიგურებს. შემდეგ სხვა შეუ-
ცნობელი მოღერები ავუხსენით, მაგრამ... საბოლოოდ ფრის პირს
ჩვენმა მოხმარებამ მხოლოდ ის შეძინა, რომ იგი მარტო მოღერებს
გაუცნო და გაიგო რა იმყოფებოდა მათგანი.

როგორც ამ აზარტულიდან ვხედავთ, ფრის პირს არ შეუძლებს
იშინა უნარი, რომ მოღერის მისგან, სიღუფეშიც აღმოაჩინოს. მას-
სიღუფეშიც მიღებული წარმოგვინა სრულიად ვერ მიუხსნავს უბრალო
მოღერიდან. მიღებული წარმოგვინისათვის.

სურ სხვა შედეგებს გააძლიერებს № 19 ფრის პირი. ეს ფრის პირიც
ფრების პირველ ნაწილში ვერ სცნობს მოღერებს და სიღუფეებს.
ფრების მიერ ნაწილში, როცა ძროხის მოღერის ახსნის შემდეგ
ფრის პირს საცნობად მანამდე შეუცნობელი მოღერები და სიღუფეები
ეძლევა, იგი არა მარტო ძროხის მოღერსა სცნობს, არამედ ამ მო-
ღერის შესაბამის სიღუფეებსაც. ასე რომ ფრის პირმა მოღერებზე მი-
ღებული ფრენა საუკეთესოდ გამოიყენა შესაფერის სიღუფის ცნო-
ბისათვის.

ფრის მსგავსი შემთხვევებიც / მასჯის მიხედვით 7%/, რომ
ფრის პირი არა მარტო ახსნიდა მოღერის შესაფერის სიღუფეებს
სცნობს, არამედ მანამდე გაბოტყენებულ სხვა მოღერებს და სიღუ-
ფეებსაც. მაგ. ფრის პირი № 9 ფრების პირველ ნაწილში ვერ სცნობს
ფრების, ძროხისა და სპირის მოღერებს. ძროხის მოღერის ახს-
ნის შემდეგ ფრის პირმა იცნო არა მარტო ძროხის სიღუფეები, არა-
მედ ფრებისა და სპირის სიღუფეებიც.

უდალჯ აქ მნიშვნელოვან იმას უნდა ქონდეს, რომ ფრის პირი
ერთი რომელიმე მოღერის შესწავლით აზუსტებს საერთოდ საცნობის
ცნობისადმი მიდგომის ღვადასობისს. ფრის პირი ჩვენ მიერ მო-
ღერის ახსნის საფუძველზე სწავლობს, თუ შეიძლება ასე იმეცას,
საერთოდ საცნობის ცნობის ხერხებს და ამითაა, რომ იგი ფრების
მიერ ნაწილში მანამდე შეუცნობელი საცნობისაც სცნობს.

ამრიგად ფეხების მიერ ნაწილში ჩვენ შემიძლია რეზულტატი მივიღო:

1. ახსნის შემდეგ ყველა ფეხის პირი სრულიად იმდენ სენობს ხუტკუთხედს.

2. ფეხის პირთა 81% ხუტკუთხედის ცნობასთან ერთად სენობს ამ ხუტკუთხედის შესაძლებლობის სიღრუჭებთან, ხოლო 19% მარტო მიღების ცნობის შესაძლებლობას ავლინებს.

3. ფეხის პირთა 7% ახსნილ მთელზე ვერ სენობს, ხოლო 93%-ს პირ სრულიად არ უჭირს ერთხელ ახსნილ მთელის ცნობა.

4. იმ ფეხის პირებიდან, რომლებიც მთელზე სენობენ 46% შესაძლების სიღრუჭებთან სენობს, ხოლო 7% სხვა მთელზე და სიღრუჭებთან.

ამ ციფრთბრები მაჩვენებლებიდან ერთი მნიშვნელოვანი დასკვნა გამომდინარეობს. სახელოებრ ეს მაჩვენებლები მიუჩიებენ იმაზე, რომ უსინათლოებს არც მუ ისე არა სავმარისი სიზუსტის სივრცითი წარმოდგენები უწინათ, როგორც ზოგჯერ უფრო მეტი. როგორც სჩანს, უსინათლოს უმრავლეს შემთხვევაში მთელად და შესაძლების სიღრუჭებიდან მიღებულ ვრცელ ფორმას მსგავსების დასასტურების უნარი შესწევს. ეს გარემოება უსინათლოთა სივრცითი წარმოდგენების სიზუსტის პირაპირი გამხსნაგულაა.

ფეხების მესამე ნაწილის შედეგები.

ფეხების მესამე ნაწილში ფეხის პირებზე მხოლოდ 29 მთელად დე დაგვრჩა, ექვსმა მთელადღემ ფეხების მიერ ნაწილში უკვე სიღრუჭებიც იცნო და ცხადია, მათზე ფეხების ჩაგარებებს არავითარი აზრი აღარ უქნებოდა.

ამ თვესა ცხა ფეხის პირიდან:

2	ფეხის პირს არ უწინა	შეცნობილი	მთელად	მთელად	მთელად	სიღრუჭები
8	"	"	"	"	"	"
				"	"	"

3	ფლის	პირს	არ	ქონდა	შეუწმობილი	სამსამი	მოდულის	სიღუფეები
4	"	"	"	"	"	თხზთხზი	"	"
2	"	"	"	"	"	ხუთხუთი	"	"
10	"	"	"	"	"	ეჭსეჭსი	"	"

თითოეულ ფლის პირს უხსნიდით ჯერ პირვე მისთვის შეუწმობილ სიღუფეს და ვთხოვდით ეწმე დანარჩენი სიღუფეები. ამ ფლებიდან ჩვენ შემიღებო სურათი მივდივით.

1. ურთმა ფლის პირმა, რომელსაც შეუწმობილი ქონდა სამი მოდულის შესაფუფისი, ორი სახის მოდულის სიღუფის ახსნის შემდეგ იწმე შესამე მოდულის სიღუფეებიც.

2. ცხრაშეფი ფლის პირი სრულიად აღვიდაც სწმებს ყველა სიღუფის იმის შემდეგ, რაც მათ რომელიმე სახის / I-II ან III / სიღუფეი ავუხსნიდით.

3. ცხა ფლის პირი არამე მე ურთი სახის სიღუფეს წმობიდან მივრე და შესამე სახის სიღუფეების წმობას ვერ ახერხებ, არამედ ხშირად ახსნილ სიღუფესაც ვი ვეღარ სწმებს.

აღსანიშნავია, რომ ამ ცხრა ფლის პირიდან 5 ფლის პირი პირველი უასის მოსწავდია, რაც ურთხვი პირვე ადასწურებს საგნების წმობისათვის განვიმარების ეგოდენ დიდ მნიშვნელობას.

გომთაწმნიშნულ სურათიდან სრულიად აშვარად გამომდინარეობს, რომ სიღუფეების წმობისათვის მნიშვნელობა იმას არ უნდა ქონდეს მე სიღუფეი რა სახითაა დამზადებული. ფლის პირი მე სწმებს მავთულით დამზადებულ სიღუფეს, სწმებს აგრეთვე წერტილები ან ამოჭერილი ხაზებით შექმნილ მსგავს სიღუფეებსაც. ყოველ წმობის შემდეგ მნიშვნელობა შრადის წერტილებით გაკვეთილი სიღუფეი ფლის პირზე უფრო მეტად მოქმედებდეს, ვიდრე მავთულით დამზადებული სიღუფეი, მავრამ საგნის წმობისათვის მათგან ურთ, მივრესთან შედარებით უპირატესობა არ გააჩნია.

ფეფების მესამე ნაწილის სურათიდან ჩვენ ვხედავთ აგრეთვე რამე ყველა ფელს პირს ურთი ახსნილ არ ახსოვდება სიღუფეები. ეს გამოეწვია სრულიად ნათქვამი გეომეტრიკაში, ფიზიკასა, ქიმიასა და სხვა საგნებში გამოყენებულ ნახაზების დამახსოვრებისათვის ვარჯიში მოსწავლეობაში იწვევს უაღრესი მიდგომის აუცილებლობას.

ფეფების მეოთხე ნაწილი.

ფეფების მეოთხე ნაწილისათვის ჩვენ დავრჩება მხოლოდ ცხრა ფელს პირი. თითოეული მათგანი ჩვენ სათანადოდ ვავარჯიშებთ, როგორც მოქმედების, ისე სიღუფეების შესწავლაზე და მივადრწინებთ იმავე მიდგომას, რამე ამ ცხრა ფელს პირიდან სამი სავსებით დაეუფლა ყველა მოქმედის სიღუფეს და მათ სრულიად თავისუფლად სცნობენ დანარჩენი ექვსი ფელს პირი მოქმედებს სცნობს, ხოლო სიღუფეებს ხშირად ურთიერთში ურევს. ურთიერთი ფელს პირი, სიღუფეებისა და ფიგურების შესწავლისათვის წარმოებულ ვარჯიშის შემდეგ საცნობად მიწვევს რბილყოფილ, მაგალითად, ასეთ პასუხებს იძლევა /იხ. ც.პ. № 3 პასუხები- იხ. გვ. 70/.

საკმაოდ სიკეთესად ვადავადრწინებ № 3 ფელს პირის ამ პასუხებს და მათთანვე დავრწმუნდებით, რამე ვარჯიშის შემდეგაც ეს ფელს პირი სრულიად უძღურს სიღუფეების ცნობაში. იგი ადაშიანს უწოდებს ფიკინას მესამე და მეორე სახის, ძროხის, ქაშის და კუს პირველი სახის სიღუფეებს. ასევე ძროხის უწოდებს ფიკინის პირველ და მესამე სახის და ძროხის მეორე-მესამე სახის სიღუფეებს. ამ ფელს პირს შესაძარებლად მივცა ქაშის მეორე სახისა და ძროხის პირველი სახის სიღუფეები. ფელს პირი მათ განსხვავებას სრულიად ვერ ამჩნევს და მსგავს სიღუფეებად ხედავს.

ასევე მსგავს სიღუფეებად მიაჩნია მრავალი სხვა სიღუფეები.

ცდის პირი № 3-ის პასუხები

№№ რძგ.	რა მიუცა საცნობარ	ცდის პირის პასუხები
1	3 გ	ძრობა არაა.
2	3 ძ-	ეს ბრძგვი კუთხვა.
3	1 ძ-	არ ვიცი.
4	2 ძ-	ნახაბგებია
5	2 ხ-	ეს აღამიანი, ბრძგვი კუთხვა.
6	3 გ-	ეს აი აღამიანი.
7	1 გ-	ესეც აღამიანი.
8	1 გ-	ესეც აღამიანი.
9	1 ხ-	ეს წრეხაზია.
10	2 გ-	ესეც აღამიანი.
11	1 გ-	ხაზგებია, აღამიანიც არაა.
12.	2 გ-	ეს აღამიანი.
13.	3 გ-	ეს ძრობაა. აი რგორია.
14	3 ძ-	ეს ძრობაა.
15	2 გ-	არ ვიცი.
16	1 გ-	ეს ძრობაა.
17	3 ხ-	ეს კუა.
18	2 გ-	ესეც კუა.
19	2 ძ-	ეს ძრობაა.
20	1 ძ-	ეს აღამიანი.
21.	2 გ-	არ ვიცი.
22	3 ძ-	არც ეს ვიცი.
23	3-	ეს კუა.
24	2 ხ-	ეს ძრობაა.
25	3 ხ-	ფრინველია.
26	3 გ-	კუა.
27	3 გ-	ფრინველია.
28	3 ძ-	კუა.

ამირიგად, 35 წლის პირიდან უქვსმა წლის პირმა ჩვენი დახ-
მარების შექვემდებარება ვერ შეესაძლო სიღუფეების წინააღმდეგობა. მაგრამ
ეს იმას არ ნიშნავს, რომ წლისპირები ყოველგვარ პირობებში
სიღუფეების წინააღმდეგ ვერ შეესაძლებენ. ეს წლის პირები უფრო
მიუხედავად რომ გვევარჯიშებინა სიღუფეების საწინააღმდეგო ისინი სიღუ-
ფეებს უსაბუთოდ იცნობდნენ. ამის გარანტიას ის გარემოება იძ-
ღვავს, რომ ბოგოვრთი მთლიან სიღუფეთა წინააღმდეგ ეს წლის პირ-
ები ახერხებენ.-

წლების მიუხედავად ნაწილის შედგენები.

როგორც ვეიმერ აღვნიშნეთ, წლების მიუხედავად ნაწილი წლის
პირებს ჩვენი ვახვთ არა მარტო მიწვევილი მბრუნებელი წინააღმდეგობა,
არამედ წლების დასაბუთებასაც. წლის პირებს მთლიანად ან სი-
ღუფის წინააღმდეგობაში უნდა მიუყვამ ჩვენი ნაგულისხ-
მივე საგნის მარტობების შესახებაც.

წლების ამ ნაწილი გამოირკვეს, რომ წლის პირებს სრულიად
აღარ უჭირთ საწინააღმდეგო აღებულებები მთლიანად და სიღუფეთა წინააღმდეგობა. ისინი
მიწვევილი მბრუნებელი უფრო ხშირად მანამდე წინააღმდეგობა, ვიდრე სა-
განს მთლიანად გასინჯავდნენ. საერთო შიშველები იხილ
ჩვენს, რომ წლის პირი არც უნდა განიცდიდეს საწინააღმდეგობის
მთლიანად გასინჯვის მთხვევილობას. საგნის მთლიანად გასინ-
ჯვას წლის პირი მხოლოდ მაშინ ახერხებს, როცა საგნის რამდენიმე
ნაწილის გასინჯვით, ან ვერ იცნო საგანი, ან იცნო და რაღაც
ეჭვი ეპარება.

მაგრამ, აღსანიშნავია, რომ ერთი რამდენიმე ნაწილი საგნის
წინააღმდეგობა წლის პირს საგნის სხვა ნაწილებს ჩამოკვლიაში ხელს არ
უშლის. მაგ. წლის პირი № 35 ქაშის სიღუფეს წინააღმდეგობა
მდე როგორც კი სიღუფის ნისკარეს ხელს მთავრებს. წინააღმდეგობის
ეჭვს თავვე ერთვის დასაბუთებაც, " ქაშისა. ან ნისკარეს,

ფლები, აქვს, ბოლო" / ჯერ არც ერთი ეს ნაწილი გასინჯული არ აქვს/.

ფლები მუხუთი ნაწილითი მიტეხის ყველა ფლის პირში/ იმ ექვს ფლის პირს, რომლებმაც ფლები მუხუთი ნაწილითი ვერ იცნეს მიტეხილი და სიღუფეები, ფლები მონაწილეობა არ მიუღიათ/ იცნო როგორც მიტეხილი, ისე სიღუფეები, მაგრამ ცნობის აქტი აქვს მხოლოდ მუხუთი ნაწილითი უმუხუთი არ განხორციელებულა. მაგ. № 22 ფლის პირი ძროხის პირველ სახის სიღუფეს ძროხად სთვლის, მაგრამ ამავდროულად ამბობს: " ცხენი უფრო არის"-თ "აი პირი" / მიჩვენებს ძროხის სიღუფის პირის მიყვანის რეზულტატს/. ან № 15 ფლის პირი ძროხის მესამე სახის სიღუფეს ძროხას უწოდებს, მაგრამ ამავდროულად აღნიშნავს " პირი, ძროხაა, მაგრამ ძუძუები რაგომ არა აქვს".

ფლები ამ ნაწილითი, დიდი უმრავლესობა ფლის პირებისა საცნობის ცნობასთან ერთად ცნობის დასაბუთებასაც იძლევა / მათ ხომ ეს ინსტრუქციითაც უმუხუთობათ/. ეს დასაბუთება ძირითადად ისე იმეორე მინიარსილია, როგორც ახსნაც ფლის პირებს მიეცათ. სახეობები: ფლის პირი ნაწილითი რეპრეზენტის იმ ნაწილები ჩამოთვალას ახლებს, რომელიც მათ ჩვენ წინასწარ აუხსენით.

გამოთვლილნი ისევე ფლის პირებით, რომლებიც მიტეხილი და სიღუფეებს სცნობენ, მაგრამ სახეობები რით. ამის ვერავითარ დასაბუთებას ვერ იძლევიან. მხოლოდ ვ.პ. პირ დასაბუთების მაგივრად პირდაპირ აცხადებს " მე ვენი ავი გვიხსენით მასწავლებლები, რომ ეს ძროხაა".

ასევე ისევე ფლის პირებმა შესძლეს ერთხელ გაეცნობინათ სიღუფეების ფორმის დამახასიათებელი და მათთვის ამ სიღუფეების ცნობა შეეძლებოდა სრულიად საძინებლის აღარ წარმოადგენს.

ამრიგად, მთელი ჩვენი ფლების შედეგად, ჩვენ იმ დასკვნაზე მივყავართ, რომ უსინათლო ბავშვთა სკოლის მოსწავლეებს მხოლოდ

შეშინებულაში ჩვენნი დახმარებით და ზოგჯერ კი ამის გარეშეც სიღუფეების ცნობებს სრული შესაძლებლობა გააჩნიათ.

ჩვენ ამ შესაძლებლობის დადასტურების შემდეგ ვსურს დავსვათ საკითხი: შეიძლება თუ არა უსინათლოთა წიგნის გაფორმება სიღუფეებით და თუ შეიძლება მაშინ რა პედაგოგიურ-აღმზრდელობითი მნიშვნელობა ექნება მას დღემდე არსებულ უსინათლოთა საკითხავ წიგნებთან შედარებით.

სიღუფეები, რომელთა შვადსაჩინო მასაღის სურათები.

მრთმის დასაწყისში ჩვენ შეშინებულა ვაქონდა აღკვენიშნა, რომ გარე სამყაროში არსებულ საგნებზე კონკრეტულ წარმოდგენათა მიღების არა მარტო პირდაპირი გზა არსებობს /^{სურათი სიღუფე} /, არამედ არაპირდაპირიც / მხატვრობა, არქიტექტურა და სხვ. / . კონკრეტულ წარმოდგენათა შექმნის საშუალებათაგან ჩვენთვის განსაკუთრებით საინტერესოა მხატვრობა. ეს უკანასკნელი ვაძლევს რეალურად არსებულ საგანთა და მოვლენათა ნათქავე სურათს, რეალურად არსებულის ასლს. სურათების აღქმით შვადხილულებს გაგვაჩნია არა მარტო იმის საშუალება, რომ მივძიოთ დაშორებულ საგნებს და მოვლენებს პირველად ვავეცნოთ, არამედ სურათების კვდავ აღქმით განვახლოთ წარმოდგენები საგნებზე და მოვლენებზე და განვაიმეციოთ ისინი ჩვენს მიხსიერებაში. სურათების ეს უიღესი მნიშვნელობა გამომყებულია სწავლა-აღმზრდის პროცესში სასწავლო და საკითხავი წიგნების გაფორმების სახით.

სწორად ~~აღ~~ მოხდენილად გაფორმებული წიგნი არა მარტო ჩვენს უსინათლო გრძნობებზე მოქმედობს და მის განვიითარებას იწვევს, არამედ ხელს ვაქონებს საგნის შინაარსის უკუთ გაგებაშიც, სწორედ ამ გარემოებით აიხსნება ჩვენნი უიღესი დიდი გრუნვა წიგნის გაფორმებისათვის, მისი შინაარსის

იღუპს ფრანგთა იტალიისათვის.

წიგნის გაფორმების ეს მნიშვნელობა კიდევ უფრო იზრდება ბავშვთა მიმართ. წიგნი ჩაბატონი სურათებითაა ბავშვები იძულებულნი კონკრეტულ წარმოდგენებს. მათი ცნობიერება ივსება ახალ-ახალი სახეებით, მხედველობითი ხატებით, რამდენადაც შექმნა მათ დაუფლება წერილობითი მასალით, მათ ყოველთვის შეუძლებელი არა, ყოველ შემთხვევაში ძლიერად შეიძლება იქნებოდეს.

ამრიგად, წიგნის გაფორმებას მრავალი მნიშვნელობა აქვს: პირველი - იგი მოქმედებს ჩვენს გრძნობებზე და იწვევს ესთეტიკური გრძნობის განვითარებას და მიორე - გვებმარება წიგნის მინაარსის გაგებაში. წიგნის სურათები ამ შემთხვევაში წარმოდგენს მვალსაჩინო მასალის თავისებურ სურათგაგებას.

უსინათლოთა წიგნი მრავალ ამ საშუალებას მოკლებულია, რადგან ის / ე.ი. ბრაილის მრეფით დაწერილი / დღემდე სრულიად გაფორმებული გაშლის / მათ არ მივდივით მხედველობაში უკანასკნელ ხანებში ზოგიერთ სახელმძღვანელოებში გამოყენებულ ხატებსა და კონსტრუქციებს /. სწორედ ამის გამო უსინათლოთა საკითხავი წიგნები მვალხილულია საკითხავი წიგნებთან შედარებით გაფორმებით დაბალი დონეებზე იმყოფება.

დგება საკითხი: ხომ არაა შესაძლებელი უსინათლოთა წიგნებშიც გაფორმების ისეთი რაოდენობა, რამ მასში მვალსაჩინო მასალის რაიმე სურათგაგები იქნეს გამოყენებული?

დასაბუთებელი საკითხებზე ჩვენი ცდების შედეგებმა მიგვიყვანა იმ დასკვნაზე, რომ უსინათლოთა წიგნებშიც უნდა ფორმირებოდეს და ეს გაფორმება უნდა ხდებოდეს არა ფერადი სურათებით, რამდენადაც უსინათლოთა ვერ აქვთ ვაგენ, არამედ საგნების სიღრმეებით-რამდენადაც მათ მათსა და ცნობას ნაწილობრივ მათიც უსინათლოთა ახლებენ.-

X/ დღემდე არსებული უსინათლოთა დიფერენციალური მეთოდების მიზნით მიხედვით, რამდენადაც ხარისხობრივად არის გამოყენებული განსაკუთრებით მნიშვნელობა აქვს წიგნის ყდას.

საგნების სიღრუგებრივ რიმი ურთავარად ზვალსაჩინო მასაღის სურთგაფების რიღს ასრუღებენ, ეს უკვე მათი ცნობის შერსაძღებღობიღან დასჭურღება. ცდის პირები სიღრუგებრივ საგნებს სცნობენ; ეს უკვე საკმაო საბუთია იმისა, რიმიმსაგნებზე წარმოდგენათა შერქმის შერსაძღებღობა, არა მარტო საგნების მოდღებშია მოდღემული, არამედ სიღრუგებშიც. გაზღვიღვარით რა ამ გარემოებღიღან, რღვი მიზანშერქონიღად ვაღვიღით, რიმი უსინათღოთა სასწავღო და საკოთხავი წიგნი სიღრუგებრივ ფორმიღებღღს.

მაგრამ, საკოთხი დგება: რა შერქმეცნებრივთი დირღებუღების მარღარუბღი იქნება სიღრუგებრივ გაფორმიღებღი წიგნი. რა უპირაფღესობის მარღარებღი იქნება ის დღეზღე არსებუღ უსინათღოთა დიფერაფურასტღნი შერღარღობი.

რეგორც აღვიღიშნუთ, წიგნიში წარმოდგენიღი სურათები განსაკუთრებრივთი ბავშვიში კონკრეტუღ წარმოდგენათა შერქმის შერსაძღებღობას იძღვს. ნაწიღობრივ ასუთი მინიშვიღებობა სიღრუგებრსაც გააჩნიათ და ცხადია უსინათღოს, რიშიღიღე გარემოში არსებუღ საგნებს და მოღღენებს ფოღვიღვის ზვალსაჩინოდ ვერ უცნობა, სიღრუგებრივთი გაფორმიღებუღი წიგნი ურთავავარ დახმარებას გაუწვედა რღადურ კონკრეტუღ წარმოდგენათა შერქმის საქმეში.

სიღრუგებრივთი გაფორმიღებუღი წიგნი უსინათღოს საშუაღებას მისცემის გაიხსენოს და აჯადღიგოს რღადურ საგნებღიღან მიღებუღ წარმოდგენათა შინაარსი. ამით ნაწიღობრივთი ზავიღან იქნება აუციღებუღი უსინათღოთა წარმოდგენების კონკრეტუღ შინაარსიღან გაცდის შერსაძღებღობა.

სიღრუგებრივთი გაფორმიღებუღი წიგნი ხღღს შერქმეღებს უსინათღოს, არა მარტო სიღრვიღითი ფორმიღების დახმარღვიღებში, არამედ მათ წარმოსახვის უნარის განვიღარებაშიც.

სიღრუგებრივთი გაფორმიღებუღი წიგნებზე მუშაობა დაუხმარება უსინათღო მისწავღებებს გეოგრაფიაში და მათემატიკურ დისციღინებში

გამოყენებულ ნახაზების გაგებაში. იგი ხერხ შეწყვიტოს საერთო რეალურად აღსებულ საგანების ნახაზებში წარმორგების უნარის განვითარებას.

რ ბ გ ე რ ა ტ უ რ ა

1. რ. უზნაძე - " მნიშვნელობის წერტილის პირობებისა და მისი მნიშვნელობის უნივერსიტეტის " მთაბჭე " VII-1927წ. /
2. Проф. А.А.Крогиус: "Психология слепых и ее значение для общей психологии и педагогики" 1926.
3. Ф. Цех: "Воспитание и обучение слепых детей, пер. с немецкого под редакцией В.А.Гандера.
4. Проф. К.Вюрклен: "Психология слепых пер. с немецкого под редакцией и с предисловием проф. В.А.Гандера.
5. П.Шеварев: "Заметность и узнаваемость простейших геометрических фигур". Жур. Психология № 4 1932 г.
6. ბ. ცაბავა: " ფსიქოლოგია " პედაგ. რ. უზნაძის რედაქციით 1936წ. ა. მუსხელიანი
7. В.С.Потапова: "Опыт постановка производственной графики для слепых учащихся" (ч. 6 "Сборник работ по трудоустройству инвалидов". Издание ЛИТИИ'а 1933 г. Ленинград.
8. С.М.Гибор: "Особенности обучения слепых графике ". Издание Учпедгиз. Москва 1935 г.
9. П.Г.Мельников: "Чтение, письмо и речь в школе слепых". Москва 1934 г.
10. Проф. В.И. Коналенко " Основы предметных методов в работе со слепыми детьми". Из Учпедгиз. Москва 1936 г.
11. Д.И.Зоричев: "Особенности обучения географии в школах слепых детей" Москва 1934 г.
12. З.М. Жуковский: "Исследование активного осязания у слепых детей Ленинград. Института слепых".
13. А.И.Пуни: "Осязательно-двигательное восприятие у слепых". (п. 6. "Сборник работ по трудоустройству инвалидов" из. ЛИТИИ'а 1933 г. Ленинград).

14. Th. Hellen: *Studien zur Blindenpsychologie* 18956
15. Steinberg: *„Die Raumvorstellung der Blinden“* München 1920
16. Проф. Б.И. Коваленко, Н.П. Васильев, А.Ф. Гребнев, Д.И. Зоричев.

 Н.Ф. Филиппис: *„Методика и техника обучения слепых“* 1934 г.
17. Б.И. Коваленко: *„Краткое руководство к обучению слепых вместе со зрячими“* гл. У 1930 г.
18. Скребицкий: *„Воспитание и образование слепых детей и их при-
 зрение на Западе“*.
19. Проф. Н. Виллей: *„Педагогика слепых“* пер. с французского под
 редакцией и с предисловием проф. В.А. Гиндера
20. Л.С. Выгодский: *„Дефект и сверхкомпенсация“* (п.б. Сборник
 Умственная отсталость, слепота и глухонмота).
21. В. Короленько: *„Слепой музыкант“* 1938 г.

1.	საკითხის დაყენებისათვის	1
2.	ცდის პირებისა და ცდის მასალების შერჩევის პრინციპები	18
3.	ცდის მასალა და ცდის პირები	19
4.	ცდის ფაქტობა	21
5.	ცნობიერების ზოგადი ცნება	24
6.	ცნობიერების გრძნობადი მინაარსი ცნობის საფუძვრების მიხედვით	28
7.	გრძნობადი მინაარსი აქტების /ცნობის/ უმძაბრეს საფუძვრზე	31
8.	გრძნობადი მინაარსი საგნის ცალკეულ ნაწილთა აქტების /ცნობის/ საფუძვრზე	44
9.	გრძნობადი მინაარსი საგნის მთლიანი ფორმის აქტების /ცნობის/ საფუძვრზე	53
10.	გრძნობადი მინაარსი საკანში ფუნქციონირებად გაურკვეველ წარმოდგენის ცნობის საფუძვრზე	60
11.	ცნობიერების გრძნობადი მინაარსი ცნობის აქტის შემდეგ	63
12.	მასალის რაოდენობრივ დაჯგუფებისათვის	69
13.	მასალის რაოდენობრივი განხილვის შედეგები	71
14.	აქტების ობიექტის რიგი ცნობის პრესესში	75
15.	ცნობის სხვა ფაქტორთა შესახებ	78
16.	უარყოფითი პასუხთა შესახებ	84
17.	ცდების მეორე ნაწილში მიღებული შედეგები	85
18.	ცდების მესამე ნაწილის შედეგები	89
19.	ცდების მეოთხე ნაწილი	91
20.	ცდების მესამე ნაწილის შედეგები	93
21.	სიღუფეები რეგულარული მასალის სურათვალები	95
22.	დ ი ბ ე რ ა ტ ე რ ა	98